

Videngrundlag, forudsætninger og resultater på pædagoguddannelsen

Delrapport fra evalueringen af
pædagoguddannelsen

Februar 2021

Udgivet af Uddannelses- og Forskningsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
Tel.: 7231 7800
ufs@ufm.dk
www.ufm.dk

Publikationen kan hentes på ufm.dk/publikationer

ISBN (elektronisk publikation): 978-87-93706-80-4

Videngrundlag, forudsætninger og resultater på pædagoguddannelsen

Delrapport fra evalueringen af
pædagoguddannelsen

Februar 2021

Indhold

1. Indledning	7
1.1 Delrapporten og den samlede evaluering	7
1.2 Delrapportens opbygning	9
1.3 Datakilder og afrapportering	10
2. Sammenfatning	14
2.1 Registeranalyser af pædagogstuderendes forudsætninger og forløb under og efter uddannelsen	15
2.2 Ekspertvurderinger af litteraturlister, kompetencemål og bachelorprojekter	20
3. De studerendes forudsætninger og forløb	27
3.1 Indledning	27
3.2 De studerendes profil ved uddannelsens start	29
3.2.1 Førsteprioritetsansøgere til pædagoguddannelsen	30
3.2.2 De studerendes adgangsgrundlag	32
3.2.3 De studerendes adgangsgivende karaktergennemsnit	34
3.2.4 De studerendes forældres uddannelsesbaggrund	36
3.3 De studerendes frafald, karakterer og efterfølgende ledighed	37
3.3.1 Frafald	38
3.3.2 Eksamenskarakterer opnået på pædagoguddannelsen	45
3.3.3 Efterfølgende risiko for ledighed	50
3.4 Refleksioner på baggrund af de studerendes forudsætninger og resultater	52
4. Litteratur på pædagoguddannelsen	55
4.1 Indledning	55
4.2 Sammenligning med Norge og Sverige	57
4.3 Vurdering af videntyper i litteraturlister	59
4.3.1 Litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt	60
4.3.2 Litteratur om centrale tendenser i pædagogisk praksis	62

4.3.3 Litteratur fra forsøgs- og udviklingsarbejde	64
4.4 Litteraturens dækning af kompetencemål	66
4.5 Refleksioner på baggrund af vurderinger af litteraturen	71
5. Uddannelsens kompetencemål	73
5.1 Indledning	73
5.2 Kompetencemål ift. norske og svenske uddannelser	74
5.3 Kompetencemålenes afspejling af aktuel international viden	76
5.4 Refleksioner på baggrund af vurderinger af kompetencemålene	80
6. Bachelorprojekter	82
6.1 Indledning	82
6.2 Sammenligning med bedømmelser i Norge og Sverige	83
6.3 Bachelorprojekternes problemstillinger og analytiske tilgang	85
6.4 Inddragelse af litteratur og viden i bachelorprojekterne	90
6.5 Refleksioner på baggrund af vurderinger af bachelorprojekterne	93
7. Metodebilag	96
7.1 Registerbaserede analyser af studerende på pædagoguddannelsen	96
7.2 Model for ledighed på pædagoguddannelsen	96
7.3 Ekspertvurdering af litteratur, kompetencemål og bachelorprojekter	98

1. Indledning

1. Indledning

Med denne delrapport præsenteres de første resultater fra evalueringen af pædagoguddannelsen. Første del handler om de pædagogstuderendes forudsætninger og forløb på og efter uddannelsen. Anden del handler om, hvordan en række eksperter vurderer uddannelsens anvendte litteratur, faglige mål og udvalgte bachelorprojekter, bl.a. med sammenligninger med pædagoguddannelser i Norge og Sverige.

1.1 Delrapporten og den samlede evaluering

Evalueringen af pædagoguddannelsen blev igangsat i juni 2020. Evalueringen er et element i regeringens samlede kvalitetsplan for pædagoguddannelsen og indfrier desuden en forventning fra aftalen om reformen af pædagoguddannelsen om, at pædagoguddannelsen skal evalueres to år efter den nye uddannelses første gennemløb.

Evalueringen af pædagoguddannelsen er målrettet fire brede temaer, jf. figur 1.1.

Figur 1.1.

De fire temaer i evalueringen af pædagoguddannelsen

Delrapporten fokuserer snævert på temaet om videngrundlag, faglige forudsætninger og niveau, uden at der er tale om en udtømmende undersøgelse af temaet.

De pædagogstuderendes faglige forudsætninger og forløb på og efter uddannelsen belyses i delrapporten gennem en række deskriptive analyser af registerdata. Ved at sammenligne de pædagogstuderende med både studerende fra øvrige videregående uddannelser generelt og de tre andre store velfærdsuddannelser (folkeskolelærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne) specifikt er det målet at tegne et billede af det særegne ved pædagoguddannelsens studentergruppe og de krav og udfordringer, som studentergruppens sammensætning stiller uddannelsen overfor med fokus på forhold, der vedrører det faglige niveau.

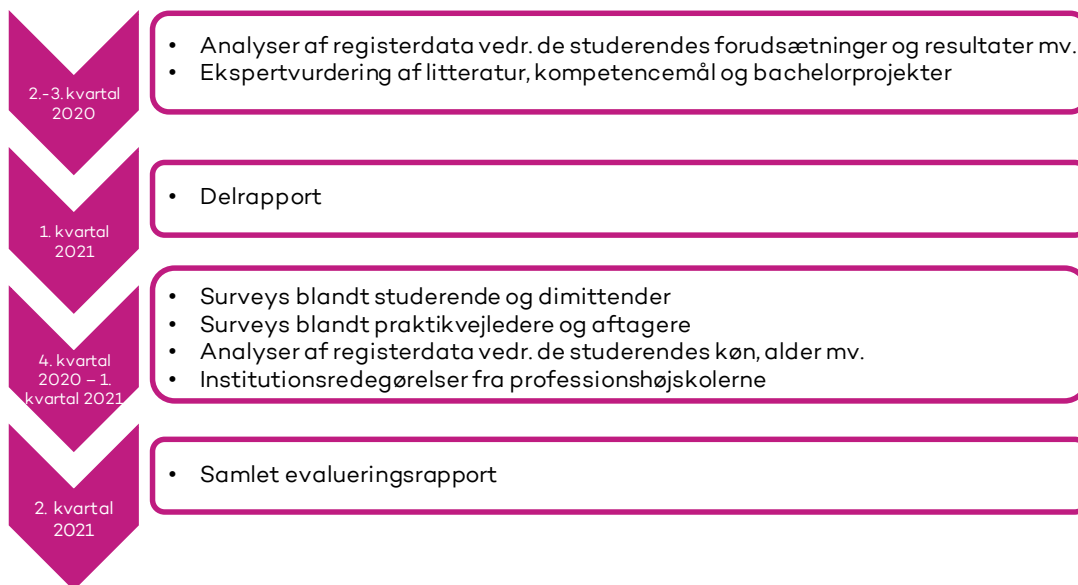
Fagligt niveau belyses i denne delrapport gennem en ekspertvurdering af litteraturlister, kompetencemål og bachelorprojekter fra pædagoguddannelsen. Ekspertvurderingen er gennemført af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) på opdrag af Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM) med inddragelse af danske, norske og svenske eksperter. Udgangspunktet i bl.a. den anvendte litteratur og bachelorprojekterne betyder, at der naturligt kommer et særligt fokus på skriftlige produkter og boglige færdigheder. Det faglige niveau på pædagoguddannelsen skal dog ses i et bredere perspektiv, da de pædagogstuderende skal opbygge viden, færdigheder og kompetencer, som både har relationelle, praksisorienterede, teoretiske og akademiske aspekter. Uddannelsen sigter således efter, at den studerende erhverver sig professionsrelevante kompetencer, viden og færdigheder til selvstændigt og i samarbejde at udøve, udvikle og formidle udviklings-, lærings- og omsorgsopgaver i et samfundsmæssigt perspektiv. Med de tre specialiseringer inden for hhv. dagtilbuds-, skole og fritids- og social- og specialområdet uddanner uddannelsen tillige de studerende til pædagogisk arbejde med en bred målgruppe. Denne inkluderer både 0-5 årige børn, skolebørn og unge i alderen 6-18 år, børn og unge med særlige behov, samt personer med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse eller sociale vanskeligheder. Senere analyser i evalueringen vil belyse andre aspekter af det faglige niveau, herunder bl.a. kompetencer, der øves og trænes i praktikken, jf. evalueringens temaer.

Med registeranalyserne og ekspertvurderingerne af litteraturlister, kompetencemål og bacheloropgaver danner konturerne sig af pædagoguddannelsens muligheder for og succes med at opnå et højt fagligt niveau hos de studerende. Delrapportens konklusioner suppleres af de øvrige analyser i evalueringen af pædagoguddannelsen, jf. figur 1.2.

Den endelige hovedrapport, som forventes offentliggjort i andet kvartal i 2021, vil både indeholde selvstændige analyser og bygge videre på analyser og vurderinger i denne delrapport. Det er således vigtigt at pointere, at delrapporten netop er en delrapport med et afgrænset fokus, og at analyser og vurderinger vil blive udbygget med et bredere syn på uddannelsens elementer og de studerendes kompetencer senere i evalueringsforløbet.

Figur 1.2

Datakilder og afrapportering i evalueringen af pædagoguddannelsen

1.2 Delrapportens opbygning

Ud over dette indledende kapitel og en efterfølgende sammenfatning i kapitel 2, består delrapporten af fire kapitler, som hver især belyser temaet om videngrundlag, faglige forudsætninger og niveau fra forskellige vinkler.

I kapitel 3 er fokus på de studerendes forudsætninger før studiestart og deres resultater på og efter uddannelsen. Kapitlet er baseret på registerdata om de studerende og ser både på de studerendes profil og karakteristika ved påbegyndelsen af uddannelsen samt deres færd gennem uddannelsen og efterfølgende arbejdsmarkedstilknytning. Samlet set søger kapitlet at belyse, om sammensætningen af studentergruppen indebærer nogle særlige muligheder og udfordringer, som pædagoguddannelsen skal håndtere i bestræbelserne på, at flest muligt af de studerende færdiggør uddannelsen og undervejs opbygger en høj faglighed som pædagoger. De anvendte tidsserier går et tiår tilbage for at sætte de aktuelle tal i historisk perspektiv. Analyserne begrænser sig således ikke kun til udviklingen siden reformen af pædagoguddannelsen i 2014.

I kapitel 4 er fokus på den viden, der bringes i spil på pædagoguddannelsen og understøtter de studerendes faglige udvikling. Kapitlet er baseret på en analyse af den anvendte litteratur på uddannelsen og en vurdering heraf med inddragelse af danske, norske og svenske eksperter. Kapitlet sigter på at afdække, om den teoretiske og praksisorienterede viden, som de studerende præsenteres for, er dækkende, relevant, opdateret og på tilfredsstillende vis afspejler, hvad der internationalt forbindes med en pædagoguddannelse på et professionsbachelorniveau. Andre forhold af betydning for vurderingen af uddannelsens videngrundlag belyses i senere faser af evalueringen.

I kapitel 5 belyses målene for de studerendes læringsudbytte, som de er beskrevet i bekendtgørelsens kompetencemål for uddannelsen. Kapitlet er baseret på norske og svenske eksperters vurderinger, heriblandt af om pædagoguddannelsens mål for, hvad den

færdiguddannede pædagog skal vide og kunne, er opdaterede i forhold til aktuel international viden fra relevante forskningsfelter.

I det 6. kapitel belyses det opnåede faglige niveau på pædagoguddannelsen, som det kommer til udtryk i de studerendes bachelorprojekter. Kapitlet indeholder en vurdering af udvalgte bachelorprojekter udarbejdet af studerende fra alle tre specialiseringer. Også her er der inddraget norske og svenske eksperter med kendskab til fagområdet og tilsvarende uddannelser i Norge og Sverige. Formålet med vurderingen er at få belyst, i hvilken grad de studerendes præstationer i form af de skriftlige bachelorprojekter er på et sammenligneligt niveau med de faglige forventninger i Norge og Sverige, og om de studerende eksempelvis inddrager empiri fra praksis i projekterne.

Som afrunding på hvert af kapitlerne 3-6 er der indsat en række refleksioner på baggrund af de præsenterede analyser og vurderinger.

Afslutningsvist indgår der et metodebilag som kapitel 7.

1.3 Datakilder og afrapportering

Til brug for delrapporten er der indhentet data og vurderinger fra en række forskellige kilder.

I kapitel 3 anvendes registerdata fra Danmarks Statistik, Den Koordinerede Tilmelding samt Social- og Indenrigsministeriets kommunale nøgletal om:

- De studerendes adgangsgrundlag, gymnasiale karaktergennemsnit, prioritering af pædagoguddannelsen, sociale baggrund, bopæl, alder, herkomst mv.
- De studerendes frafald/gennemførelse af uddannelsen, eksamenskarakterer opnået på uddannelsen samt efterfølgende ledighed
- Antal børn og dagtilbudspladser i regionerne.

I kapitel 4 er datakilden 18 pakker af litteraturlister indsamlet fra alle professionshøjskolerne. Hver pakke består af litteraturlister fra alle moduler på et forløb af pædagoguddannelsen. Der indgår seks pakker af litteraturlister fra hver specialisering. Der er ikke fast pensum på pædagoguddannelsen, og de indsamlede litteraturlister har dermed karakter af eksempler. De indsamlede litteraturlister stammer fra efterårssemesteret 2019.

I kapitel 5 er datakilden kompetencemålene for pædagoguddannelsen, som de fremgår af Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog, bilag 1-7.

I kapitel 6 er datakilden i alt 89 bachelorprojekter indsamlet fra de seks professionshøjskoler. For hver af specialiseringsretningerne skole- og fritidspædagogik og social- og specialpædagogik er der blevet indsamlet 30 bachelorprojekter, og for specialiseringsretningen dagtilbudspædagogik er der blevet indsamlet 29 bachelorprojekter. Alle de indsamlede bachelorprojekter har opnået karakteren 02, 7 eller 12. De indsamlede bachelorprojekter er hovedsageligt afleveret i 2019¹.

¹ Alle bachelorprojekter er afleveret af studerende på den nye studieordning. Af hensyn til metodisk krav om spredning på karakterer har det for nogle professionshøjskoler været nødvendigt at gå tilbage i tid for at kunne levere de krævede bachelorprojekter til karakteren 02.

Analyserne af litteratur, kompetencemål og bachelorprojekter bygger som allerede nævnt i vid udstrækning på vurderinger foretaget af danske, norske og svenske eksperter. I den forbindelse er det relevant at fremhæve, at den danske pædagoguddannelse på en række områder adskiller sig fra tilsvarende uddannelser i Norge og Sverige, og at det kan have betydning for de norske og svenske eksperters vurdering af den danske uddannelse, jf. nedenstående tekstboks.

Pædagoguddannelser i Norge og Sverige

Der er betydelige forskelle mellem de tre skandinaviske lande på, hvordan uddannelsen af pædagogisk personale er organiseret og tilrettelagt:

- Den danske pædagoguddannelse er en enhedsuddannelse, der leder frem mod ansættelse i både dagtilbud, på skole- og fritidsområdet, social- og specialområdet og andre områder. Både Norge og Sverige har derimod opdelte specialiserede uddannelser, som uddanner personale til specifikke dele af det pædagogiske område.
- I både Norge og Sverige har man uddannelser specifikt målrettet *småbørnsområdet* (hhv. uddannelse til barnehagelærere og förskollärare), som på mange måder minder om dagtilbudsspecialiseringen på den danske pædagoguddannelse.
- På *skole- og fritidsområdet* har Sverige en specialiseringsretning på læreruddannelsen (grundskollärare med inriktning mot arbete i fritidshem), der minder om skole-fritidsspecialiseringen på den danske pædagoguddannelse. I Norge er der ikke nogen videregående uddannelse målrettet pædagogisk arbejde på skolefritidsområdet.
- De norske og svenske uddannelser på *social- og specialområdet* varierer væsentligt fra den danske pædagoguddannelses specialisering på samme områder. Den norske vernepleier-uddannelse er f.eks. karakteriseret af et betydeligt sundhedsorienteret fundament, og den norske specialpedagog-uddannelse er et klassisk universitetsstudium. I Sverige findes der ikke en egentlig social- og specialpædagogisk pædagoguddannelse på bachelorniveau, men dog en række overbygningsuddannelser inden for feltet. Den mest beslægtede uddannelse er socionom-uddannelsen, der dog er mere sammenlignelig med den danske socialrådgiveruddannelse.
- I Danmark uddannes pædagoger på landets professionshøjskoler. I både Norge og Sverige ligger de sammenlignelige uddannelser på både universiteter og højskoler/högskolor.
- På den danske pædagoguddannelse fylder praktikken væsentligt mere end på de norske og svenske pendanter.
- Pædagoguddannelsen i Danmark er en professionsbacheloruddannelse, der adskiller sig fra en bacheloruddannelse. Hvor bacheloruddannelser har større fokus på at indføre de studerende i videnskabelige discipliner, dokumenterer professionsbachelorgraden, at den studerende bl.a. kan anvende fagområdets metoder og redskaber og kan mestre de færdigheder, der knytter sig til beskæftigelse inden for professionen.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af input fra Danske Professionshøjskoler.

27 danske, norske og svenske eksperter, ni fra hvert land fordelt med tre fra hver specialiseringsretning, har bidraget med vurderinger af det indsamlede, skriftlige materiale. De danske eksperter har vurderet litteraturlisterne, mens de norske og svenske eksperter tillige har vurderet kompetencemål og bachelorprojekter. Desuden har censorer bidraget til analysearbejdet ved at kategorisere titlerne på de indsamlede litteraturlister.

EVA har stået for indsamlingen af litteraturlister og bachelorprojekter fra professionshøjskolerne og har tillige organiseret og afrapporteret eksperternes vurdering af det samlede skriftlige materiale. EVA har udarbejdet en selvstændig rapport med resultaterne fra ekspertvurderingen, som i høj grad ligger til grund for kapitel 4, 5 og 6 i denne delrapport. Der henvises til EVA's rapport for en gennemgang af de anvendte metoder, herunder rekruttering af eksperter, såvel som en mere udfoldet præsentation af resultaterne.

UFM har stået for analyserne af registerdata og har tillige haft ansvaret for at udarbejde denne delrapport.

I tilblivelsen af delrapporten har UFM modtaget værdifulde input fra pædagoguddannelsens interessenter, som har deltaget i drøftelser om mulige fortolkninger af og forklaringer på de resultater, som analyserne har frembragt.

2. Sammenfat- ning

2. Sammenfatning

Hovedresultater

Registeranalyser af pædagogstuderendes forudsætninger og forløb under og efter uddannelsen

- 61 pct. af de pædagogstuderende, der startede i 2019, havde en gymnasial uddannelse som adgangsgrundlag, mens 16 pct. havde en erhvervsuddannelse og 24 pct. et andet adgangsgrundlag, herunder fire gymnasiale fag.
- Andelen af studerende med gymnasial baggrund er lavere end på de fleste øvrige videregående uddannelser, herunder læreruddannelsen (82 pct.), sygeplejerskeuddannelsen (76 pct.) og socialrådgiveruddannelsen (64 pct.) i 2019.
- Pædagogstuderende med gymnasial baggrund har i gennemsnit lavere karaktergennemsnit fra gymnasiet (5,2) end på de tre andre store velfærdsuddannelser.
- Karaktergennemsnittet blandt nye pædagogstuderende med gymnasial baggrund har været nogenlunde stabilt de seneste ti år, mens det er steget med et halvt karakterpoint på alle de videregående uddannelser under et.
- 61 pct. af de nye pædagogstuderende i 2019 kommer fra hjem, hvor forældrenes højeste gennemførte uddannelse er en grundskole- eller ungdomsuddannelse. De tilsvarende tal er 48 pct. på læreruddannelsen, 53 pct. på sygeplejerskeuddannelsen og 63 pct. på socialrådgiveruddannelsen.
- Frafaldet er lavere end på de tre andre store velfærdsuddannelser: I 2018 faldt 11,7 pct. af de pædagogstuderende fra i løbet af det første år.
- Studerende med erhvervsfaglig baggrund har lavere frafald end øvrige pædagogstuderende.
- Der er forskel på de studerendes karakterer på pædagoguddannelsen, opdelt på om deres forældres højeste gennemførte uddannelse var en videregående uddannelse (8,7), en ungdomsuddannelse (8,3) eller en grundskoleuddannelse (7,8).
- Analyser af arbejdsmarkedstilknytning for den første dimittendårgang fra den nye pædagoguddannelse viser, at der ikke med statistisk sikkerhed er en sammenhæng mellem dimittendernes adgangsgivende karaktergennemsnit fra gymnasiet og deres ledighed i andet kvartal, efter de har afsluttet uddannelsen. Analyserne er dog forbundet med en vis usikkerhed, bl.a. da det kun er en enkelt årgang, der indgår i en begrænset periode.
- Ifølge analyserne har dimittendernes karaktergennemsnit fra pædagoguddannelsen betydning for deres risiko for ledighed, idet der er en sammenhæng mellem høje karakterer og lav ledighed.

Svenske, norske og danske eksperters vurdering af litteraturlister, kompetencemål og bachelorprojekter

- Litteraturlister fra pædagoguddannelsen har et stort omfang og består af mange korte tekster.

- Der er høj grad af aktualitet i litteratortyper og emner, som samtidig er præget af en betydelig bredde og variation.
- Viden om centrale tendenser i pædagogisk praksis indgår i høj grad i litteraturen, mens litteraturlisterne i lidt mindre grad inddrager viden fra det pædagogiske forskningsfelt og i betydelig mindre grad viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde.
- Der er større vægt på danske lærebøger og mindre vægt på forskningsartikler.
- Der er stor variation i litteraturlisterne mellem både institutioner og moduler.
- Kompetencemålene er generelt på niveau med tilsvarende uddannelser i Norge og Sverige.
- Eksperterne fra Norge og Sverige, hvor pædagoguddannelsen generelt har et mere akademisk fokus end i Danmark, vurderer, at kompetencemålene for pædagoguddannelsen ikke stiller tilstrækkelige krav til, at de studerende lærer at arbejde videnskabeligt.
- Kompetencemålene, især på grundfagligheden, er ifølge eksperterne for brede, og derfor kan det være svært at vurdere, om de studerende når målene.
- Eksperterne ser stor værdi i målene om tværprofessionelt samarbejde.
- 87 pct. af bachelorprojekterne tager udgangspunkt i en professionsrelevant problemstilling inden for den studerendes specialiseringsretning.
- Eksperterne fra Norge og Sverige, hvor pædagoguddannelsen generelt har et mere akademisk fokus end i Danmark, vurderer, at der mangler akademiske færdigheder og videnskabelighed i en række danske bachelorprojekter. De bedømmer derfor i mange tilfælde projekterne lavere, end de blev bedømt i Danmark ud fra de danske kompetencemål, som er mere praksisorienterede.

2.1 Registeranalyser af pædagogstuderendes forudsætninger og forløb under og efter uddannelsen

Registeranalyserne i delrapporten tegner et helt overordnet billede af, at de studerende opnår gode resultater på pædagoguddannelsen og arbejdsmarkedet, uanset stor spredning i deres baggrunde og forudsætninger.

Sammenlignet med andre store velfærdsuddannelser og de øvrige videregående uddannelser, udgør de studerende på pædagoguddannelsen en mere sammensat gruppe med større spredning ift. til baggrund og faglige forudsætninger. En forholdsvis stor andel af de studerende er optaget på baggrund af en erhvervsuddannelse eller fire beståede gymnasiale fag, mens andelen af studerende med gymnasial baggrund er mindre end på de fleste andre uddannelser. Blandt dem med gymnasial baggrund har forholdsvis mange et karaktergennemsnit fra gymnasiet i den lavere ende af skalaen. En forholdsvis stor andel af de studerende har forældre, som ikke selv har taget en videregående uddannelse.

Analyserne viser, at der er en sammenhæng mellem de studerendes forudsætninger ved studiestart, og hvordan de klarer sig på uddannelsen. Studerende med gymnasial baggrund, højere adgangsgivende karakterer og mere veluddannede forældre får generelt lidt bedre karakterer på uddannelsen end de øvrige studerende. Analyserne viser dog også, at denne sammenhæng kun har begrænset betydning. Generelt klarer de studerende sig således godt på pædagoguddannelsen, uanset deres forskellige forudsætninger. De fleste får gode karakterer, forholdsvis få falder fra, og bredden i de studerendes

forudsætninger ser således ud til at blive håndteret, sådan som uddannelsen er tilrettelagt i dag. Karakterniveau og frafald giver dog i sig selv ikke grundlag for at vurdere det faglige niveau på uddannelsen.

De første analyser af arbejdsmarkedstilknytningen for nyuddannede fra den nye pædagoguddannelse viser, at der ikke med statistisk sikkerhed findes en sammenhæng mellem dimittendernes adgangsgivende karakterer fra gymnasiet og deres risiko for at blive ramt af ledighed umiddelbart efter endt uddannelse. Til gengæld findes der en statistisk sikker sammenhæng mellem karakterer opnået på pædagoguddannelsen og efterfølgende ledighed, idet højere karakterer på uddannelsen hænger sammen med lavere ledighed i andet kvartal efter afsluttet uddannelse. Analysen er dog forbundet med en vis usikkerhed, bl.a. da det kun er en enkelt årgang, der indgår i en begrænset periode på arbejdsmarkedet.

Baggrunden for dette overordnede billede udfoldes kort i det følgende.

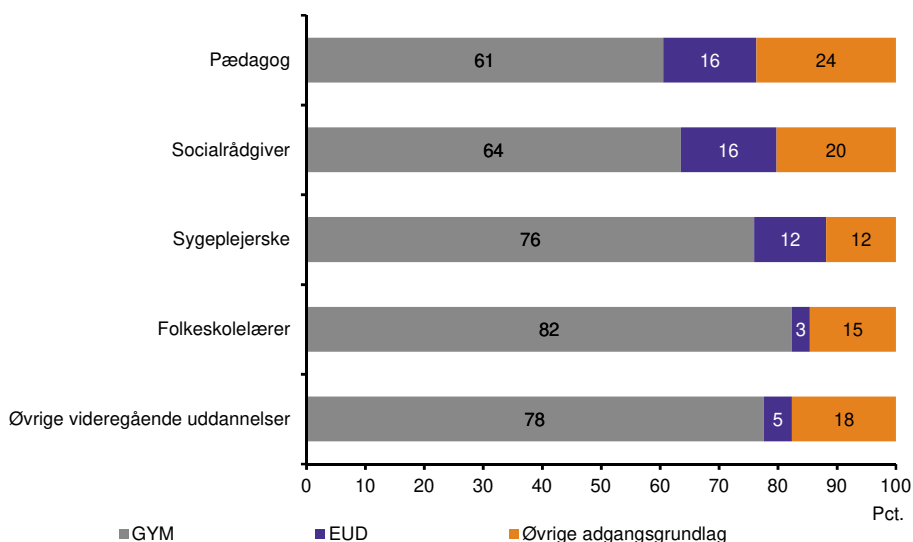
Pædagogstuderendes baggrund og forudsætninger

Pædagoguddannelsen er Danmarks største videregående uddannelse og ligeledes den uddannelse, som har det højeste antal førsteprioritetsansøgere. I 2020 ansøgte næsten 6.000 personer uddannelsen som deres førsteprioritet igennem Den Koordinerede Tilmelding. Langt de fleste nystartede studerende havde valgt uddannelsen som førsteprioritet (71 pct.). Denne andel har dog været faldende de sidste år, hvilket blandt andet skyldes en stigning i det såkaldte efteroptag, hvor nye studerende tager imod en ledig studieplads efter den generelle optagelsesrunde.

39 pct. af de nye studerende i 2019 har et andet adgangsgrundlag end en gymnasial eksamen, når de starter på pædagoguddannelsen. Det er en større andel end på andre store velfærdsuddannelser som folkeskolelærer, sygeplejerske og socialrådgiver og væsentligt større end på de videregående uddannelser i øvrigt. Mens det altså er 61 pct. af de pædagogstuderende, der har en gymnasial uddannelsesbaggrund, er det eksempelvis 78 pct. af de studerende på alle øvrige videregående uddannelser ud over de fire store velfærdsuddannelser, jf. figur 2.1. Gruppen af pædagogstuderende med et andet adgangsgrundlag end en gymnasial uddannelse består dels af studerende med en erhvervsuddannelse, herunder især en social- og sundhedsassistentuddannelse eller den pædagogiske assistentuddannelse, dels af studerende med øvrige adgangsgrundlag, herunder fire beståede gymnasiale fag.

Figur 2.1

Tilgang til de fire store velfærdsuddannelser samt øvrige videregående uddannelser fordelt på adgangsgrundlag, procent, tilgangen 2019

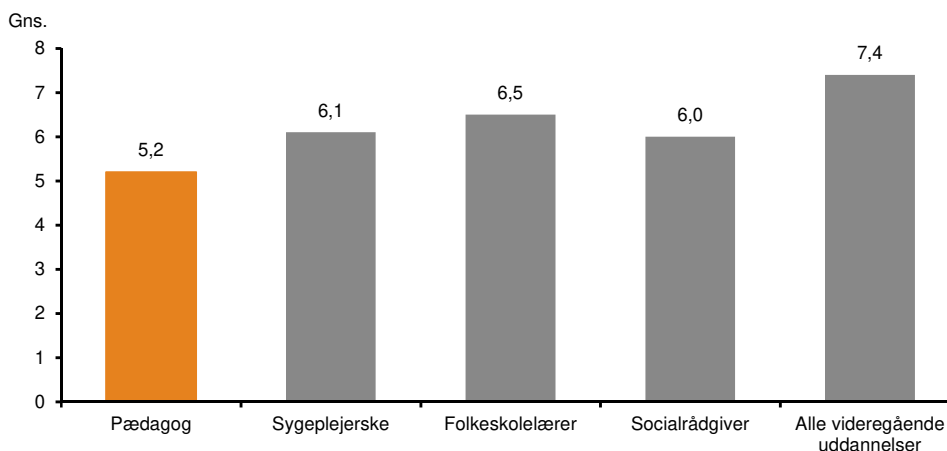
Anm.: Tilgangen er dem, der faktisk påbegynder uddannelsen, og inkluderer derfor både personer, der er tilbudt optag gennem Den Koordinerede Tilmelding og personer, der er optaget efterfølgende. Tilgangen bliver opgjort fra 1/10 året før til 30/9 i året for opgørelsen. Øvrige adgangsgrundlag består primært af personer, der har en grundskole som højest fuldførte uddannelse, herunder personer med fire gymnasiale enkeltfag eller personer, hvor der i Danmarks Statistik ikke findes oplysninger om forudgående ungdomsuddannelse, dvs. typisk indvandrede personer. Øvrige videregående uddannelser dækker over erhvervsakademiuddannelser, øvrige professionsbacheloruddannelser og akademiske bacheloruddannelser.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Pædagogstuderende med en gymnasial uddannelse, har typisk et forholdsvis lavt karaktergennemsnit fra den adgangsgivende eksamen, sammenlignet med de tre øvrige store velfærdsuddannelser samt alle videregående uddannelser. I 2019 var det adgangsgivende karaktergennemsnittet blandt de nye studerende 5,2, jf. figur 2.2. De seneste ti år er de nystartede studerendes gymnasiale karaktergennemsnit endvidere steget på de tre andre store velfærdsuddannelser og alle de videregående uddannelser under et, mens det har ligget på samme niveau på pædagoguddannelsen.

Figur 2.2

Karaktergennemsnit fra gymnasial uddannelse, gennemsnit, 2019

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

61 pct. af de pædagogstuderende kommer fra hjem, hvor forældrene har en grundskole- eller ungdomsuddannelse som højeste gennemførte uddannelse. Det er en højere andel, end tilfældet er for studerende på de fleste andre videregående uddannelser, herunder eksempelvis sygeplejerske- og læreruddannelserne, men dog på niveau med studerende på socialrådgiveruddannelsen.

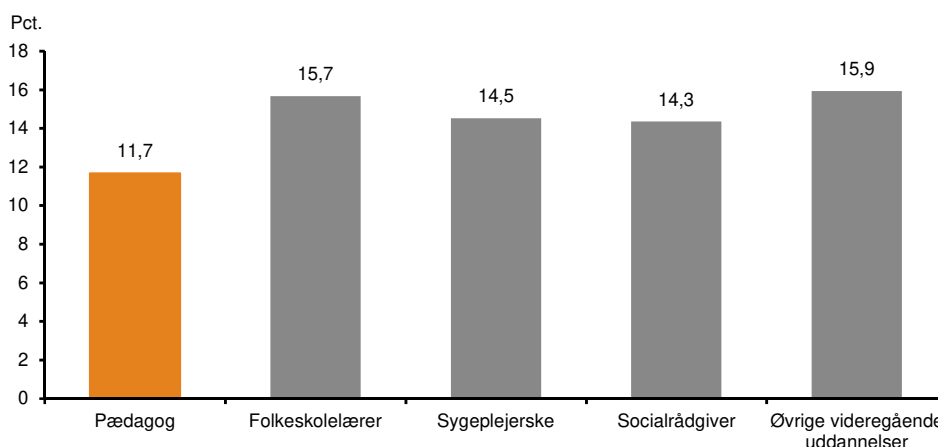
Pædagogstuderendes frafald, karakterer og efterfølgende ledighed

Registeranalyser af de pædagogstuderendes frafald, karakterer og ledighed efter dimission tyder på, at de studerendes baggrund og faglige forudsætninger på den ene side *har* betydning for deres uddannelsesforløb. På den anden side viser analyserne også, at baggrund og forudsætninger ikke er *afgørende* for hverken karakterniveau eller frafaldsrisiko på uddannelsen eller for jobmuligheder efterfølgende.

Frafaldet efter første studieår på pædagoguddannelsen ligger således under niveauet på de tre andre store velfærdsuddannelser og de videregående uddannelser i øvrigt. I 2018 var førsteårsfrafaldet for pædagogstuderende 11,7 pct., jf. figur 2.3.

Figur 2.3

Frafald efter første år på de fire største velfærdsuddannelser samt øvrige videregående uddannelser, procent, studerende påbegyndt i 2018

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

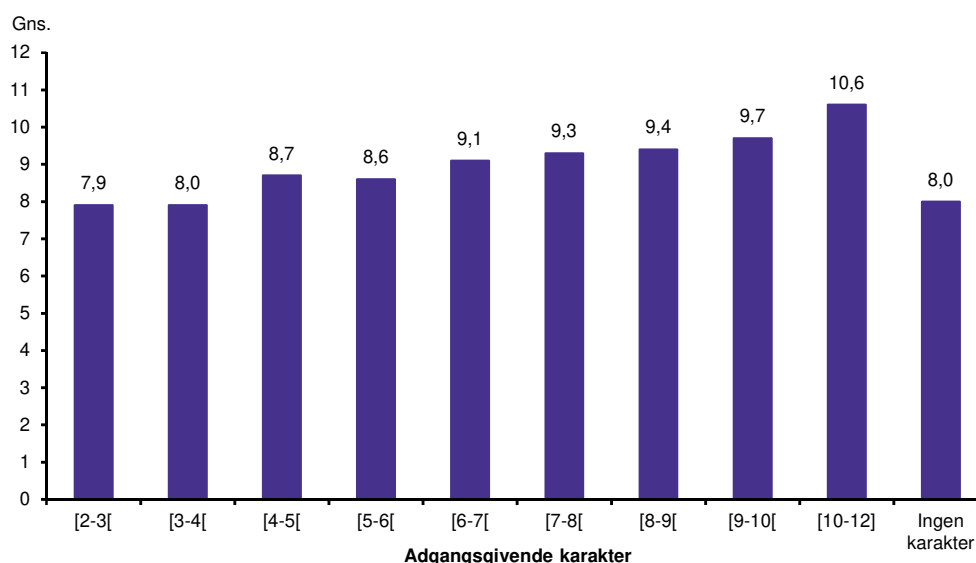
Yderligere registeranalyser viser, at frafaldsniveauet er nogenlunde ensartet blandt gruppen med en gymnasial baggrund uanset, om de fik en studentereksamen med et højt eller lavt karaktergennemsnit. Før reformen i 2014 var der tendens til, at studerende med både de lave og de høje adgangsgivende gennemsnit i højere grad faldt fra. Analyserne viser også, at studerende med en erhvervsuddannelse som adgangsgivende uddannelse er mindre tilbøjelige til at falde fra end studerende med gymnasial baggrund eller et øvrigt adgangsgrundlag. Endvidere falder studerende med uddannelsen som førsteprioritet sjældnere fra end studerende, som havde valgt uddannelsen med en lavere prioritet eller blev optaget gennem efteroptaget. De seneste år har der været et højere frafald i gruppen af studerende, hvis forældre har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse. Forskellen er på ca. 3 procentpoint ift. andre studerende, men selvom gruppen er forholdsvis stor på pædagoguddannelsen, ændrer det altså ikke på det tidligere nævnte billede af, at det generelle frafald er lavt set i forhold til andre videregående uddannelser.

Generelt ligger karakterniveauet højt på pædagoguddannelsen. Det gælder også for studerende med lave gymnasiale karakterer eller uden en gymnasial uddannelse, som typisk har omkring 8 i gennemsnit efter første år på pædagoguddannelsen, jf. figur 2.4.

Figuren viser samtidig, at der er en sammenhæng mellem høje adgangsgivende karaktergennemsnit fra gymnasiet og høje karakterer efter første studieår på pædagoguddannelsen.

Figur 2.4

Gennemsnitlig karakter opnået på pædagoguddannelsen efter første studieår i forhold til karaktergennemsnit fra gymnasial uddannelse, gennemsnit, tilgangen 2018

Anm.: "Ingen karakter" dækker over studerende, der ikke har et gymnasialt adgangsgrundlag, altså studerende med en EUD eller et øvrigt adgangsgrundlag.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Studerende uden en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse bag sig opnår generelt lavere karaktergennemsnit på pædagoguddannelsen (7,8) end studerende som kommer med et gymnasialt (8,6) eller erhvervsfagligt (8,3) adgangsgrundlag. Analyserne viser også, at der er en sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesniveau og de opnåede karakterer på pædagoguddannelsen. Studerende fra hjem med mindst én forælder med en videregående uddannelse opnår således i gennemsnit et karaktergennemsnit efter første år på pædagoguddannelsen på 8,7, mens gennemsnittet var 7,8 for studerende fra hjem, hvor forældrene har grundskolen som højeste gennemførte uddannelse.

Endelig viser en række regressionsanalyser, at typen af adgangsgrundlag, og forældres uddannelsesbaggrund ikke har betydning for de færdiguddannede pædagogers risiko for efterfølgende at blive ramt af ledighed. Karaktergennemsnittet fra gymnasiet har heller ikke en statistisk sikker sammenhæng med risikoen for ledighed umiddelbart efter uddannelsen. Eksamensresultaterne på pædagoguddannelsen er derimod en af de faktorer, der kan være med til forklare risikoen for efterfølgende ledighed, idet dimittender med lave karakterer fra pædagoguddannelsen oftere kan være ledige. Analysen dækker dog kun en enkelt årgang, som indgår i en begrænset periode på arbejdsmarkedet, og resultaterne er derfor forbundet med en vis usikkerhed.

2.2 Ekspertvurderinger af litteraturlister, kompetencemål og bachelorprojekter

Ud over analyser af registerdata bygger denne delrapport også på ekspertvurderinger foretaget af i alt 27 danske, norske og svenske eksperter. Disse præsenteres i rapportens anden del, som via sammenligninger med Norge og Sverige blandt andet giver et udefrakommende perspektiv på pædagoguddannelsens faglige niveau.

Eksperternes vurderinger afspejler – og skal læses i lyset af – de forskellige vægtninger, der er valgt på pædagoguddannelserne i de nordiske lande i forhold til hhv. praksisrettede og akademiske kompetencer:

- I udformningen af den danske pædagoguddannelse er der lagt stor vægt på, at de studerende opnår praksisorienterede kompetencer og et solidt kendskab til praksisfeltet. Det omfatter blandt andet fokus på at give de studerende en indgående praktisk viden om, erfaring med og forståelse af opgaverne på det pædagogiske arbejdsmarked og på at opøve deres handlekompetence, f.eks. gennem lange praktikperioder og krav om, at bachelorprojektet skal tage udgangspunkt i en praksisnær problemstilling. Denne vægtning afspejler ligeledes uddannelsens ramme som professionsbacheloruddannelse.
- På pædagoguddannelserne i Norge og Sverige har man generelt valgt at lægge mere vægt på akademisk orienterede kompetencer end i Danmark. De akademiske kompetencer kan dog også genfindes i den danske pædagoguddannelse. De omfatter blandt andet teoretisk og forskningsbaseret viden om det pædagogiske praksisfelt og de forskellige målgrupper, metodiske kompetencer og evnen til at gennemføre en videnskabelig analyse, f.eks. i det afsluttende projekt, som grundlag for professionel handling og dømmekraft. Forskellene, på hvor meget akademisk niveau og videnskabelighed fylder, afspejler blandt andet, at flere af de norske og svenske pædagoguddannelser udbydes som universitetsuddannelser, mens pædagoguddannelsen i Danmark er en professionsbacheloruddannelse.

Eksperternes vurderinger

De norske og svenske eksperter roser den tætte tilknytning til praksis, som de finder i den danske pædagoguddannelses kompetencemål, litteraturlister og i de studerendes bachelorprojekter. De finder det også positivt, at der i den danske uddannelse er mål om, at de studerende skal lære at arbejde tværprofessionelt.

Omvendt stiller de norske og svenske eksperter sig mere kritiske over for det akademiske niveau og graden af videnskabelighed i den danske pædagoguddannelse. De påpeger, at indholdet i højere grad er præget af mange korte tekster, mange danske grundbøger og i mindre grad primær forskningslitteratur. Selvom de finder, at det faglige niveau, som kompetencemålene angiver, ikke adskiller sig væsentligt fra forventningerne i Norge og Sverige, kritiserer eksperterne, at de studerende ikke i højere grad skal lære at arbejde videnskabeligt, anvende forskningsmetode og gennemføre teoretiske analyser. Det gælder ikke mindst i relation til bachelorprojektet. Da eksperterne skal vurdere de udvalgte bachelorprojekter i forhold til niveauet i deres hjemlande, bedømmer de dem lavere, end de er blevet i forhold til de danske kompetencemål til eksamen i Danmark.

Baggrunden for dette overordnede billede udfoldes nedenfor.

Litteratur på pædagoguddannelsen

Som det første element har eksperter fra både Danmark, Norge og Sverige set på den anvendte litteratur på pædagoguddannelsen i form af et udvalg af litteraturlister dækkende hele uddannelsesforløbet. Eksperterne vurderer, at den anvendte litteratur er dækkende for uddannelsens faglige mål, som de kommer til udtryk i kompetencemålene, der er fastsat i bekendtgørelsen for uddannelsen. Litteraturlisterne, som underviserne præsenterer for de studerende, har et stort omfang og består af mange små tekster.

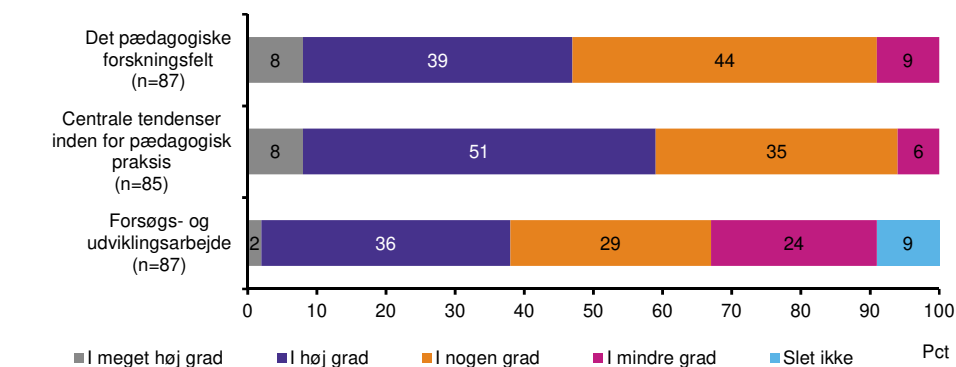
Ekspertene bemærker, at der er stor variation i litteraturlisterne imellem de enkelte institutioner og de forskellige moduler i uddannelsen.

Der er en relativt stor vægt på danske lærebøger og mindre vægt på international forskningslitteratur. I forhold til professionsbacheloruddannelsernes tredelte videngrundlag vurderer eksperterne, at viden om centrale tendenser i pædagogisk praksis indgår i høj eller meget høj grad i 59 pct. af litteraturlisterne, mens 35 pct. af litteraturlisterne inddrager det i nogen grad. Litteraturlisterne inddrager i lidt mindre grad viden fra det pædagogiske forskningsfelt og i betydelig mindre grad viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde, jf. figur 2.5.

Figur 2.5

Forskellige videntyper i den anvendte litteratur på pædagoguddannelsen, procent, 2020

I hvilken grad indgår opdateret, relevant viden fra...?

Anm.: Antallet af litteraturlister, som eksperterne har vurderet.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra danske, norske og svenske eksperter.

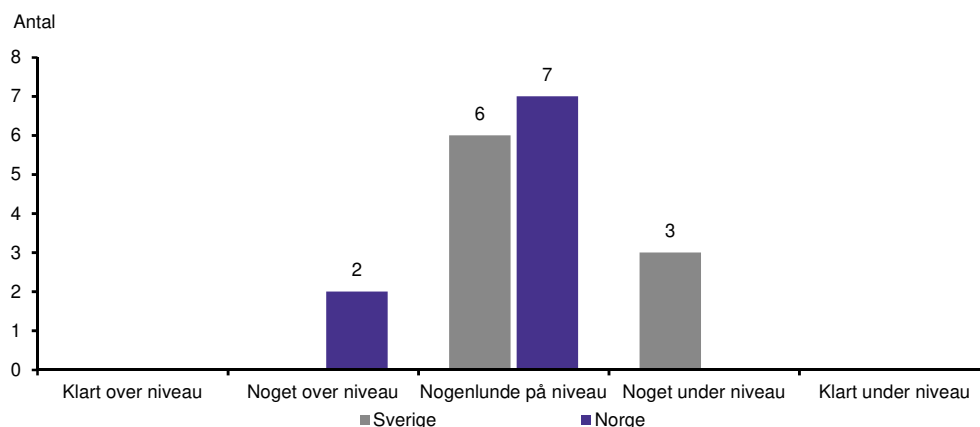
Uddannelsens kompetencemål

Som det andet element i ekspertvurderingen har de 18 norske og svenske eksperter også set på kompetencemålene, som de fleste eksperter vurderer til at være på nogenlunde samme niveau i forhold til tilsvarende uddannelser i Norge og Sverige, jf. figur 2.6.

Figur 2.6

Samlet vurdering af kompetencemål i forhold til det faglige niveau i eksperternes hjemland, eksperternes hjemland, antal eksperter, 2020

Vurderer du samlet set, at alle kompetencemålene (herunder videnmål og færdighedsmål) for den danske pædagoguddannelse afspejler et fagligt niveau på linje med pædagoguddannelser på bachelorniveau i dit hjemland?

Anm.: Se faktaboks om forskelle mellem pædagoguddannelser i hhv. Danmark, Norge og Sverige. Y-aksen angiver antallet af eksperter, der har vurderet kompetencemålene.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

Ifølge de norske og svenske eksperter afspejler kompetencemålene samlet set de områder, der ud fra den aktuelle internationale viden er relevante for pædagoger med de forskellige specialiseringsretninger. Kompetencemålene må i den forstand betragtes som opdaterede.

Ekspertene vurderer dog også, at kompetencemålene ikke i tilstrækkelig grad indeholder mål om, at de studerende skal lære at arbejde videnskabeligt, herunder systematisk at indsamle og analysere data og foretage teoretiske analyser. Dette afspejler formentlig en mere akademisk tradition særligt i Sverige, hvor pædagoguddannelserne er mindre praksisorienterede end i Danmark. I forlængelse heraf har eksperterne samlet set en mere kritisk vurdering af kompetencemålene for bachelorprojektet, hvor 6 af de 18 norske og svenske eksperter vurderer målene til at være noget under eller klart under niveau. Baggrunden for vurderingen er, at eksperterne særligt her ikke finder, at der bliver stillet klare krav til de studerende om at kunne demonstrere videnskabeligt håndværk, anvendelse af forskningsmetoder og kritisk refleksion. Ekspertene betragter disse akademiske kompetencer, som et vigtigt element i at opøve kompetence til at reflektere over egen og andres praksis.

Det er en gennemgående kommentar fra eksperterne, at kompetencemålene er for brede, og at det dermed bliver svært at vurdere, om de studerende når målene. Det gælder i særlig grad målene for grundfagligheden. Ekspertene peger på, at der er stor værdi i målene om tværprofessionelt arbejde.

Bachelorprojekter

Som et tredje og sidste element har de norske og svenske eksperter også set på et udvalg af i alt 89 bachelorprojekter fra pædagoguddannelsen². Vurderingerne afspejler i

² Bachelorprojektet på pædagoguddannelsen er skriftligt og afsluttes med en mundtlig, ekstern prøve, hvor der gives en samlet karakter for bachelorprojektet og den mundtlige præstation.

vid udstrækning de forskellige uddannelsestraditioner i landene. Samtidig peger de på, at rammerne for bachelorprojektet på pædagoguddannelsen muligvis ikke er optimale.

På den ene side har eksperterne en positiv vurdering af, at projekterne tager udgangspunkt i en professionsrelevant problemstilling inden for specialiseringsretningen. 87 pct. af projekterne vurderes til i høj eller meget høj grad at gøre det, mens 10 pct. gør det i nogen grad. 2 pct. af projekterne vurderes kun i mindre grad at have en professionsrelevant problemstilling som udgangspunkt.

På den anden side har eksperterne en mere kritisk vurdering af de studerendes anvendelse af litteratur i projekterne, hvor der bl.a. efterspørges mere primær forskningslitteratur og udenlandsk litteratur. I forhold til anvendelse af forskningsviden vurderer eksperterne, at 26 pct. af bachelorprojekterne i høj eller meget høj grad inddrager litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt, mens 42 pct. gør det i nogen grad. En tredjedel af projekterne (31 pct.) vurderes til i mindre grad eller slet ikke at inddrage litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt.

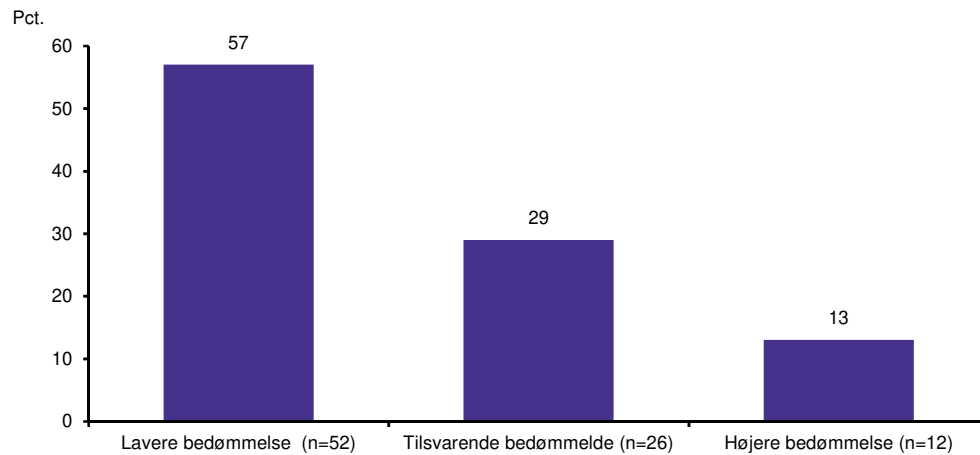
De norske og svenske eksperter er også blevet bedt om at give en samlet bedømmelse af bachelorprojekterne ud fra, hvordan de ville blive bedømt i eksperternes hjemlande, uanset, at der er forskelle på tværs af landene på, i hvilken grad uddannelserne er praksisorienterede eller akademisk orienterede. Bedømmelsen er udelukkende sket på baggrund af det skriftlige bachelorprojekt og tager således ikke højde for den mundtlige præstation ved eksamen, som også indgår i den bedømmelse, som projekterne har fået i Danmark. Eksperterne har udelukkende set på projekter bedømt til enten karakteren 02, 7 eller 12.

Ligesom de norske og svenske eksperter er kritiske i deres vurdering af de danske kompetencemål for bachelorprojekterne, bedømmer de også selve projekterne lavere, når de vurderer dem i forhold til deres hjemlande, hvor der bl.a. lægges større vægt på videnskabelighed. Især de svenske eksperter har givet lavere bedømmelser, jf. figur 2.7.

Den lavere bedømmelse af bachelorprojekterne, kan med fordel fortolkes på baggrund af de tidligere nævnte højere forventninger til videnskabelighed og akademisk niveau i Norge og især Sverige. Nogle af eksperterne stiller i forlængelse heraf spørgsmål ved, om de studerende bliver stillet over for en tvetydig opgave med både akademiske krav og krav om at forbedre og underbygge god praksis, som det langt hen ad vejen er vanskeligt at løse.

Figur 2.7

Norske og svenske eksperters bedømmelse af bachelorprojekter i forhold til bedømmelsen ved eksamen i Danmark, procent, 2020

Anm.: n = Antallet af bachelorprojekter, som eksperterne har vurderet. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen ikke summerer til 100 pct.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

I en del tilfælde er der store forskelle i bedømmelserne, f.eks. hvor bachelorprojekter bedømt til topkarakteren 12 ved eksamen i Danmark er bedømt til ikke-bestået af de norske og svenske eksperter, eller som i et enkelt tilfælde, hvor et projekt bedømt til 02 i Danmark bedømmes til en topkarakter i den nye vurdering.

3. De studeren- des forudsæt- ninger og forløb

3. De studerendes forudsætninger og forløb

I dette kapitel undersøges det, i hvilken grad der er sammenhænge mellem de studerendes forudsætninger ved påbegyndelsen af pædagoguddannelsen og deres forløb mod færdiggørelsen af uddannelsen og deres senere tilknytning til arbejdsmarkedet.

3.1 Indledning

Som landets største videregående uddannelse tager pædagoguddannelsen imod en stor og differentieret gruppe nye studerende hvert år. I 2019 påbegyndte 5.560 nye studerende uddannelsen. Det var 1.600 flere end antallet af nye studerende, der samme år startede på sygeplejerskeuddannelsen, som er den næststørste af de videregående velfærdsuddannelser.

I dette kapitel vil der blive set samlet på de pædagogstuderende med udgangspunkt i en række registerdata om de studerendes karakteristika som gruppe, og hvordan disse karakteristika har udviklet sig over en årrække. I nogle tilfælde er der tale om gennemsnitstal, der kan dække over en stor spredning i gruppen. Det vil også blive undersøgt, om der er sammenhæng mellem de studerendes karakteristika ved uddannelsens start og deres tilbøjelighed til at falde fra undervejs i uddannelsen, opnå høje eksamenskarakterer og undgå ledighed efter dimission.

Analyserne kan anvendes til at få et billede af, om sammensætningen af studentergruppen opstiller særlige betingelser for uddannelsesforløbene på pædagoguddannelsen. Analyserne kan ligeledes give et billede af, i hvilken grad uddannelsen ser ud til at lykkes med opgaven, eller om der kan være behov for at have yderligere fokus på at understøtte læring og trivsel for hele eller dele af studentergruppen.

Hvor det er muligt og meningsfyldt, vil data for pædagoguddannelsen blive sammenholdt med andre store velfærdsuddannelser (folkeskolelærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne) og med alle øvrige videregående uddannelser under et.

Centrale pointer fra kapitlet:

- Det er en stor andel af de optagne studerende, der har valgt pædagoguddannelsen som førsteprioritet. I 2019 var det 71,4 pct. af de nye studerende. Til sammenligning var andelen 66,7 på læreruddannelsen, 73,6 på sygeplejerskeuddannelsen, 76,8 på socialrådgiveruddannelsen og 78,4 på alle øvrige videregående uddannelser.
- Gruppen af studerende med en gymnasial uddannelse er faldet tre procentpoint de sidste ti år fra 64 pct. i 2009 til 61 pct. i 2019.
- I 2019 have 16 pct. af de nye studerende en erhvervsuddannelse og 24 pct. et andet adgangsgrundlag, herunder fire gymnasiale fag.
- Andelen af studerende med gymnasial baggrund på 61 pct. er lavere end på de fleste øvrige videregående uddannelser, herunder læreruddannelsen (82 pct.), sygeplejerskeuddannelsen (76 pct.) og socialrådgiveruddannelsen (64 pct.) i 2019.
- Karaktergennemsnittet fra den gymnasiale uddannelse på 5,2 i 2019 for denne gruppe af studerende er lavere end på de tre andre store velfærdsuddannelser.
- Karaktergennemsnittet for de studerende, der starter på pædagoguddannelsen, steg med 0,2 fra 2009 til 2019, hvilket er en lavere stigning end for de andre store velfærdsuddannelser og for alle de videregående uddannelser under et.
- En forholdsvis stor andel af de studerende på pædagoguddannelsen kommer fra hjem, hvor forældrene har en grundskole- eller ungdomsuddannelse som højeste gennemførte uddannelse. I 2019 gjaldt det for 61 pct. af de pædagogstuderende. Andelen er højere end på lærer- og sygeplejerskeuddannelserne, men lavere end på socialrådgiveruddannelsen.
- Frafaldet på pædagoguddannelsen har traditionelt ligget forholdsvis lavt, men førsteårsfrafaldet er steget til 11,7 pct. for årgang 2018. Dette er dog fortsat lavere end frafaldet på de andre store velfærdsuddannelser.
- Modsat før reformen i 2014 er frafaldsniveauet de seneste år ret ensartet for alle studerende, uanset om de blev optaget på baggrund af en lav, middel eller høj adgangsgivende karakter.
- Studerende med en erhvervsfaglig baggrund har haft et lavere frafald efter reformen, men det seneste år er deres frafald dog igen steget til niveauet fra før reformen.
- Studerende, der har valgt pædagoguddannelsen som førsteprioritet, har et lavere frafald end studerende, der ikke har. For årgang 2018 var forskellen på 5 procentpoint efter første studieår.
- Studerende med forældre med grundskole som højeste fuldførte uddannelse har et højere frafald end studerende med mindst én forælder med en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse. For årgang 2018 var forskellen på 3 procentpoint efter første studieår.
- Jo højere et adgangsgivende karaktergennemsnit de studerende søger ind med på pædagoguddannelsen, jo højere er deres gennemsnitlige karakter også efter 1. studieår.
- Der er forskel på de studerendes gennemsnitlige karakterer på pædagoguddannelsen alt efter, om de studerendes adgangsgrundlag er en gymnasial uddannelse (8,6), en erhvervsuddannelse (8,3) eller et øvrigt adgangsgrundlag (7,8), herunder fire gymnasiale fag.

- Der er ligeledes forskel på de studerendes karakterer på pædagoguddannelsen opdelt på, om de studerendes forældres højeste gennemførte uddannelse er en videregående uddannelse (8,7), en ungdomsuddannelse (8,3) eller en grundskoleuddannelse (7,8).
- Dimittendernes karaktergennemsnit fra pædagoguddannelsen har betydning for deres risiko for ledighed, idet der er en sammenhæng mellem høje karakterer og lav ledighed.
- Omvendt viser regressionsanalyser, at typen af de studerendes adgangsgivende ungdomsuddannelse og forældrenes uddannelsesbaggrund tilsyneladende ikke kan forklare, om de rammes af ledighed efter dimission, ligesom karaktergennemsnittet fra den gymnasiale uddannelse ikke med statistisk sikkerhed hænger sammen med risikoen for efterfølgende ledighed.

3.2 De studerendes profil ved uddannelsens start

I dette afsnit analyseres udviklingen i en række karakteristika for de nye studerende på pædagoguddannelsen, som alle kan have betydning for uddannelsesstedernes mulighed for at etablere et godt fagligt miljø med høj læring og lavt frafald. Der vil særligt være fokus på:

- Antallet af ansøgere med uddannelsen som 1. prioritet
- De studerendes adgangsgrundlag
- De studerendes karaktergennemsnit fra gymnasial uddannelse
- De studerendes forældres uddannelsesbaggrund.

Antallet af ansøgere med uddannelsen som førsteprioritet er medtaget, fordi det kan give en indikation på motivationen i den samlede studentergruppe. Studerende, der aktivt har valgt uddannelsen som deres højeste prioritet, kan således generelt set formodes at være mere dedikerede og motiverede end studerende, som har valgt uddannelsen som en lavere prioritet eller er blevet optaget gennem det såkaldte efteroptag uden nødvendigvis at have søgt om optagelse på uddannelsen i den ordinære ansøgningsprocedure til Den Koordinerede Tilmelding.

Adgangsgrundlag er medtaget ud fra en hypotese om, at den forudgående uddannelse har betydning for den studerendes forudsætninger for at tilegne sig viden, færdigheder og kompetencer på pædagoguddannelsen. Studerende med en erhvervsfaglig baggrund som pædagogisk assistent eller social- og sundhedsassistent vil muligvis have bedre forudsætninger for at relatere til de mere praksisorienterede elementer i uddannelsen, mens studerende med en gymnasial uddannelse muligvis vil have bedre forudsætninger for at relatere til de mere teoretisk orienterede elementer.

For den del af studentergruppen, der optages på baggrund af et gymnasialt adgangsgrundlag, er der ligeledes medtaget data om karaktergennemsnittet fra den adgangsgivende eksamen (HHX, HTX, STX, HF). Der kan således være en hypotese om, at studerende med høje karaktergennemsnit fra den gymnasiale uddannelse vil have bedre forudsætninger for at tilegne sig viden, færdigheder og kompetencer på pædagoguddannelsen end studerende med lave gennemsnit. De bedre forudsætninger kan f.eks. hænge sammen med gode studierutiner, et højt fagligt niveau mv. allerede ved indgangen til

pædagoguddannelsen. Det er dog værd at bemærke, at en stor del af dem, der starter på pædagoguddannelsen ikke har et gymnasialt adgangsgrundlag.

Endelig er forældres uddannelsesbaggrund medtaget ud fra en antagelse om, at det kan være en fordel for den studerende, der starter på en videregående uddannelse, at komme fra et hjem med tradition for netop videregående uddannelse. Det kan f.eks. handle om en grundlæggende forståelse, tilgang eller kultur, som kan hjælpe med at "knække koden" og i sidste ende gennemføre uddannelsen med et godt resultat. I praksis er dette dog ikke nødvendigvis tilfældet, ligesom sådanne forudsætninger ikke nødvendigvis har afgørende betydning for muligheden for at gennemføre uddannelsen med et godt resultat.

Endelig er de fire karakteristika om de studerende valgt, fordi der her findes solide registerdata over en årrække, og fordi netop disse karakteristika ofte anvendes i analyser af studentergruppers sammensætning.

3.2.1 Førsteprioritetsansøgere til pædagoguddannelsen

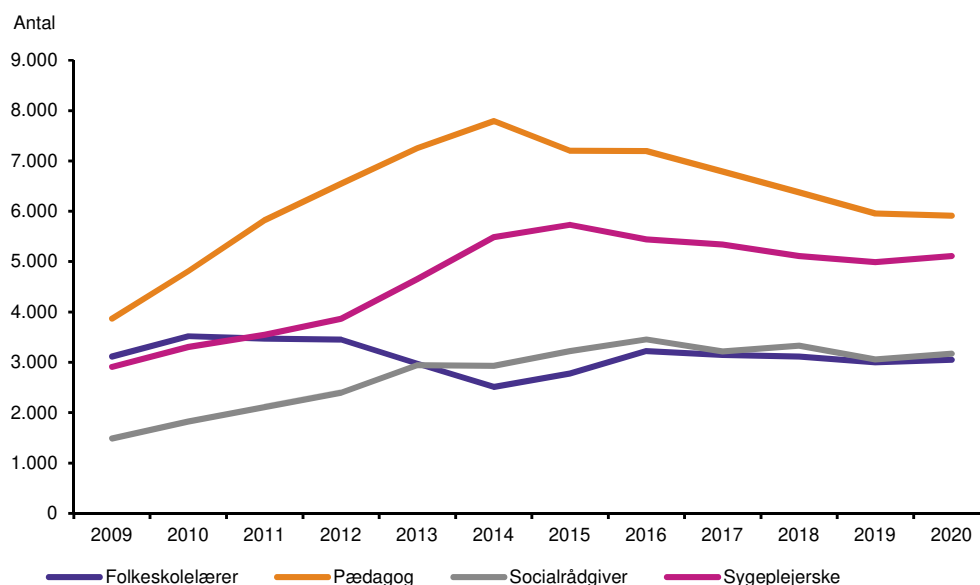
Antallet af førsteprioritetsansøgere til pædagoguddannelsen er højt og ligger konstant over antallet af førsteprioritetsansøgere til andre store velfærdsuddannelser. Der har dog været store udsving i antallet af førsteprioritetsansøgere til pædagoguddannelsen henover de seneste ti år, jf. figur 3.1. I 2009 var det 3.869 studerende, der havde søgt om optagelse på pædagoguddannelsen som førsteprioritet, hvilket endda var en stigning efter gradvise fald de foregående år. De efterfølgende seks år frem til 2014 skete der mere end en fordobling i antallet af førsteprioritetsansøgere til 7.792, det højeste antal siden indførelsen af enhedsuddannelsen i 1992. Siden 2014 er der igen sket et fald i antallet af førsteprioritetsansøgere til 5.910 i 2020.

I de sidste ti år har der også været udsving i antallet af førsteprioritetsansøgere til de andre store velfærdsuddannelser, hhv. sygeplejerske, socialrådgiver og folkeskolelærer, jf. figur 3.1.

Der findes ikke undersøgelser, der forklarer, hvad der ligger til grund for det varierende antal førsteprioritetsansøgere til pædagoguddannelsen det seneste tiår. Det er eksempelvis uklart, om det har haft betydning for søgemønstret, at optagelseskriterierne til pædagoguddannelsen blev strammet i 2007, eller at uddannelsen blev reformeret i 2014. Sammenholder man med det generelle søgemønster til alle videregående uddannelser i samme periode, genfinder man en stigning i antallet af førsteprioritetsansøgninger først i perioden, men her fortsætter stigningen helt frem til 2016 for derefter at falde frem til 2019. I 2020 steg det samlede antal af ansøgninger til videregående uddannelser igen til niveauet fra 2016, hvilket kan hænge sammen med COVID-19-situationen og et ekstraordinært stort udbud af studiepladser.

Figur 3.1

Førsteprioritetsansøgere til de fire største velfærdsuddannelser, antal, 2009-2020

Anm.: I 2019 var der ca. 5.956 personer, der søgte pædagoguddannelsen som førsteprioritet. Ud af dem blev 13 pct. afvist af institutionerne som ikke kvalificerede ansøgere.

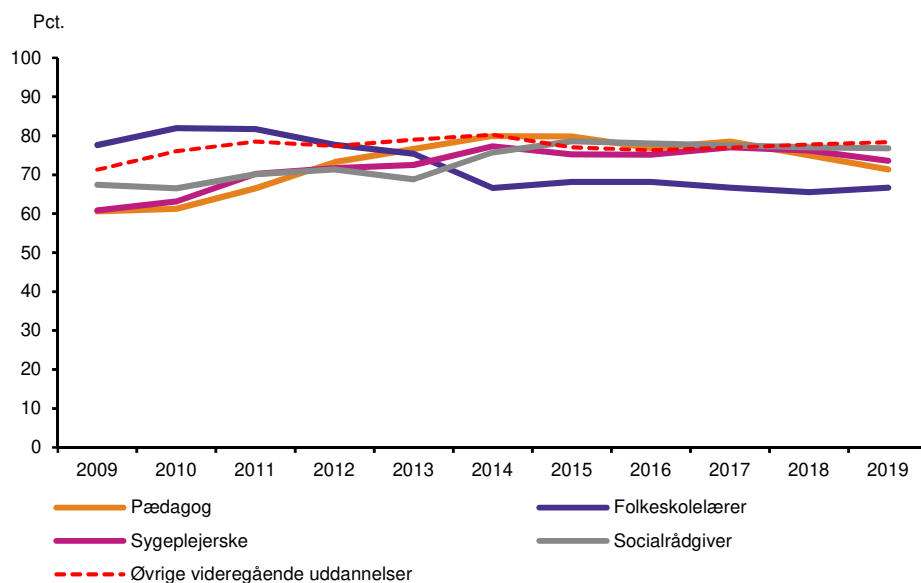
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Den Koordinerede Tilmelding (KOT).

Udsvingene i antallet af førsteprioritetsansøgere kan ikke aflæses en-til-en i antallet af studerende, som faktisk påbegynder pædagoguddannelsen. Siden 2011 har tilgangen af nye studerende til uddannelsen således været nogenlunde stabil på omkring 5.500 studerende pr. år. Det svarer til dimensioneringen gennem de regionale kommunekontakt-råd (KKR), som siden 2011 har ligget stabilt på 5.500 studerende pr. år.

Andelen af studerende, som søgte pædagoguddannelsen som førsteprioritet, steg frem til 2014, hvorefter andelen stagnerede på et højt niveau med omkring 80 pct. af de studerende de næste år, jf. figur 3.2. Siden er andelen faldet til 71,4 pct. i 2019, hvilket dog fortsat er højere end eksempelvis læreruddannelsen, hvor andelen af tilgående studerende med uddannelsen som førsteprioritet i 2019 var 66,7 pct. Faldet i andelen af førsteprioritetsansøgere på pædagoguddannelsen hænger sammen med, at ledige studiepladser bliver besat gennem en stigning i det såkaldte efteroptag på de udbud, der ikke har nok ansøgere til at besætte alle deres pladser.

Figur 3.2

Andel af tilgangen på de fire store velfærdsuddannelserne samt øvrige videregående uddannelser, der er førsteprioritetsansøgere, procent, 2009-2019

Anm.: Tilgangen er dem, der faktisk påbegynder uddannelsen, og inkluderer derfor både personer, der er tilbudt optag gennem Den Koordinerede Tilmelding og personer, der er optaget efterfølgende. Tilgangen bliver opgjort fra 1/10 året før til 30/9 i året for opgørelsen. Figuren viser andelen blandt alle tilgæede, som havde uddannelsen som første prioritet. Øvrige videregående uddannelser dækker over erhvervsakademiuddannelser, øvrige professionsbacheloruddannelser og akademiske bacheloruddannelser.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik og Den Koordinerede Tilmelding.

De tre specialiseringer på pædagoguddannelsen har forskellig størrelse med dagtilbudsområdet som den største, social- og specialområdet som den næststørste og skole- og fritidsområdet som den mindste, jf. tabel 3.1.

Tabel 3.1

Fuldførte pædagoger fordelt på specialiseringsretning, procent og antal, 2019

	Pct.	Antal
Skole-og fritidsområdet	22,7	914
Social-og specialområdet	33,7	1.359
Dagtilbudsområdet	43,3	1.744
I alt	100	4.031

Anm.: Bemærk at opgørelsen omhandler de fuldførte og ikke de påbegyndte studerende.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

3.2.2 De studerendes adgangsgrundlag

Ansøgere til pædagoguddannelsen kan få adgang til uddannelsen via en gymnasial uddannelse eller via en af følgende erhvervsuddannelser (EUD): Social- og sundhedsassi-

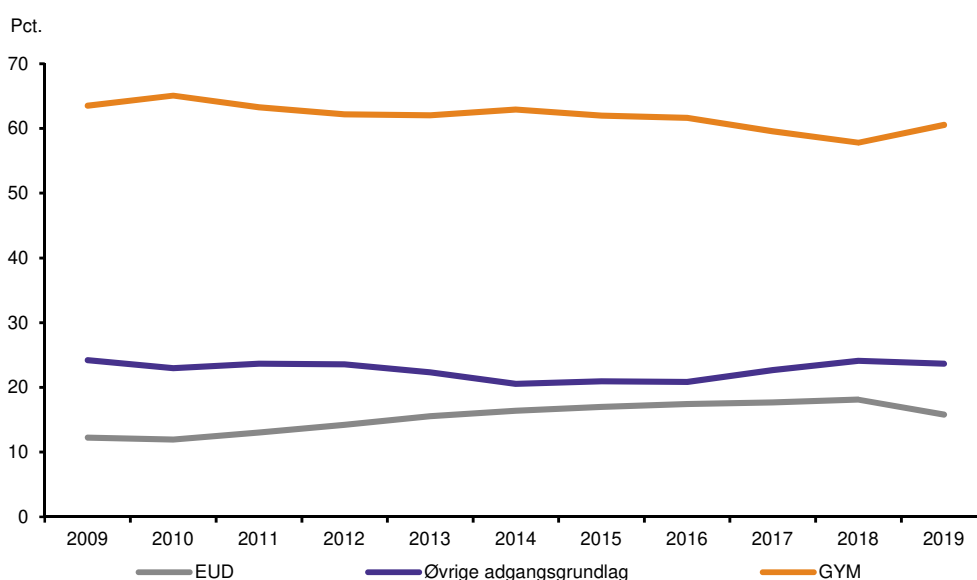
stentuddannelsen eller den pædagogiske assistentuddannelse (PAU) / den pædagogiske grunduddannelse (PGU). En tredje adgangsvej er at have bestået fire gymnasiale enkeltfag: Dansk A, Engelsk B, Samfunds-fag C og et valgfrit fag på C-niveau.

I 2019 blev 61 pct. af de studerende, der påbegyndte pædagoguddannelsen, optaget på baggrund af en gymnasial uddannelse. 16 pct. blev optaget på baggrund af en erhvervsuddannelse, mens de resterende 24 pct. blev optaget på et andet grundlag, herunder på baggrund af fire gymnasiale enkeltfag, jf. figur 3.3.

Set over en tiårsperiode er der nogle mindre forskydninger i andelen af studerende, der påbegynder pædagoguddannelsen med henholdsvis en EUD, en gymnasial uddannelse og et andet adgangsgrundlag (øvrige). Gruppen af studerende, der starter på uddannelsen med en EUD, er steget fra 12 pct. i 2009 til 16 pct. i 2019. Tilsvarende er andelen af nye studerende med en gymnasial eksamen faldet fra 64 pct. i 2009 til 61 i 2019. Andelen med et andet adgangsgrundlag, herunder studerende med fire gymnasiale fag, har været nogenlunde konstant i perioden 2009 til 2019.

Figur 3.3

Tilgang til pædagoguddannelsen fordelt på adgangsgrundlag, procent, 2009-2019

Anm.: Tilgangen er dem, der faktisk påbegynder uddannelsen, og inkluderer derfor både personer, der er tilbudt optag gennem Den Koordinerede Tilmelding og personer, der er optaget efterfølgende. Tilgangen bliver opgjort fra 1/10 året før til 30/9 i året for opgørelsen. Gruppen af øvrige består primært af personer, der har en grundskole som højest fuldførte uddannelse, herunder personer med fire gymnasiale enkeltfag eller personer, hvor der i Danmarks Statistik ikke findes oplysninger om forudgående ungdomsuddannelse, dvs. typisk indvandrede personer.

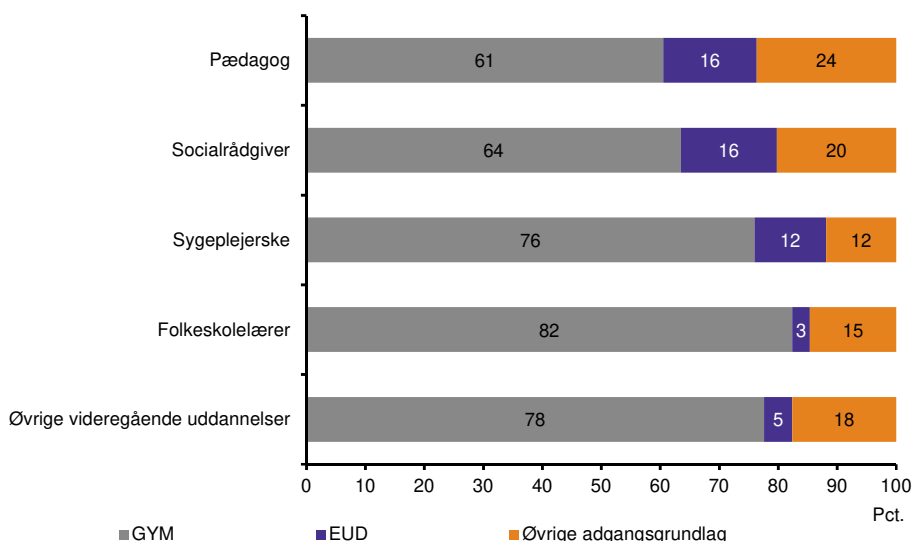
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

I 2019 havde 46 pct. af de studerende med gymnasial baggrund gennemført en STX, 38 pct. en HF, mens de resterende 16 pct. havde gennemført en anden gymnasial uddannelse. Blandt de studerende med erhvervsfaglig baggrund havde 15 pct. en social- og sundhedsassistentuddannelse, 54 pct. en pædagogiske assistentuddannelse (PAU) eller pædagogiske grunduddannelse (PGU), mens de øvrige havde en anden erhvervsuddannelse.

Andelen af studerende med en gymnasial uddannelse på pædagoguddannelsen på 61 pct. i 2019 er lavere end på andre velfærdsuddannelser, hvor andelen er 82 pct. for læreruddannelsen, 76 pct. for sygeplejerskeuddannelsen og 64 pct. for socialrådgiveruddannelsen, jf. figur 3.4.

Figur 3.4

Tilgang til de fire store velfærdsuddannelser samt øvrige videregående uddannelser fordelt på adgangsgrundlag, procent, tilgangen 2019

Anm.: Tilgangen er dem, der faktisk påbegynder uddannelsen, og inkluderer derfor både personer, der er tilbudt optag gennem Den Koordinerede Tilmelding og personer, der er optaget efterfølgende. Tilgangen bliver opgjort fra 1/10 året før til 30/9 i året for opgørelsen. Øvrige adgangsgrundlag består primært af personer, der har en grundskole som højest fuldførte uddannelse, herunder personer med fire gymnasiale enkeltfag eller personer, hvor der i Danmarks Statistik ikke findes oplysninger om forudgående ungdomsuddannelse, dvs. typisk indvandrede personer. Øvrige videregående uddannelser dækker over erhvervsakademiuddannelser, øvrige professionsbacheloruddannelser og akademiske bacheloruddannelser.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

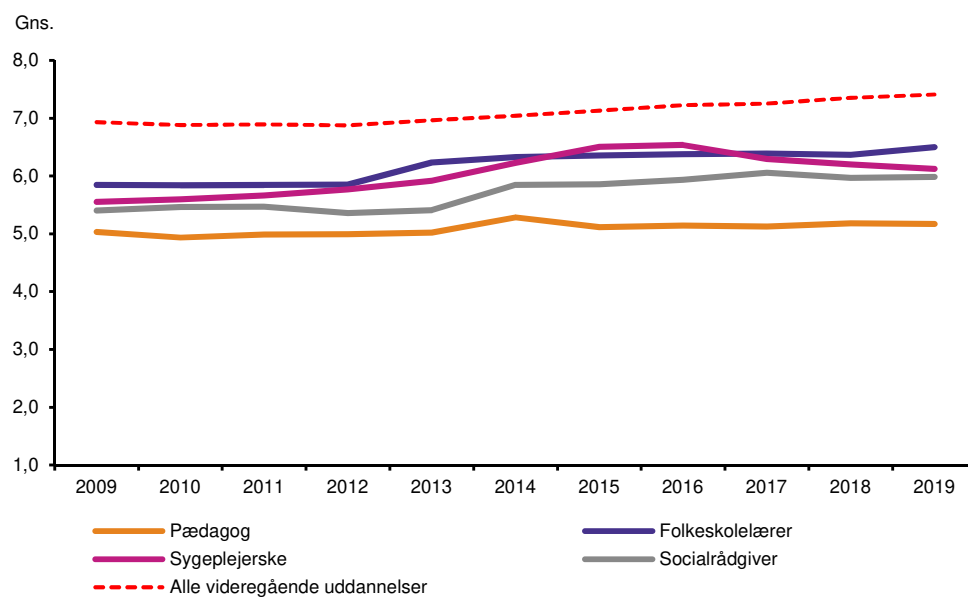
3.2.3 De studerendes adgangsgivende karaktergennemsnit

Det er kun studerende med en gymnasial adgangsgivende eksamen, der er blevet optaget på pædagoguddannelsen på baggrund af en gennemsnitskarakter, mens studerende med en erhvervsfaglig adgangsgivende eksamen og øvrige studerende er blevet optaget på et andet grundlag. Dette afsnit omhandler således alene den gruppe af studerende, der er blevet optaget på baggrund af en gymnasial uddannelse.

Karaktergennemsnittet for studerende med en gymnasial eksamen, der startede på pædagoguddannelsen i 2019, var 5,2. Gennemsnittet har været nogenlunde konstant i perioden 2009-2019. Karaktergennemsnittet for studerende på de øvrige velfærdsuddannelser har i hele perioden været højere, og forskellen er blevet forøget en smule i perioden 2009-2019. Karaktergennemsnittet for alle videregående uddannelser under et er ligeledes højere og er steget med ca. et halvt karakterpoint i perioden, jf. figur 3.5.

Figur 3.5

Karaktergennemsnit fra gymnasial uddannelse blandt studerende, der er startet på de fire største velfærdsuddannelser samt en graf over alle videregående uddannelser, gennemsnit, 2009-2019

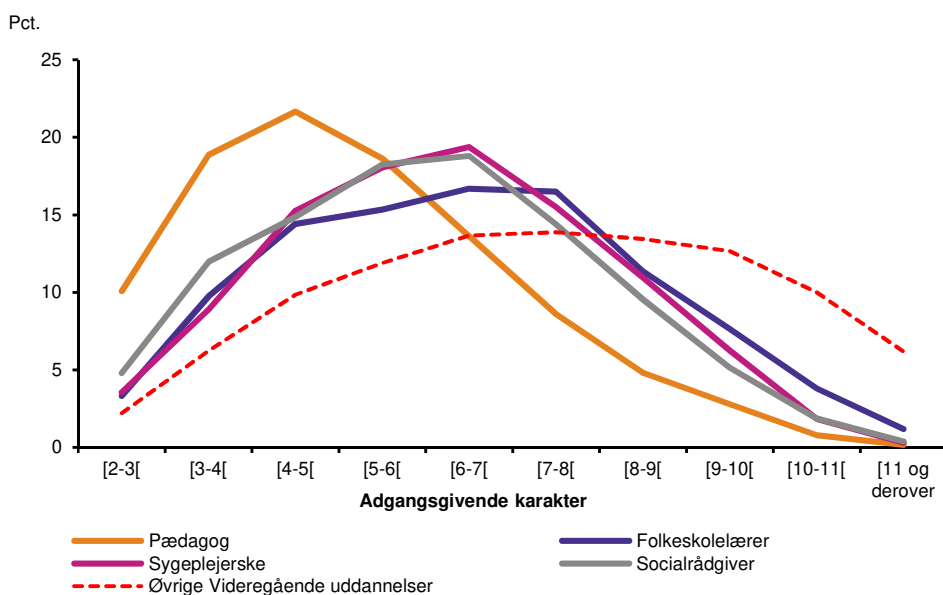
Anm.: I analysen indgår kun personer, der har en gymnasial uddannelse og derved også en adgangsgivende karakter fra Danmark. Bemærk at der ikke indgår bonus for hurtig studiestart. Alle videregående uddannelser dækker over erhvervsakademiuddannelser, professionsbacheloruddannelser (inkl. pædagog-, folkeskolelærer-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelserne) og akademiske bacheloruddannelser.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Pædagoguddannelsen har en større andel af studerende med gymnasial baggrund med et karaktergennemsnit under 5 end de øvrige tre store velfærdsuddannelser, jf. figur 3.6.

Figur 3.6

Karakterfordeling blandt studerende, der er startet på de fire største velfærdsuddannelse og øvrige videregående uddannelser, perioden 2017-2019, procent

Anm.: I analysen indgår kun personer, der har en gymnasial uddannelse og derved også en adgangsgivende karakter fra Danmark. Bemærk at der ikke indgår bonus for hurtig studiestart. Øvrige videregående uddannelser dækker over erhvervsakademiuddannelser, øvrige professionsbacheloruddannelser og akademiske bacheloruddannelser.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

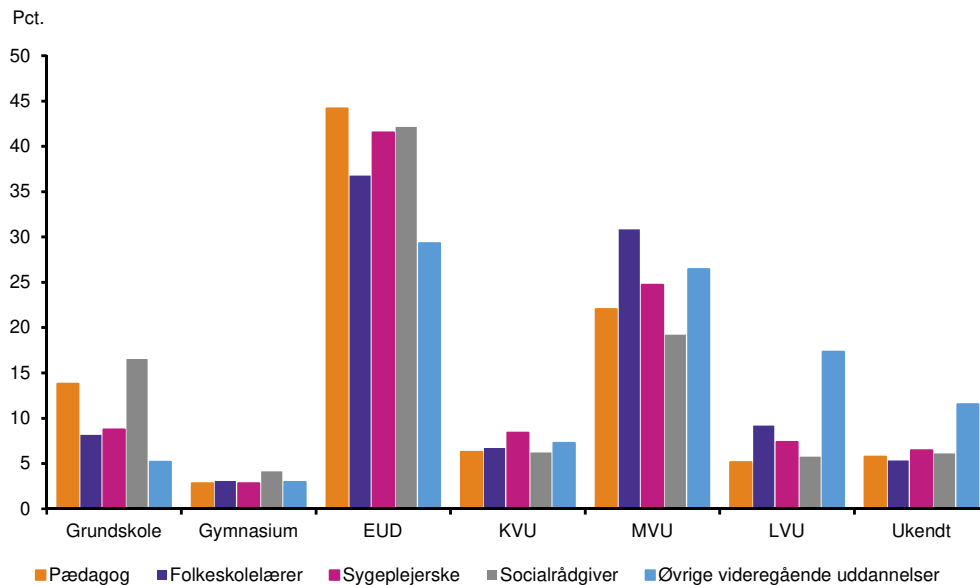
3.2.4 De studerendes forældres uddannelsesbaggrund

De pædagogstuderende kommer i højere grad fra hjem, hvor forældrene har en grundskole- eller ungdomsuddannelse som højeste gennemførte uddannelse, end tilfældet er for studerende på sygeplejerske- og læreruddannelserne. I 2019 gjaldt det således for 61 pct. af de pædagogstuderende, mens det gjaldt for 48 pct. af de lærerstuderende og 53 pct. af de sygeplejerskestuderende. På socialrådgiveruddannelsen kommer 63 pct. af de studerende fra hjem, hvor forældrene har en grundskole- eller ungdomsuddannelse som højeste gennemførte uddannelse, jf. figur 3.7.

Der er ikke sket nogen større forskydninger i de pædagogstuderendes forældrebaggrund det seneste årti. Eksempelvis havde 45 pct. af de studerende i 2009 forældre, hvis højeste fuldførte uddannelse var en erhvervsuddannelse. I 2019 var andelen 44 pct.

Figur 3.7

Studerende, der er startet på de fire største velfærdsuddannelser samt øvrige videregående uddannelser opdelt efter forældres højeste gennemførte uddannelse, procent, 2019

Anm.: Forældres højeste gennemførte uddannelse er målt ved den af de to forældre, der har den højest gennemførte uddannelse. Har faren f.eks. en MVU og moren en grundskole, vil det være MVU, forældrebaggrunden opgøres på. "Ukendt" dækker over de studerende, hvor man ikke kender forældrenes højest gennemførte uddannelse. Der kan f.eks. være tale om indvandrede, hvis forældre ikke findes i registrene. Øvrige videregående uddannelser dækker over erhvervsakademiuddannelser, øvrige professionsbacheloruddannelser og akademiske bacheloruddannelser.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

3.3 De studerendes frafald, karakterer og efterfølgende ledighed

I dette afsnit belyses, hvilke sammenhænge der er mellem de studerendes profil ved uddannelsens start og deres sandsynlighed for at gennemføre uddannelsen og opnå gode faglige resultater i form af høje karakterer. Der vil særligt blive set på:

- De studerendes frafald efter første år på uddannelsen
- De studerendes eksamensresultater efter første år på uddannelsen
- Dimittenders ledighed i 2. kvartal efter dimission.

De studerendes frafald er medtaget, fordi frafald kan give en indikation på, om der er et godt studiemiljø på pædagoguddannelsen med engagerede studerende og dermed gode muligheder for at nå et højt fagligt niveau i studentergruppen som helhed. Et højt frafald kan være tegn på, at studiemiljøet er udfordret, og at der ikke er tilstrækkelig gode forudsætninger for at fastholde de studerende, som har påbegyndt uddannelsen. Fra-faldet er også medtaget for at undersøge, om der er særlige mønstre i hvilke grupper, som falder fra uddannelsen, og om der således er særlige karakteristika ved de fra-faldne studerendes profil. Der er fokus på frafaldet allerede efter første studieår for at få en så opdateret tidsserie som muligt.

De studerendes eksamensresultater fra pædagoguddannelsen er taget med for at få en indikation på, om pædagoguddannelsen er karakteriseret af et studiemiljø med høj faglighed og engagerede studerende, der lægger den nødvendige arbejdsindsats for at dygtiggøre sig. Det vil også blive undersøgt, om der er sammenhænge mellem de studerendes profil ved studiestart og de opnåede karakterer på pædagoguddannelsen. Analyserne kan give et billede af, hvordan forskellige grupper af studerende klarer sig, og om studentergruppens sammensætning stiller særlige krav til uddannelsens faglige løfteevne. Der er fokus på eksamensresultater efter første år på uddannelsen for at få en så opdateret tidsserie som muligt.

Endelig undersøges sammenhængen mellem de studerendes profil og eksamensresultater på pædagoguddannelsen på den ene side og deres risiko for efterfølgende ledighed på den anden side. Efterfølgende ledighed kan give en indikation på, om de studerende i løbet af uddannelsen har opnået en tilstrækkelig høj faglighed til at være attraktive på det pædagogiske arbejdsmarked. I analyserne foretages ligeledes kontrol af, om en lang række andre faktorer kan forklare risikoen for efterfølgende ledighed. Formålet er at undersøge, om der er særlige karakteristika hos de studerende, som øger risikoen for ledighed efter dimension, og som uddannelsesstederne eventuelt kan skærpe opmærksomheden på.

3.3.1 Frafald

I perioden 2009-2019 faldt omtrent hver femte studerende fra pædagoguddannelsen. Halvdelen af disse faldt fra allerede inden for første studieår, jf. tabel 3.2.

Tabel 3.2

Frafald hhv. 1, 2, 3, 4, 5 og 6 år efter start på pædagoguddannelsen, procent, tilgangen 2009-2018

Tilgæet år	Antal år siden tilgang					
	1	2	3	4	5	6
2009	10,4	15,7	18,7	19,7	20,4	20,9
2010	10,1	15,4	18,0	18,9	19,7	19,9
2011	12,3	18,5	21,0	22,6	23,3	23,5
2012	11,4	16,6	18,8	20,3	20,9	21,3
2013	11,0	16,8	19,4	21,0	21,9	22,3
2014	9,6	15,8	18,8	20,9	21,7	
2015	10,3	17,1	20,7	22,6		
2016	10,8	18,7	22,9			
2017	9,4	18,5				
2018	11,7					

Anm.: Frafaldsprocent er beregnet ved at tage antallet, der er frafaldet på studiet efter 1, 2, 3, 4, 5 og 6 studieår ud af andelen der er startet på uddannelsen i et bestemt år. Ses der f.eks. på tilgangsåret 2012 vil 11,4 pct. af de studerende være faldet fra efter deres første studieår, mens 20,3 pct. er faldet fra efter deres 4. studieår. Der er kun oplysninger frem til 2019, hvorfor der ikke kan beregnes frafaldsprocenter efter 1. studieår blandt studerende der starter på pædagoguddannelsen efter 2018.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

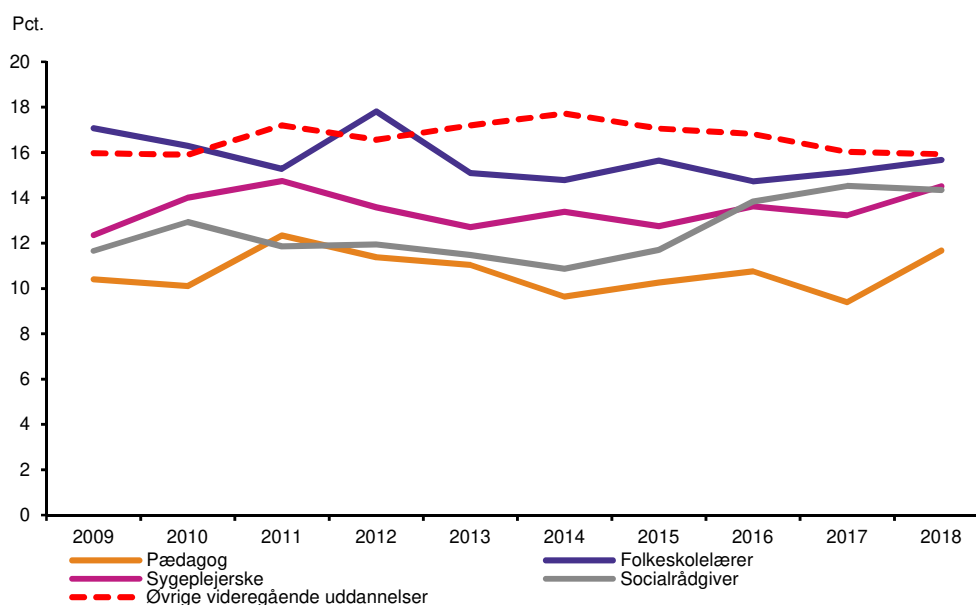
Som det fremgår af tabel 3.1 var frafaldet efter første år samlet set lidt højere for studerende, der påbegyndte uddannelsen i årene inden reformen i 2014 end efter, selvom frafaldet for 2018-årgangen igen har været relativt højt. Det kan muligvis have betydning i denne forbindelse, at de studerende får tildelt en specialisering efter første studieår, og at det ikke er alle, der får tildelt den ønskede specialisering. Dette har måske betydning for det lidt større frafald efter andet studieår fra og med 2015. Det er dog ikke muligt på baggrund af registeranalyserne at sige noget om, hvorvidt udviklingen i frafald faktisk påvirkes af dette forhold.

Det regionale kommunekontakttråd i Region Midtjylland (KKR Midtjylland) har i 2018 udarbejdet en analyse af frafaldet fordelt på de tre specialiseringer for de tre årgange 2014/2015, 2015/2016 og 2016/2017³. Analysen viser, at der ikke er signifikante forskelle i frafaldet på de tre specialiseringer på pædagoguddannelsen. Analysen viser endvidere, at over halvdelen af frafaldet sker på første studieår inden specialiseringstil- deling.

Frafaldet på pædagoguddannelsen har traditionelt været forholdsvis lavt sammenlignet med både andre velfærdsuddannelser og andre videregående uddannelser i det hele taget. Som det fremgår af figur 3.8, der viser frafaldet efter første studieår, har dette billede ændret sig lidt de seneste år. Frafaldet blandt pædagogstuderende fra årgang 2018 var på 11,7 pct. efter første studieår og er således lavere end de andre store velfærdsuddannelser, og alle øvrige videregående uddannelser under et.

Figur 3.8

Frafald efter første år på de fire største velfærdsuddannelser samt øvrige videregående uddannelser, procent, tilgangen 2009-2018

Anm.: Frafallne er personer, der afbryder uddannelsen, og omfatter således ikke personer, som skifter til den samme uddannelse på en anden institution. Øvrige videregående uddannelser dækker over erhvervsakademiuddannelser, øvrige professionsbacheloruddannelser og akademiske bacheloruddannelser.

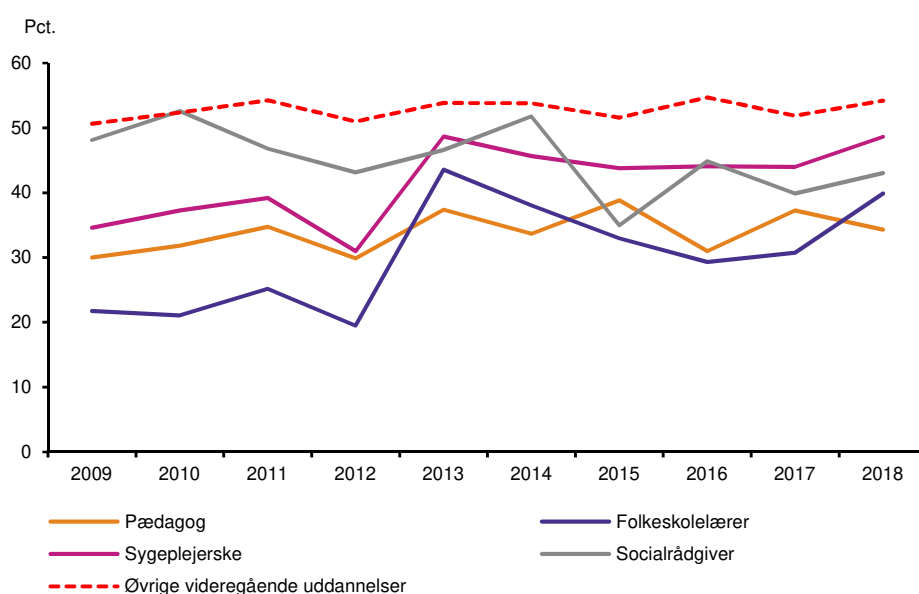
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

³ Notat om frafald på pædagoguddannelsens specialiseringer, KKR Midtjylland, 2018.

Blandt studerende, der faldt fra pædagoguddannelsen i 2018, påbegyndte 34 pct. en ny uddannelse inden for et år, jf. figur 3.9. Andelen af frafaldne på pædagoguddannelsen, som skifter studie inden for det første studieår, er dermed lavere end på de andre store velfærdsuddannelser og de øvrige videregående uddannelser. Blandt frafaldne på de øvrige videregående uddannelser starter lidt over halvdelen (54 pct.) på en ny uddannelse inden for det første studieår. Selvom frafaldet på pædagoguddannelsen således er lavere end frafaldet på de andre velfærdsuddannelser, synes de frafaldne pædagogstuderende i mindre grad, end frafaldne studerende fra de fleste andre uddannelser, at komme videre med et nyt uddannelsesforløb inden for det første studieår.

Figur 3.9

Andel der skifter studie blandt studerende, som er frafaldet inden for deres første studieår opdelt på de fire store velfærdsuddannelser og øvrige videregående uddannelser, procent, tilgangen 2009-2018

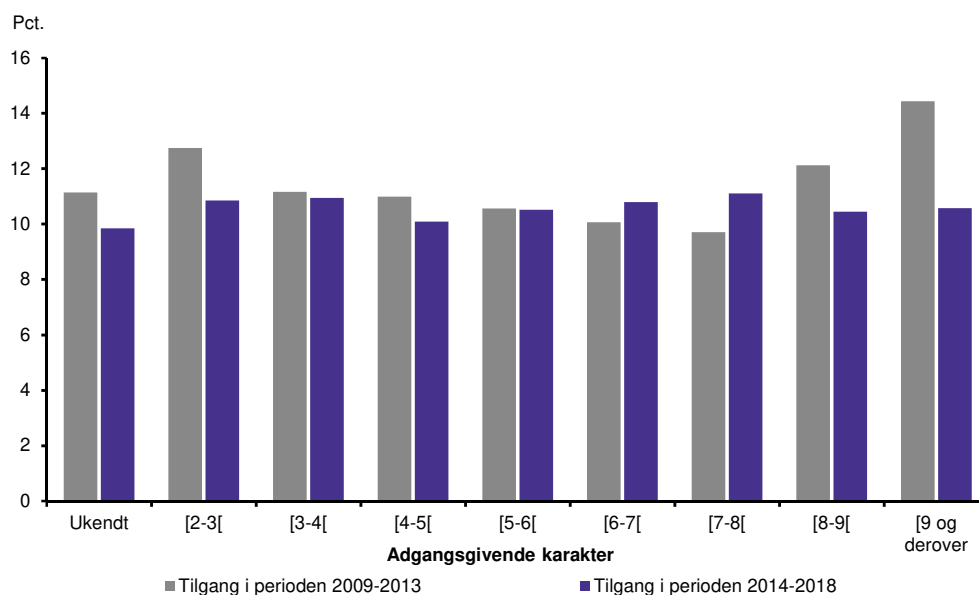
Anm.: Studieskiftet er defineret ved at have afbrudt og påbegyndt nyt studie inden for deres første studieår. Et studieskift er fra én uddannelse til en anden og altså ikke institutionsskift, hvor den studerende påbegynder samme uddannelse på en anden institution. Øvrige videregående uddannelser dækker over erhvervsakademiuddannelser, øvrige professionsbacheloruddannelser og akademiske bacheloruddannelser.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Ser man på betydningen af de studerendes karaktergennemsnit fra den gymnasiale uddannelse, var der en større sammenhæng mellem adgangsgivende karakter og førsteårsfrafald inden reformen. I figur 3.10 vises frafald efter første studieår opdelt efter adgangsgivende karaktergennemsnit. Figuren viser førsteårsfrafald blandt på den ene side studerende, der startede i 2009-2013, altså fire år op til reformen, og på den anden side studerende, der startede i 2014-2018, altså de fire år efter reformen. Som det fremgår af figuren, faldt studerende med både meget lave og forholdsvis høje adgangsgivende karakterer før reformen fra studiet lidt oftere end pædagogstuderende med andre adgangsgivende karaktergennemsnit. Efter reformen har forskellene udjævnet sig, således at der ikke længere er disse systematiske forskelle i førsteårsfrafaldet, jf. figur 3.10.

Figur 3.10

Frafald efter første studieår på pædagoguddannelsen opdelt efter adgangsgivende karakter, procent, tilgangsperiode (før hhv. efter reformen af pædagoguddannelsen i 2014)

Anm.: Frafaldsprocent er beregnet ved at dividere antallet af frafaldne studerende med antallet af studerende, der tilgik pædagoguddannelsen opdelt efter adgangsgivende karaktergruppe. Grupperne 8-9 og '9 eller derover' indeholder færre end 100 observationer.

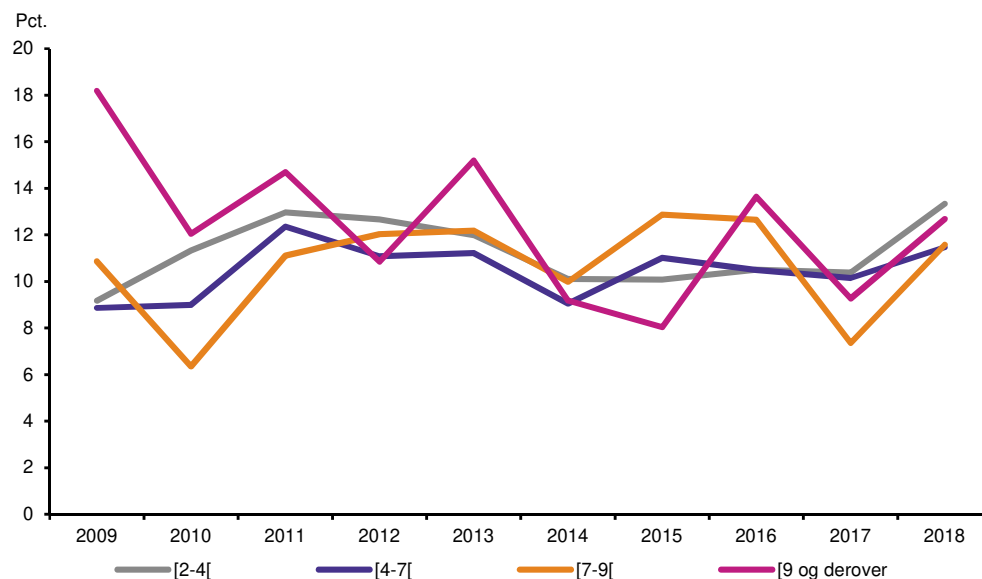
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Karaktergennemsnittet fra den gymnasiale eksamen ser med andre ord ud til at have mindre betydning for de studerendes frafald efter reformen end før reformen. Analyserne giver ikke nogen forklaring på, hvad udviklingen skyldes.

Ser man på udviklingen i frafaldet efter første studieår opdelt efter karaktergennemsnit fra den adgangsgivende eksamen, kan man genfinde tendensen til udjævning af de tidligere forskelle i frafaldstilbøjeligheden blandt studerende med forskellige karaktergennemsnit ved optagelsen, jf. figur 3.11.

Figur 3.11

Frafald efter første studieår på pædagoguddannelsen opdelt efter karaktergennemsnit fra gymnasial uddannelse, procent, 2009-2018

Anm.: Karaktergennemsnit er grupperet. Bemærk at kun studerende med et adgangsgivende karaktergennemsnit fra en gymnasial uddannelse er medtaget. I 2018 tilgik 3.587 personer pædagoguddannelsen med en gymnasial uddannelse. Ud af dem havde 1.042 personer et snit på [2-4[, 1.902 et snit på [4-7[, 501 havde et snit på [7-9[, mens 142 havde et snit på 9 og opefter.

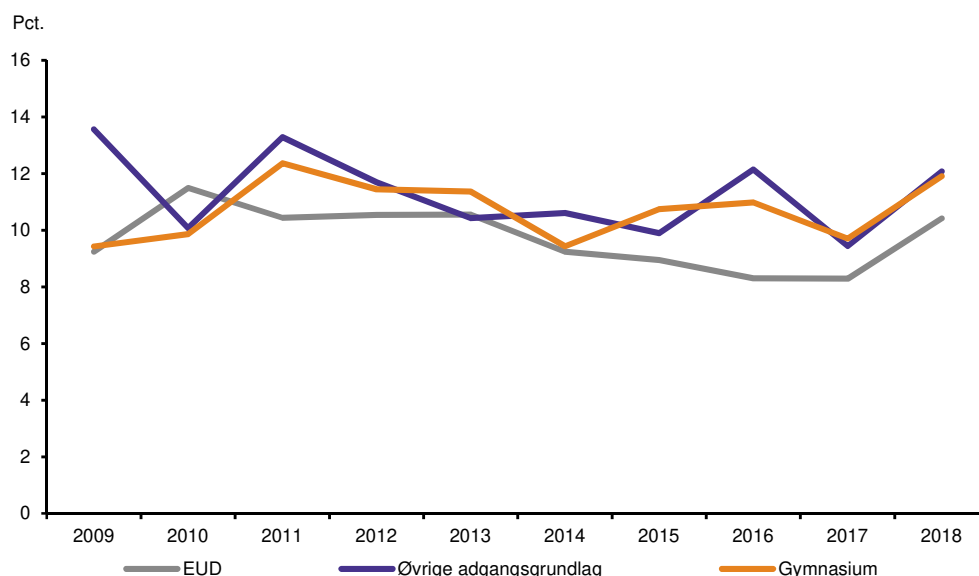
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

De studerende på pædagoguddannelsen har som tidligere nævnt fået adgang til uddannelse på forskelligt grundlag. Ser man på de studerendes tilbøjelighed til at falde fra med udgangspunkt i deres adgangsgrundlag, er frafaldet reduceret markant blandt studerende med en erhvervsfaglig baggrund i årene efter reformen. For alle studerende uanset adgangsgrundlag steg førsteårsfrafaldet dog blandt studerende der tilgik uddannelsen i 2018, jf. figur 3.12.

Af figuren fremgår det, at studerende med erhvervsfaglig baggrund i de første fire år efter reformen er mindre tilbøjelige til at falde fra. Analyserne giver dog ikke nogen forklaring på, hvad udviklingen kan skyldes, ligesom analyserne heller ikke giver nogen forklaring på, hvorfor frafaldet det seneste år igen er steget til niveauet før reformen i 2014, både for studerende med erhvervsfaglig baggrund og for studerende i de to andre grupper. I 2018 var førsteårsfrafaldet på uddannelsen på det højeste niveau siden 2011.

Figur 3.12

Frafald efter første studieår på pædagoguddannelsen opdelt på adgangsgrundlag, procent, 2009-2018

Anm.: Frafaldsprocenten er beregnet ved at trække antallet af frafaldne fra antallet, der tilgik uddannelsen, mens der samtidig opdeles på det adgangsgrundlag de studerende tilgik pædagoguddannelsen med. Øvrige adgangsgrundlag består primært af personer, der har en grundskole som højest fuldførte uddannelse, herunder personer med fire gymnasiale enkeltfag eller personer, hvor der i Danmarks Statistik ikke findes oplysninger om forudgående ungdomsuddannelse, dvs. typisk indvandrede personer.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

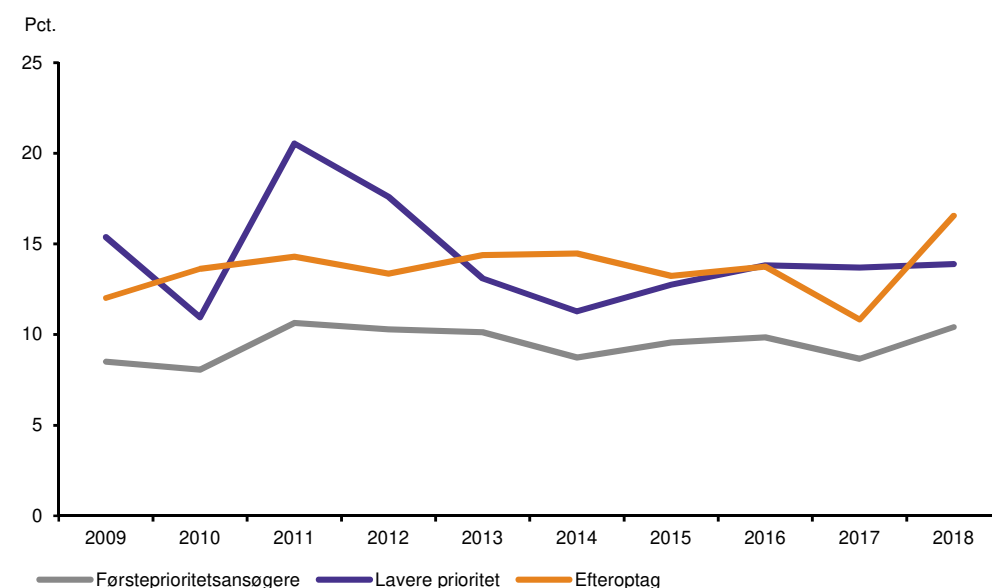
Figur 3.13 viser frafaldet efter første studieår opgjort dels for studerende, der havde valgt pædagoguddannelsen som førsteprioritet, dels for dem, som havde valgt uddannelsen som en lavere prioritet og endeligt for dem, der blev optaget på en ledig plads i det såkaldte efteroptag. Som det fremgår, er frafaldet i hele perioden fra 2009 til 2018 en del højere hos de studerende, der ikke havde valgt uddannelsen som førsteprioritet eller blev optaget i efteroptaget, end for studerende, som havde valgt uddannelsen som førsteprioritet. Forskellen varierer dog lidt fra år til år.

En undersøgelse fra 2018⁴ fandt et tilsvarende mønster, idet studerende på professionsbacheloruddannelser, der ikke er blevet optaget på deres førsteprioritet, generelt falder mere fra. Ifølge undersøgelsen gælder det særligt for studerende med høje karakterer, som er blevet optaget på deres andenprioritet eller en lavere prioritet. Hverken undersøgelsen fra 2018 eller denne analyse giver dog en forklaring på, hvad der konkret ligger til grund for de forskellige mønstre i frafaldet.

⁴ Gymnasiale karakterers betydning for frafald på professionshøjskolerne, EVA, 2018.

Figur 3.13

Frafald efter første studieår blandt studerende, der er tilgået pædagoguddannelsen opdelt på førsteprioritet, lavere prioritet og efteroptag, procent, 2009-2018

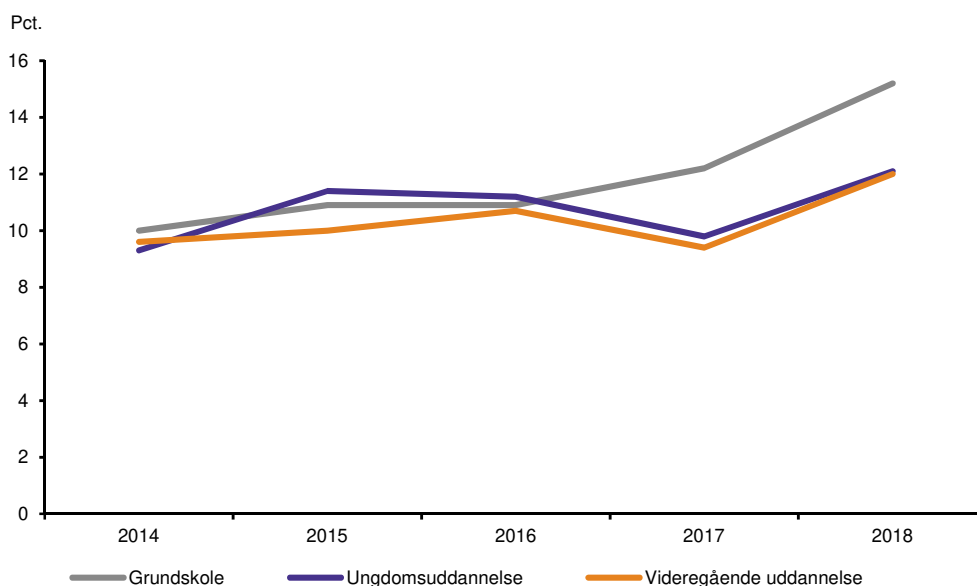
Anm.: Kun studerende, der er startet på pædagoguddannelsen, indgår. Studerende, der ikke har haft en førsteprioritetsansøgning, men som er startet på pædagoguddannelsen, har enten haft en lavere prioritet eller er kommet ind på uddannelsen ved efteroptaget. Ved efteroptaget er der kun medregnet personer, som ikke havde søgt nogle uddannelser gennem Den Koordinerede Tilmelding det pågældende år.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik og Den Koordinerede Tilmelding.

Ser man på de studerendes tilbøjelighed til at falde fra ud fra deres forældres højeste fuldførte uddannelse, er mønsteret mindre tydeligt, jf. figur 3.14. De seneste år er der dog en tendens til, at frafaldet er højere blandt studerende, hvis forældre har grundskolen som højest fuldførte uddannelse, end tilfældet er for studerende, hvis forældre har gennemført en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse. Frafaldet blandt studerende med forældre, der har gennemført en videregående uddannelse, adskiller sig ikke markant fra de studerende, der har forældre med en ungdomsuddannelse som højeste fuldførte uddannelse.

Figur 3.14

Frafald efter første studieår på pædagoguddannelsen opdelt efter forældres højeste fuldførte uddannelse, procent, 2014-2018

Anm.: Frafaldsprocenterne er beregnet ved at trække antallet af frafaldne fra antallet, der tilgik uddannelsen. Figuren er yderligere opdelt på forældres højeste fuldførte uddannelse der er inddelt i tre kategorier.

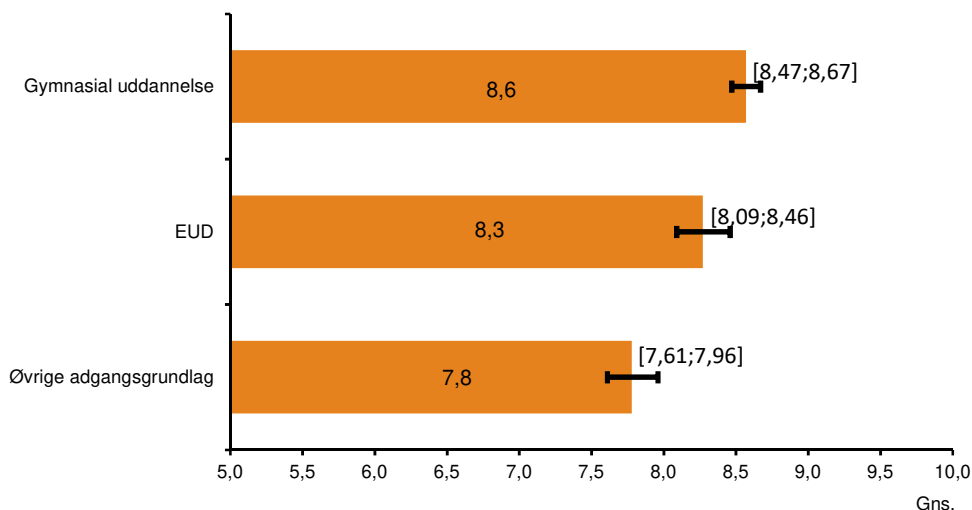
Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

3.3.2 Eksamenskarakterer opnået på pædagoguddannelsen

De studerendes adgangsgrundlag har betydning for, hvilke karakterer de opnår på pædagoguddannelsen. Studerende, der hverken har en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse bag sig, opnår lavere karaktergennemsnit på pædagoguddannelsen (7,8) end studerende som kommer med et gymnasialt (8,6) eller erhvervsfagligt (8,3) adgangsgrundlag, jf. figur 3.15.

Figur 3.15

Adgangsgrundlag og gennemsnitlig karakter opnået efter første år på pædagoguddannelsen, gennemsnit, tilgangen 2018

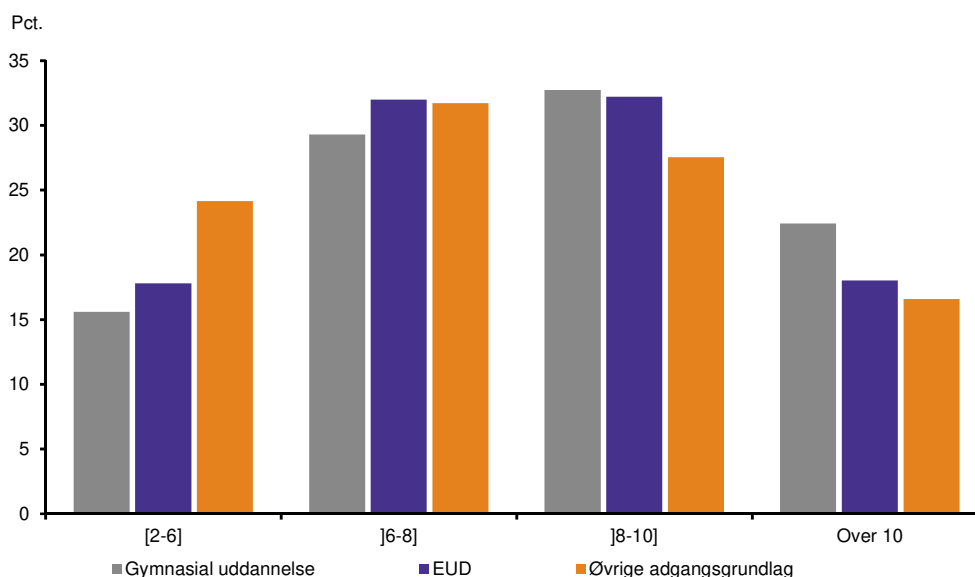
Anm.: Gennemsnitskarakteren er beregnet på grundlag af de karakterer, der er afgivet på 7-trinsskalaen, og er kun beregnet blandt de pædagogstuderende, hvor mindst én af forældrenes uddannelse er kendt i Danmarks Statistik. I beregningerne er der ikke taget højde for eventuelle forskelle i studiebelastning (ECTS-point) mellem de forskellige fag. Kun karakterer, som er opnået af studerende, der har gennemført hele 1. studieår, indgår i beregningerne. Øvrige adgangsgrundlag består primært af personer, der har en grundskole som højest fuldførte uddannelse, herunder personer med fire gymnasiale enkeltfag eller personer, hvor der i Danmarks Statistik ikke findes oplysninger om forudgående ungdomsuddannelse, dvs. typisk indvandrede personer. 2.811 personer har gymnasial, 894 personer kom med en EUD og 1.097 personer havde et øvrigt adgangsgrundlag. Konfidensintervallet er markeret ved de sorte linjer og er på 95 procent.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Opdeler man de studerendes resultater i karakterintervaller, tegner der sig forskellige mønstre alt efter de studerendes adgangsgrundlag. I gruppen af studerende med gymnasialt adgangsgrundlag får en større andel karakterer over 8, end tilfældet er for studerende med et erhvervsfagligt eller øvrigt adgangsgrundlag, herunder fire gymnasiale fag. En forholdsvis stor andel af de studerende med et øvrigt adgangsgrundlag får karakterer under 6 sammenlignet med de to andre grupper, jf. figur 3.16.

Figur 3.16

Adgangsgivende grundlag og gennemsnitlig karakter opnået efter første år på pædagoguddannelsen, grupperet, procent, tilgangen 2018

Anm.: Øvrige adgangsgrundlag består primært af personer, der har en grundskole som højest fuldførte uddannelse, herunder personer med fire gymnasiale enkeltfag eller personer, hvor der i Danmarks Statistik ikke findes oplysninger om forudgående ungdomsuddannelse, dvs. typisk indvandrede personer. 2.811 personer har gymnasial, 894 personer kom med en EUD og 1.097 personer havde et øvrigt adgangsgrundlag. Se i øvrigt anmærkningen til figur 3.15 for uddybelse af karakteren opnået efter første år på pædagoguddannelsen.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Analyser specifikt af gruppen af studerende med gymnasial baggrund viser yderligere, at der er en tendens til, at jo højere et adgangsgivende karaktergennemsnit de studerende har, når de søger ind på pædagoguddannelsen, jo højere er deres gennemsnitlige karakter også efter første studieår, jf. tabel 3.3.

Generelt ligger karakterniveauet højt på pædagoguddannelsen. Det omfatter også studerende med lave gymnasiale karakterer, som typisk har omkring 8 i gennemsnit efter første år på pædagoguddannelsen. Studerende med et erhvervsfagligt eller øvrigt adgangsgrundlag, som ikke har et adgangsgivende karaktergennemsnit, opnåede i en gennemsnitlig eksamenskarakter på 8 på pædagoguddannelsen efter første studieår. Det svarer til karakterniveauet blandt de studerende med gymnasial baggrund, der tilgik pædagoguddannelsen med et karaktergennemsnit på 3-4, jf. tabel 3.3 og figur 3.17.

Tabel 3.3

Gennemsnitlige karakterer opnået efter første år på pædagoguddannelsen opdelt efter adgangsgivende karakter og tilgangsårs, 2009-2018

Tilgangsår	Gennemsnitlig adgangsgivende karaktergennemsnit									Ingen karakter
	[2-3[	[3-4[	[4-5[	[5-6[	[6-7[	[7-8[	[8-9[	[9-10[	[10-12]	
Gennemsnitlig eksamenskarakter på pædagoguddannelsen										
2009	7,2	7,6	8,2	8,8	8,7	9,2	10,3	10,2	11,3	7,8
2010	6,5	7,5	8,3	8,7	9,0	9,4	9,7	9,9	10,8	7,9
2011	6,7	7,4	8,3	8,7	9,2	9,2	10,1	10,1	10,7	7,8
2012	7,3	7,9	8,3	8,7	9,2	9,4	9,9	9,7	10,8	8,0
2013	7,7	8,1	8,4	8,6	9,1	9,4	9,7	10,0	10,4	8,2
2014	6,9	7,8	8,1	8,5	9,0	8,7	9,8	9,8	10,2	8,0
2015	6,7	7,3	7,8	8,2	8,7	9,1	9,5	9,8	10,7	7,6
2016	6,6	7,1	7,8	8,3	8,8	9,2	9,7	9,6	10,2	7,8
2017	7,5	8,6	8,5	8,9	9,1	9,4	9,6	10,5	10,6	8,7
2018	7,9	8,0	8,7	8,6	9,1	9,3	9,4	9,7	10,6	8,0

Anm: "Ingen karakter" dækker over studerende der ikke har et gymnasialt adgangsgrundlag, altså studerende med en EUD eller et øvrigt adgangsgrundlag. Se i øvrigt anmærkningen til figur 3.15 for uddybelse af karakteren opnået på første år af pædagoguddannelsen. Tilgang beskriver dem, der faktisk påbegynder uddannelsen, og inkluderer både dem, der er optaget gennem den Koordinerede Tilmelding og efteroptag.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

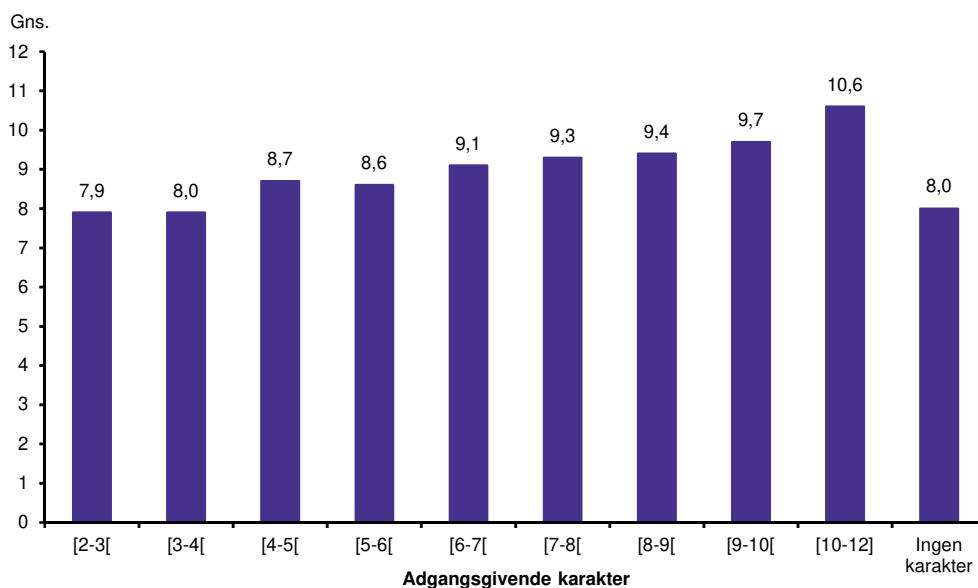
Figur 3.17 viser den gennemsnitlige karakter opnået efter første år på pædagoguddannelsen for studerende påbegyndt i 2018 opdelt efter de studerendes karaktergennemsnit fra den adgangsgivende gymnasiale uddannelse.

Det høje karakterniveau uanset karaktergennemsnit fra gymnasiet kan eventuelt hænge sammen med, at der i karaktergivningen på pædagoguddannelsen muligvis lægges vægt på nogle andre typer færdigheder og kompetencer end i gymnasiet, eller at uddannelsesstederne muligvis har iværksat særlige indsatser. Forskellen kan også tolkes som, at de faglige krav muligvis er lavere på pædagoguddannelsen. Tallene giver ikke i sig selv nogen forklaring, heller ikke på hvilke forskelle i de faglige præstationer, der ligger til grund for de forskelle i karakterniveau, der fortsat er mellem studerende med lave og høje karaktergennemsnit.

Det kan dog slås fast, at karaktererne opnået på pædagoguddannelsen ikke hænger sammen med, om de studerende oprindeligt havde valgt uddannelsen som førsteprioritet eller ej, herunder om de var kommet ind på en ledig plads gennem efteroptaget. En analyse af de studerende fra 2018-årgangen viser således, at der ingen reel forskel er i de opnåede karaktergennemsnit de to grupper imellem.

Figur 3.17

Gennemsnitlig karakter opnået på pædagoguddannelsen efter første studieår i forhold til karaktergennemsnit fra gymnasial uddannelse, gennemsnit, tilgangen 2018

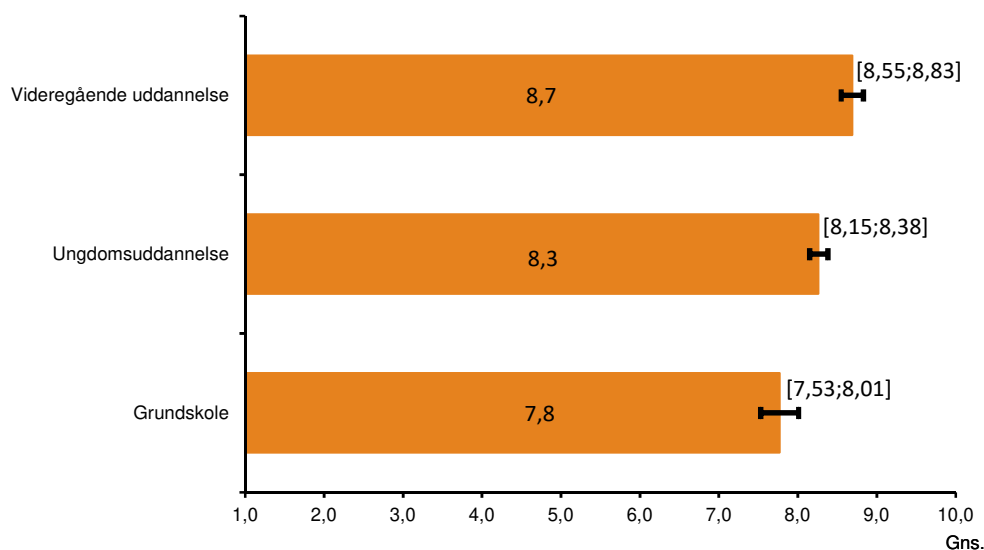
Anm.: "Ingen karakter" dækker over studerende, der ikke har et gymnasialt adgangsgrundlag, altså studerende med en EUD eller et øvrigt adgangsgrundlag. Se i øvrigt anmærkningen til figur 3.15 for uddybelse af karakteren opnået efter første år på pædagoguddannelsen.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Omvendt viser der sig at være en sammenhæng mellem de studerendes forældres uddannelsesbaggrund og deres eksamens karakterer på uddannelsen. Som figur 3.18 viser, er der i gennemsnit næsten et helt karakterpoints forskel på de studerendes karakterer opdelt på, om de studerende kommer fra hjem, hvor forældrenes højeste gennemførte uddannelse er en videregående uddannelse eller en grundskoleuddannelse. Studerende fra hjem med mindst én forælder med en videregående uddannelse opnåede i gennemsnit et karaktergennemsnit efter første år på pædagoguddannelsen på 8,7, mens gennemsnittet var 7,8 for studerende fra hjem med grundskolen som højeste gennemførte uddannelse. Studerende fra hjem med en ungdomsuddannelse som højeste gennemførte uddannelse opnåede i gennemsnit et karaktergennemsnit på 8,3. Forskellene mellem de tre grupper er statistisk signifikante. Dette indikerer, at uddannelsesniveauet i de studerendes hjem fortsat har en betydning for de studerendes læringsforløb i begyndelsen af uddannelsen, og at uddannelsesstederne dermed har en opgave med at tage hånd om en bredt sammensat studentgruppe med forskellige behov og forudsætninger.

Figur 3.18

Gennemsnitskarakter opnået på pædagoguddannelsen efter første studieår opdelt på forældres højeste fuldførte uddannelse, gennemsnit, tilgangen 2018

Anm.: Antal personer der indgår i grafen varierer på tværs af niveauet for forældres højeste fuldførte uddannelse. 611 har grundskole, 2.354 har en ungdomsuddannelse og 1.575 pædagogstuderende har forældre hvor den højeste fuldførte uddannelse er en videregående uddannelse. For i alt 262 personer kendes forældrenes højeste fuldførte uddannelse ikke, hvorfor de ikke fremgår af grafen. Konfidensintervallet er markeret ved de sorte linjer og er på 95 procent. Se i øvrigt anmærkningen til figur 3.15 for uddybelse af karakteren opnået efter første år på pædagoguddannelsen.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

3.3.3 Efterfølgende risiko for ledighed

I dette afsnit ses der på, om de studerendes indgangsforudsætninger har betydning for, hvordan de klarer sig på arbejdsmarkedet efter deres afslutning af pædagoguddannelsen. Mere konkret analyseres risikoen for efterfølgende ledighed blandt de studerende, der dimitterede i 2018.

En stor andel af de 4.000 dimittender fra 2018 har fundet arbejde inden for de første to kvartaler efter deres dimission, men der er også en del af dem, der i hele eller dele af perioden var ledige. I analyserne er det undersøgt, hvad der kendetegner de dimittender, der i større eller mindre grad var ledige specifikt i 2. kvartal efter deres dimission, sammenlignet med de dimittender, der ikke var ledige.

Ledighed i andet kvartal efter endt uddannelse er valgt, da det giver mulighed for at anvende de seneste ledighedsdata, der er tilgængelige vedrørende den første årgang af dimittender efter reformen. Analyserne skal læses med forbehold for den usikkerhed, der følger af, at de kun er baseret på én årgang i en begrænset periode på arbejdsmarkedet. Yderligere analyser, når flere har gennemført uddannelsen og været længere tid på arbejdsmarkedet, kan afdække robustheden af de resultater der findes i dette afsnit.

En lang række forhold kan tænkes at have betydning for, hvorvidt den enkelte dimittend fra pædagoguddannelsen rammes af ledighed. I analyserne, som anvender en logistisk regressionsmodel, er det blandt andet blevet testet, hvilken betydning de studerendes

profil ved studiestart samt deres eksamensresultat fra pædagoguddannelsen har. Se metodebilag i kapitel 7 for en gennemgang af den anvendte metode.

Det er undersøgt, hvilken betydning følgende variable har for den efterfølgende ledighed:

- Gennemsnitlig karakter opnået på pædagoguddannelsen og gennemsnitlig karakter fra gymnasiet
- Specialeretningen som pædagogen har gennemført på uddannelsen
- Den ungdomsuddannelse, der dannede grundlag for optagelse på uddannelsen
- Dimittendens alder
- Dimittendens køn
- Herkomst, opdelt på dansk herkomst eller indvandrere/efterkommer
- Bopælsregion i 2. kvartal efter dimission fra uddannelsen (om pædagogen bor i hovedstadsregionen, Region Nordjylland henholdsvis øvrige regioner)
- Gennemsnitlig ledighed i bopælsregionen i 2. kvartal efter dimission fra uddannelsen
- Mors/fars højeste gennemførte uddannelse
- Andel af 0-9 årige børn i bopælsregionen i 2018
- Antal dagtilbudspladser i bopælsregionen i 2018.

Der er gennemført to regressionsanalyser, hvor den ene bl.a. omfatter den gennemsnitlige karakter, pædagogen har opnået på hele uddannelsen som forklarende variabel, og den anden, hvor den gennemsnitlige karakter fra pædagoguddannelsen er skiftet ud med karaktergennemsnittet fra den gymnasiale uddannelse. I den sidste regression er personer uden en gymnasial uddannelse ikke med, hvorfor regressionen er lavet på omkring 2.600 personer.

Analysen viser, at den gennemsnitlige karakter, pædagogen har opnået på uddannelsen, med væsentlig statistisk sikkerhed kan siges at hænge sammen med efterfølgende ledighed. Således har dimittender med lavere karaktergennemsnit statistisk set større risiko for at være ramt af ledighed i andet kvartal efter endt uddannelse end dimittender med højere karaktergennemsnit fra pædagoguddannelsen.

Samtidig viser analysen, at en række forskellige indgangsforudsætninger *ikke* har stærk statistisk betydning for ledigheden. Således har de studerendes type af ungdomsuddannelse (gymnasial uddannelse, erhvervsuddannelse eller øvrigt adgangsgrundlag) eller forældres uddannelsesniveau ikke betydning for risikoen for ledighed efter uddannelsen, jf. tabel 3.4. I den anden regressionsmodel, hvor studerendes karakter for den gymnasiale uddannelse indgår, er der ikke med stor statistisk sikkerhed en sammenhæng i form af, at personer med lave gennemsnit fra gymnasiet har højere ledighed i andet kvartal end personer med høje gennemsnit fra gymnasiet.⁵

Det kan bemærkes, at tænketanken DEA i en analyse fra marts 2020 af dimittendårgangene 2008 til 2016⁶ finder en større sandsynlighed for at være uden beskæftigelse et år efter dimission fra pædagoguddannelsen for de pædagoger, der har de laveste gennemsnit fra den gymnasiale uddannelse. DEA's analyse omfatter ikke dimittender

⁵ Der arbejdes med et signifikansniveau på 0,001 under hensyntagen til antallet af observationer og med henblik på at understøtte resultaternes robusthed. For parameteren "Gennemsnit på gymnasial uddannelse", har en række separate logistiske regressioner vist en væsentlig usikkerhed for resultatet alt efter antallet af observationer. Ud af tyve regressioner, hvor der i hver regression tilfældigt blev fjernet halvdelen af observationerne, var signifikansniveauet for parameteren i otte over 10 %, i to over 5 %, i fem mellem 1 og 5 % og i yderligere fem under 1 %

⁶ *Hvor arbejder pædagogerne?* DEA, 2020.

fra den nye pædagoguddannelse, hvilket muligvis kan være en forklaring på det anderledes resultat. Det anderledes resultat kan dog også skyldes mere tekniske forskelle i populationsstørrelse, måletidspunkt for ledighed samt forskellige signifikanskrav.

En faktor, som omvendt har signifikant betydning for den efterfølgende ledighed i regressionsmodellen, er herkomst, hvor indvandrere og efterkommere har en større risiko for ledighed. Derudover har alder også en betydning, hvor risikoen for ledighed er højere, jo højere alder pædagogen har. Det har også betydning, hvor man bor, idet risikoen for ledighed er mindre, hvis man bor i Region Hovedstaden og højere, hvis man bor i Region Nordjylland.

Tabel 3.4

Regressionsmodel for sammenhæng mellem gennemsnitlig karakter på pædagoguddannelsen og dimittendledighed ved 2. kvartal

	Faktorer
Statistisk sammenhæng med ledighed*	Gennemsnitlige karakter opnået på pædagoguddannelsen**
	Herkomst
	Alder
	Bopælsregion
Ingen statistisk sammenhæng med ledighed	Adgangsgrundlag
	Køn
	Generel ledighed i bopælsregionen
	Forældres uddannelsesniveau
	Andel af 0-9 årige børn i bopælsregionen
	Andel dagtilbudspladser i bopælsregionen
	Specialiseringsretning

Anm.: *Signifikansniveauet er sat til mindre end en promille ($p\text{-værdi} < 0,001$). **Den gennemsnitlige karakter er beregnet på baggrund af alle beståede karakterer, der er opnået i løbet af hele pædagoguddannelsen. Karaktererne er afgivet på 7-trinsskalaen. I beregningerne af karakterer er der ikke taget højde for eventuelle forskelle i studiebelastning (ECTS-point) mellem de forskellige fag, da oplysningerne herom er af varierende kvalitet. Det lave signifikansniveau er valgt på baggrund af følsomhedsanalyser af det store datamateriale. Se metodebilag for udfoldet beskrivelse af metoden bag regressionsanalysen.

Kilde: Social- og Indenrigsministeriets kommunale nøgletal og data fra Uddannelses- og Forskningsministeriet.

3.4 Refleksioner på baggrund af de studerendes forudsætninger og resultater

- Selvom antallet af nye studerende, der påbegynder pædagoguddannelsen, ligger forholdsvis stabilt på ca. 5.500 studerende om året, er det ifølge analyserne ikke uden betydning, om der er udsving eller endda fald i antallet af ansøgere med uddannelsen som førsteprioritet. Det skyldes, at studerende, som har søgt uddannelsen med en lavere prioritet eller er optaget gennem efteroptaget, er noget mere tilbøjelige til at falde fra uddannelsen i løbet af det første studieår. Bortset fra frafald, klarer denne gruppe studerende sig dog lige så godt som studerende,

der havde søgt pædagoguddannelsen som deres førsteprioritet, når det drejer sig om at opnå gode karakterer på uddannelsen.

- Analyserne viser, at pædagoguddannelsen har en mere sammensat studentergruppe end de fleste andre videregående uddannelser. Det kommer bl.a. til udtryk ved, at forholdsvis mange studerende er blevet optaget på baggrund af en erhvervsuddannelse eller et andet adgangsgrundlag, mens gruppen med en gymnasial baggrund er forholdsvis mindre end på andre videregående uddannelser. De studerende, som er blevet optaget på baggrund af en gymnasial uddannelse, har typisk et lavere karaktergennemsnit med sig, end hvad der er tilfældet på andre uddannelser. Samtidig kommer en forholdsvis stor gruppe med en familiebaggrund, hvor forældrene har grundskolen eller en ungdomsuddannelse som højeste fuldførte uddannelse. Gruppen af studerende, hvor en eller begge forældre har en videregående uddannelse, er tilsvarende mindre i forhold til de fleste andre uddannelser.
- Analyserne viser, at de studerendes baggrund og forudsætninger på flere måder har betydning helt ind på pædagoguddannelsen. For eksempel falder studerende med forældre med grundskolen som højeste fuldførte uddannelse i højere grad fra, og de får i gennemsnit lavere karakterer på pædagoguddannelsen end de øvrige studerende. For studerende med en gymnasial uddannelse gælder det også, at et højt karaktergennemsnit fra studentereksamen videreføres i de karakterer, de opnår på pædagoguddannelsen. Studerende med et andet adgangsgrundlag end en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse opnår ligeledes lavere karaktergennemsnit på pædagoguddannelsen end de øvrige grupper studerende. De studerendes samlede profil tyder således på, at pædagoguddannelsen har en særlig udfordring i forhold til at sikre et dynamisk studiemiljø og en høj indlæring hos de studerende.
- Analyserne viser dog samtidig, at de studerende generelt klarer sig godt på pædagoguddannelsen uanset forudsætninger og baggrund. Uddannelsens samlede frafald er således fortsat lavt set i forhold til de fleste andre videregående uddannelser, selvom der det seneste år har været en stigning i førsteårsfrafaldet. De studerende har generelt et højt karakterniveau med et gennemsnit på omkring 8 efter første studieår. Når de pædagogstuderende dimitterer fra uddannelsen, ser deres indgangsforudsætninger ikke længere ud til at have afgørende betydning for deres mulighed for at få tilknytning til arbejdsmarkedet. I stedet er det deres eksamensresultater fra pædagoguddannelsen, der kan bidrage til at forklare risikoen for evt. at blive berørt af ledighed efter dimissionen.
- Den forholdsvis store gruppe af studerende med en erhvervsfaglig baggrund ser også ud til at klare sig godt på uddannelsen. De har generelt et lavt frafald, og deres karakterniveau på pædagoguddannelsen er ikke afgørende forskellig fra deres medstuderende med en gymnasial baggrund – selvom studerende i den sidstnævnte gruppe opnår lidt højere karakterer. Det kan hænge sammen med, at en stor andel af de studerende med erhvervsfaglig baggrund har faglig glæde af på forhånd at have gennemført nogle relevante uddannelser til pædagogisk assistent eller social- og sundhedsassistent.

4. Litteratur på pædagog- uddannelsen

4. Litteratur på pædagoguddannelsen

Kapitlet indeholder resultatet af en ekspertvurdering af den skriftligt formidlede viden, som studerende på pædagoguddannelsen præsenteres for i løbet af uddannelsen. Vurderingen er foretaget på baggrund af indsamlede litteraturlister fra alle professionshøjskolerne.

4.1 Indledning

Uddannelses- og Forskningsministeriet har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at gennemføre en ekspertvurdering af litteraturen på pædagoguddannelsen. De indsamlede litteraturlister stammer fra efterårssemesteret 2019. I alt har 27 eksperter, fordelt på ni eksperter fra henholdsvis Danmark, Norge og Sverige, vurderet eksempler på litteraturlister fra alle professionshøjskolerne. Seks af de danske eksperter er rekrutteret fra universiteterne og de tre andre fra professionshøjskolerne. I deres vurdering har eksperterne haft særligt fokus på:

- Vurderingen af fordeling på forskellige typer litteratur og litteraturens niveau i forhold til tilsvarende uddannelser i Norge og Sverige.
- Vurderingen af om der indgår opdateret, relevant litteratur inden for de forskellige videntyper.
- Vurderingen af om litteraturen er dækkende i forhold til kompetencemålene for pædagoguddannelsen.

De pædagogstuderende får viden på forskellige måder i løbet af uddannelsen, både i undervisningen på professionshøjskolen, i praktikperioderne og ved selv at opsøge viden. Ligesom på andre videregående uddannelser formidles en væsentlig del af den viden, som de studerende forventes at tilegne sig, gennem skriftlige kilder i form af lærebøger, videnskabelige tidsskrifter, rapporter, evalueringer, debatindlæg, officielle dokumenter og andre typer litteratur. I evalueringen af pædagoguddannelsen har det central betydning at få en vurdering af, om den anvendte litteratur på uddannelsen er opdateret og relevant og inddrager de forskellige videntyper, der indgår i uddannelsens videngrundlag.

Som det gælder for andre professionsbacheloruddannelser, er videngrundlaget for pædagoguddannelsen erhvervs- og professionsbaseret samt udviklingsbaseret. Det indebærer, at de studerende overordnet skal præsenteres for tre videntyper: Praxisviden om centrale tendenser inden for den pædagogiske profession, udviklingsviden fra for-

søgs- og udviklingsarbejde og forskningsviden fra forskningsfelter af relevans for pædagoguddannelsens faglige indhold og beskæftigelsesområde. Tilsammen rummer de tre videntyper det brede videngrundlag, en pædagog på et professionsbachelorniveau skal være i besiddelse af.

Eksperternes vurdering af litteraturlister viser overordnet, at:

- Litteraturlisterne har stort omfang og består af mange korte tekster.
- Der er høj grad af aktualitet i de anvendte litteraturtyper og emner, som samtidig er præget af en betydelig bredde og variation.
- Viden om centrale tendenser i pædagogisk praksis indgår i høj grad i litteraturen, mens litteraturlisterne i lidt mindre grad inddrager viden fra det pædagogiske forskningsfelt og i betydelig mindre grad viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde.
- Der er stor variation imellem institutioner og moduler.
- Litteraturlisterne afspejler, at der er relativt stor vægt på danske lærebøger sammenlignet med forskningsartikler.

EVA har indsamlet 18 pakker af litteraturlister fra professionshøjskolerne med en ligelig fordeling mellem de tre specialiseringsretninger. En pakke består af litteraturlister fra alle moduler på et forløb af pædagoguddannelsen. Der er taget udgangspunkt i litteraturlister fra efterårssemesteret 2019 på tværs af professionshøjskolerne. I undersøgelsen har EVA opdelt det, så eksperterne hver har vurderet to pakker af litteraturlister inden for deres specialiserede område, samt litteraturlister inden for de valgfrie områder. Dermed er alle litteraturlister vurderet af flere eksperter. En del af vurderingen omhandler sammenligning med litteratur fra norske og svenske pædagoguddannelser. De danske eksperter har ikke bidraget til denne sammenligning, ligesom danske eksperter med ansættelse på en professionshøjskole ikke har skullet vurdere litteraturlister fra egen institution.

For at hjælpe eksperterne er de enkelte opgivelser på samtlige litteraturlister blevet kategoriseret af en gruppe censorer under pædagoguddannelsens censorformandskab. Flere af de nordiske eksperter gør dog opmærksom på, at det er en kompleks øvelse at kategorisere litteraturens niveau og indhold på baggrund af titler og kategorier.

Der er nogle forhold ved den valgte metode, som kan være vigtige at have in mente i det følgende, hvor resultaterne af eksperternes vurdering af den anvendte litteratur på pædagoguddannelsen præsenteres.

For det første er der metodiske udfordringer forbundet med at indkredse, hvad der er den anvendte litteratur på uddannelsen. Der opereres ikke med et fast pensum på pædagoguddannelsen hverken på nationalt eller lokalt niveau. Underviserne samarbejder i grupper, teams eller enheder om at udarbejdélitteraturlister til deres studerende. Listerne indeholder litteratur, de studerende med fordel kan læse, og med mulighed for at skelne mellem f.eks. anbefalet og supplerende litteratur, uden at der dog er fælles regelsæt for dette eller en fast praksis. Derfor er eventuelle henvisninger i litteraturlisterne vedr. anbefalet og supplerende litteratur mv. blevet slettet ifm. ekspertvurderingen. Ud over litteraturen i litteraturlisterne, forventes de studerende selv at opsøge og inddrage

relevant litteratur, ligesom praktikvejlederne også har mulighed for at anbefale litteratur til de studerende. Der kan altså være betydelige forskelle fra professionshøjskole til professionshøjskole og fra undervisergruppe til undervisergruppe på, hvilken litteratur de studerende bliver præsenteret for. Litteraturlisterne giver således ikke i sig selv et entydigt billede af, hvilken litteratur de studerende faktisk har skullet læse som led i uddannelsen.

For det andet har de svenske og norske eksperter sammenlignet litteraturen med udgangspunkt i tilsvarende uddannelser fra deres hjemland. Det er dermed ikke en neutral vurdering af litteraturen på den danske pædagoguddannelse, men snarere en sammenligning af den danske pædagoguddannelse med pædagoguddannelser hos vores nordiske naboer, som kan have andre traditioner end den danske. Se tekstboks i indledningen i kapitel 1 for en oversigt over pædagoguddannelser i Norge og Sverige.

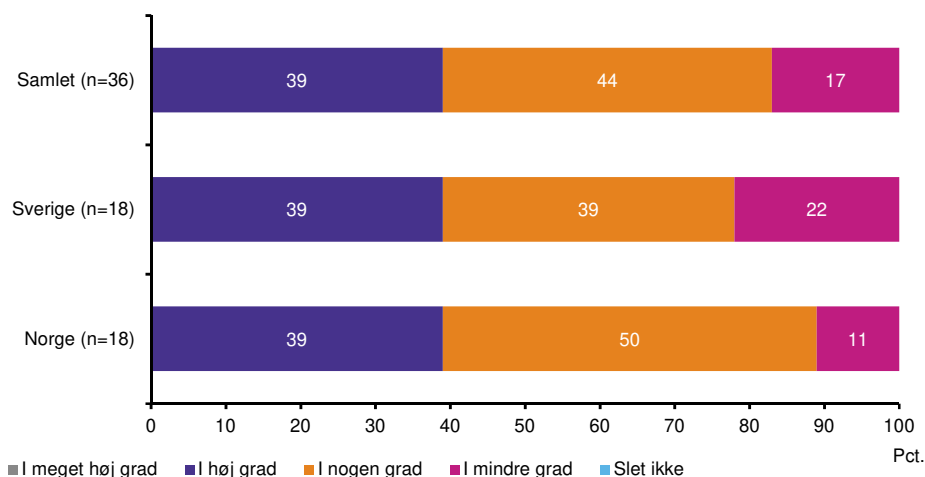
4.2 Sammenligning med Norge og Sverige

De norske og svenske eksperter er blevet bedt om at vurdere litteratortyperne i forhold til litteraturen på tilsvarende uddannelser fra eksperternes hjemland. De norske og svenske eksperter fremhæver det som positivt, at litteraturlisterne er karakteriseret af en bred række af litteratortyper og -indhold, både i form af klassiske teorier og klassiske studier, og ved inddragelse af forskellige medietyper og aktuelle debatter. Til forskel fra uddannelserne i Norge og Sverige er de danske litteraturlister kendetegnet ved mange korte tekster, hvor det i eksperternes hjemlande typisk vil være færre og længere tekster. Figur 4.1 viser eksperternes overordnede vurdering af fordelingen mellem forskellige litteratortyper.

Figur 4.1

Fordeling mellem litteraturtyper, fordelt på eksperternes hjemland, procent

I hvilken grad svarer fordelingen mellem forskellige typer litteratur (jf. kategoriseringen af litteraturen på listen) til fordelingen af forskellige typer litteratur på pædagoguddannelser på bachelorniveau i dit hjemland?

Anm.: n = Antallet af litteraturlister, som eksperter fra det pågældende land har vurderet. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct.

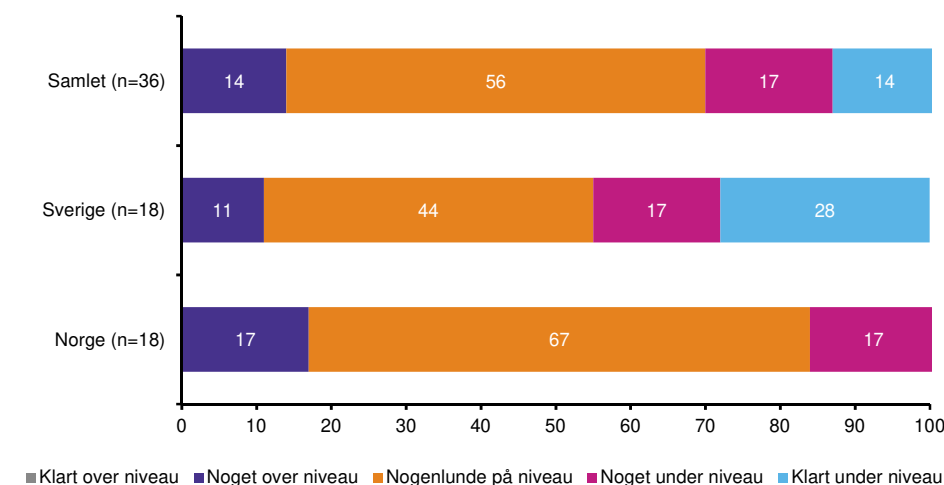
Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

I forhold til niveau hæfter de norske og svenske eksperter sig gennemgående ved, at pædagoguddannelsens litteratur er karakteriseret ved at have mange danske grundbøger og i mindre grad forskningslitteratur. De norske og svenske eksperter mener, de studerende bør læse mere forskningslitteratur, herunder mere primærlitteratur og flere internationale tekster. De vurderer, der er mere forskningslitteratur på tilsvarende uddannelser i hjemlandet end på den danske pædagoguddannelse. Figur 4.2 viser de norske og svenske eksperters overordnede vurdering af litteraturens niveau.

Figur 4.2

Litteraturniveauet sammenlignet med Sverige og Norge, fordelt på eksperternes hjemland, procent

Hvor højt er niveauet i uddannelsens forskellige typer af litteratur (f.eks. grundbøger, forskningsartikler og litteratur om praksis) i forhold til pædagoguddannelser på bachelorniveau i dit hjemland?

Anm.: n = Antallet af litteraturlister, som eksperter fra det pågældende land har vurderet. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra svenske og norske eksperter.

De svenske eksperter vurderer generelt indholdet af litteraturlisterne lavere end deres norske kollegaer. Som det senere vil fremgå, gælder det også i vurderingerne af litteraturlisterne i forhold til videntyper og kompetencemål, hvor de svenske eksperter har mere kritiske vurderinger end deres norske og danske kollegaer.

Eksperterne tager et generelt forbehold for sammenligningerne, da det for begge lande gælder, at de enkelte institutioner ligesom i Danmark har frihed til selv at sammensætte litteraturen, og der derfor vil være stor variation internt i landene. Derudover udtrykker eksperterne en bekymring om, at de ikke kan vide sig sikre på, om de studerende forventes at læse alle de tekster, der opgives på litteraturlisterne.

Eksperterne vurderer dog samlet, at litteraturlisterne er meget omfattende med mange korte tekster. Det kan give anledning til en bekymring for, om de studerende har mulighed for at komme i dybden med det hele, og det stiller store krav til underviserne og deres evne til at hjælpe de studerende med at skabe overblik og prioritere i litteraturlisterne. De moduler, hvor der er foretaget et udvalg af litteraturen, så litteraturlisterne er kortere, fremhæves positivt af eksperterne.

4.3 Vurdering af videntyper i litteraturlister

Eksperterne fra alle tre lande er blevet bedt om at vurdere litteraturlisterne i forhold til tilstedeværelsen af opdateret, relevant viden og litteratur inden for følgende områder:

- Fra forskningsfelter af relevans for pædagoguddannelsens faglige indhold og beskæftigelsesområde

- Om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis
- Fra forsøgs- og udviklingsarbejde.

Overordnet vurderer eksperterne, at litteraturen i overvejende grad er aktuel, relevant og bredt dækkende. Generelt præsenteres de studerende gennem litteraturlisterne for en stor bredde og variation, med centrale pointer fra forskning og de fleste af de temaer, som kompetencemålene rummer. Hovedparten af titler er fra de seneste 5-10 år, hvilket også bidrager til vurderingen af, at litteraturlisterne er aktuelle og opdaterede. Nogle eksperter bemærker dog, at der er et dilemma forbundet med primært at have litteratur fra de seneste 5-10 år, da der kan være risiko for, at den faglige og professionelle historiske kontekst i pædagogfagets litteratur underbetones.

Flere eksperter bemærker, at der er overlap mellem litteraturlisterne, hvor den samme tekst kan optræde flere steder på forskellige trin i uddannelsen og kompetencemål. Dette ses som et tegn på, at det er uklart, hvordan der etableres progression mellem uddannelsens forskellige dele. Det er muligt, at overlappet i nogen grad skyldes, at litteraturlisterne er indsamlet på én gang for alle trin, og således ikke nødvendigvis afspejler den litteratur, en specifik studerende eller et specifikt hold vil blive præsenteret for. Derudover er det værd at bemærke, at progression i den nuværende pædagoguddannelse primært er påtænkt mellem uddannelsens hoveddele – fra Grundfagligheden det første år til specialiseringselementerne – frem for mellem de enkelte moduler. Dette er bl.a. gjort for at øge fleksibiliteten for de studerende.

Mindre positivt er det, at eksperterne oplever niveauet som ujævnt både mellem institutioner, mellem moduler på samme institution, og mellem de forskellige kompetencemål og viden- og færdighedsmål. Det betyder, at der kan være meget opdateret og relevant litteratur inden for nogle af de områder, et kompetencemål dækker, mens der på andre områder kan være mangler. Eksperterne bemærker, at når der er så store forskelle i hvilken litteratur, de studerende læser, kan der være store forskelle mellem de enkelte pædagoguddannelser.

En anden generel iagttagelse fra eksperterne er, at litteraturlisterne er dominerede af dansksprogede lærebøger, og i mindre grad af nordisk- eller engelsksproget litteratur. Det varierer, i hvor høj grad eksperterne vurderer det som et problem. Flere eksperter påpeger derudover også, at der særligt på specialiseringsretningerne bør indgå mere forskningslitteratur frem for grundbøger, da det kan styrke progressionen i overgangen fra grundfagligheden til specialiseringen.

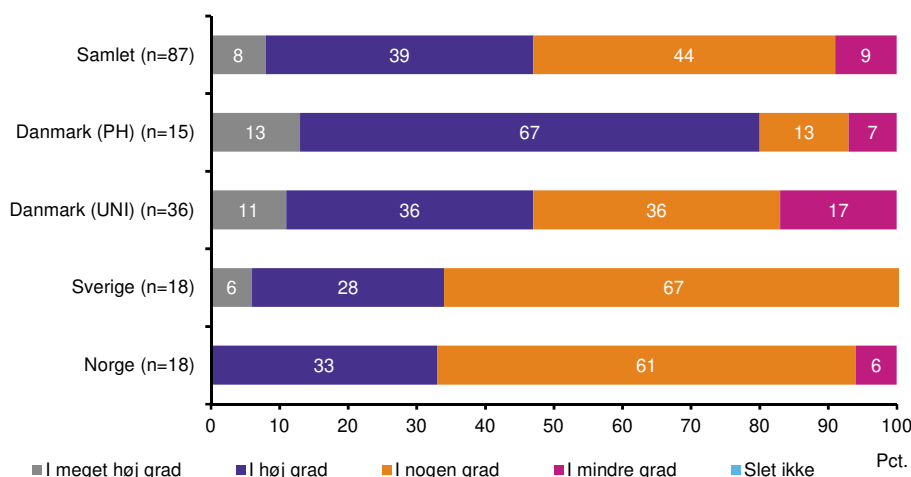
4.3.1 Litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt

De danske eksperter har generelt en mere positiv vurdering af inddragelsen af litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt i litteraturlisterne end de norske og svenske eksperter, jf. figur 4.3. De danske eksperter fra professionshøjskolerne vurderer, at litteraturlisterne i 80 pct. af tilfældene i høj eller meget høj grad indeholder opdateret, relevant litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt, mens de danske eksperter fra universiteterne vurderer, at det samme gør sig gældende for 47 pct. af litteraturlisterne. Både de norske og de svenske eksperter vurderer, at det gør sig gældende i 33 pct. af tilfældene.

Figur 4.3

Litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt, fordelt på eksperternes hjemland, procent

I hvilken grad indgår opdateret, relevant viden fra det pædagogiske forskningsfelt?

Anm.: n = Antallet af litteraturlister, som eksperter fra det pågældende land har vurderet. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct. De danske eksperter kommer både fra professionshøjskoler (PH) og universiteter (UNI), hvilket er angivet i figuren.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra danske, norske og svenske eksperter.

Ekspertene har forskellige holdninger til, hvad kategorien "litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt" indeholder. Nogle fremhæver, at lærebøger kan indeholde forskningsbaseret viden i remedieret form, mens andre lægger vægt på vigtigheden af, at introducere de studerende for primærkilder som forskningsartikler. Det varierer, hvilke former for primærforskning eksperterne efterspørger. Nogle eksempler er litteratur om nyere neuroforskning og mere international forskning, hvor større internationale forskningsprojekter som f.eks. de britiske EPPE⁷ og EPPSE⁸ på dagtilbudsområdet nævnes.

⁷ The Effective Provision of Pre-School Education project.

⁸ The Effective Pre-School, Primary and Secondary Education project.

Flere eksperter fremhæver forskningsemner, de mener, er mangelfuldt dækket på én eller flere litteraturlister. Blandt de emner, som efterlyses, er:

- Litteratur om større internationale forskningsprojekter, f.eks. EPPE¹ og EPPSE²
- International socialpædagogisk forskning og socialpædagogiske teorier
- Bred vifte af teorier om børn og barndom
- Børns perspektiver og fællesskaber, børns hverdagsliv
- Handicapområdet
- Ethnicitet
- Forældresamarbejde.

Følgende forskningsemner fremhæves til gengæld af én eller flere eksperter som godt dækket ind på én eller flere af litteraturlisterne:

- Leg
- Æstetiske udtryksformer/drama
- Sundhedsfremme
- Evidens, dokumentation, best practice, programmer, kvalitet
- Natur og miljø
- Handicap og rehabilitering
- Ungdomsproblematikker
- Skole, didaktik
- Fællesskaber, relationer
- Empowerment, anerkendelse
- Psykologi.

Anm.: Et emne kan optræde som både mangelfuldt og godt dækket ind af litteraturlisterne. Det skyldes, at eksperterne har vurderet forskellige litteraturlister, og at emnet er medtaget i boksen, hvis blot én ekspert har fremhævet det.

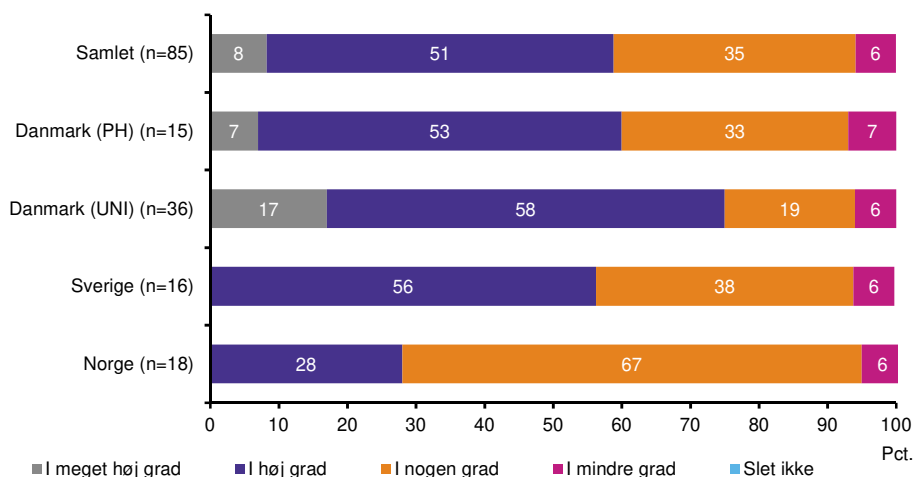
4.3.2 Litteratur om centrale tendenser i pædagogisk praksis

Eksperterne har ligeledes vurderet, i hvor høj grad der indgår litteratur om centrale tendenser i pædagogisk praksis i litteraturlisterne, jf. figur 4.4. I 8 pct. af vurderingerne vurderer eksperterne, at litteraturlisterne "i meget høj grad" indeholder opdateret, relevant viden om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis. I 49 pct. af vurderingerne er det "i høj grad", i 34 pct. "i nogen grad", i 6 pct. "i mindre grad" og i 2 pct. af vurderingerne "slet ikke". Igen er de danske eksperters vurderinger mere positive end de norske og svenske eksperters. Det er således kun danske eksperter, der har anvendt "i meget høj grad" som svarmulighed.

Figur 4.4

Litteratur om centrale tendenser i pædagogisk praksis, fordelt på eksperternes hjemland, pct.

I hvilken grad indgår opdateret, relevant viden om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis i litteraturen?

Anm.: n = Antallet af litteraturlister, som eksperter fra det pågældende land har vurderet. "Slet ikke"-kategorien er brugt om to litteraturlister af én ekspert, som ikke ser sig i stand til at besvare spørgsmålet ud fra titlerne på litteraturlisterne. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct. De danske eksperter kommer både fra professionshøjskoler (PH) og universiteter (UNI), hvilket er angivet i figuren.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra danske, norske og svenske eksperter.

Ekspertene har forskellige meninger om måden, som de centrale tendenser i pædagogisk praksis indgår i litteraturen på. Der er bl.a. nogle eksperter, der efterlyser mere praksisrettet, handlingsorienteret litteratur, nogle som kritiserer, at der er meget lærebogslitteratur, og atter nogle som ser det som en styrke ved uddannelsen, at der er mange tekster med beskrivelser af udfordringer i praksis.

En eller flere eksperter peger på områder inden for centrale tendenser i pædagogisk praksis, som de opfatter som mangelfuldt dækkede, herunder bl.a.:

- Organisation og ledelse
- Forældresamarbejde
- Debatten om evidens og professionel dømmekraft
- Tosprogethed og kulturel mangfoldighed
- Børns opvækstvilkår
- Børns hverdagsliv og børns fællesskaber
- Kreativt-æstetiske fag, natur og udeliv.

Følgende områder inden for centrale tendenser i pædagogisk praksis fremhæves af én eller flere eksperter som godt dækket ind på én eller flere litteraturlister:

- Samskabelse, kapacitetsopbygning, innovation og socialt entreprenørskab
- Køn, seksualitet og mangfoldighed
- New public governance, styring, myndighed, organisation og ledelse
- Inklusion og medborgerskab
- Evidens og sikker viden
- Digitalisering, medier og teknologi
- Leg og læring, læreplaner, situeret og kontekstualiseret læring
- Flersprogethed og kultur
- Aktuelle spørgsmål om børn og barndom
- Indholds-, struktur- og proceskvalitet
- Sprogtilegnelse
- Forældresamarbejde
- Etik
- Praktiske eksempler
- Medborgerskab
- Parkour
- Recovery
- Dømmekraft
- Fokus på hverdagsliv
- Udviklingsvidenskab
- Mentalisering og low arousal.

Anm.: Et emne kan optræde som både mangelfuldt og godt dækket ind af litteraturlisterne. Det skyldes, at eksperterne har vurderet forskellige litteraturlister, og at emnet er medtaget i boksen, hvis blot én ekspert har fremhævet det.

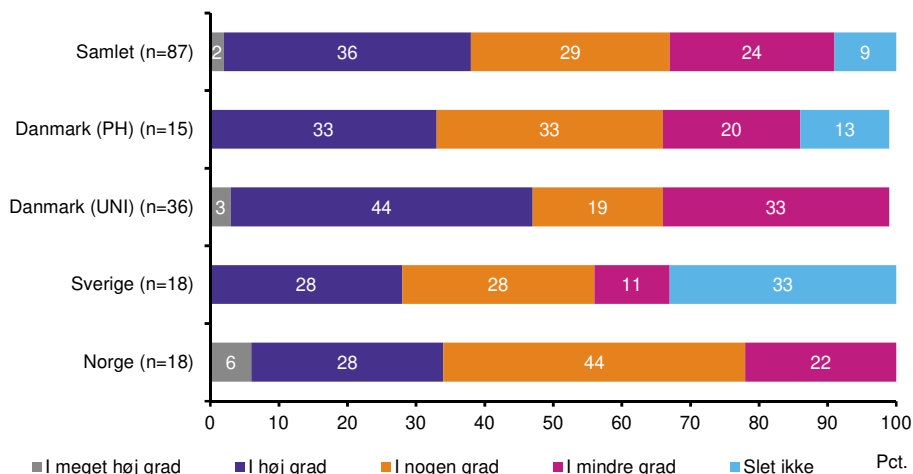
4.3.3 Litteratur fra forsøgs- og udviklingsarbejde

Endelig har eksperterne vurderet litteraturlisternes indhold af opdateret, relevant viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde. Som det fremgår af figur 4.5, vurderer eksperterne samlet set, at litteraturlisterne i 38 pct. af tilfældene i høj eller meget høj grad indeholder litteratur fra forsøgs- og udviklingsarbejde og i nogen grad i 29 pct. af tilfældene. Tilsvarende vurderer eksperterne i en tredjedel af tilfældene (33 pct.), at litteraturlisterne i mindre grad eller slet ikke indeholder opdateret og relevant viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde. Det er markant flere end for de øvrige to videntyper.

Figur 4.5

Litteratur fra forsøgs- og udviklingsarbejde, fordelt på eksperternes hjemland, pct.

I hvilken grad indgår opdateret, relevant viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde?

Anm.: n = Antallet af litteraturlister, som eksperter fra det pågældende land har vurderet. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct. De danske eksperter kommer både fra både professionshøjskoler (PH) og universiteter (UNI), hvilket er angivet i figuren.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra danske, norske og svenske eksperter.

Ekspertene har følgende kommentarer til indholdet af litteratur om forsøgs- og udviklingsarbejde:

- Der er samlet set forholdsvis få tekster på litteraturlisterne, der er kategoriseret som tekster fra forsøgs- og udviklingsarbejde.
- De eksempler, der er, er ujævnt fordelt tematisk, og nogle er udført uden for den pædagogiske profession.
- Der er få eksempler på udviklingsarbejde udført af pædagoger og ligeledes med inddragelse af studerende.
- Der findes mange praksisnære projekter, der ikke viser sig på litteraturlisterne.
- Der optræder udviklingsprojekter i remedierede formidlingsprodukter, men der efterlyses primærkilder som f.eks. projektrapporter med empirinære praksisbeskrivelser.

Nogle eksperter savner følgende emner fra forsøgs- og udviklingsarbejde dækket ind i én eller flere litteraturlister:

- Neuroforskning
- Udviklingsarbejde omhandlende SFO/fritidspædagogik
- Udviklingsarbejde omhandlende aktuelle pædagogiske udfordringer og løsninger på disse
- Litteratur om systematisk udvikling og evaluering, herunder de videnskabsteoretiske og metodiske forskelle mellem forskning og udvikling.

Følgende områder fra forsøgs- og udviklingsarbejde fremhæves af én eller flere eksperter som godt dækket ind på én eller flere litteraturlister:

- Aktionsforskning
- Køn og ligestilling.

Anm.: Et emne kan optræde som både mangelfuldt og godt dækket ind af litteraturlisterne. Det skyldes, at eksperterne har vurderet forskellige litteraturlister, og at emnet er medtaget i boksen, hvis blot én ekspert har fremhævet det.

4.4 Litteraturens dækning af kompetencemål

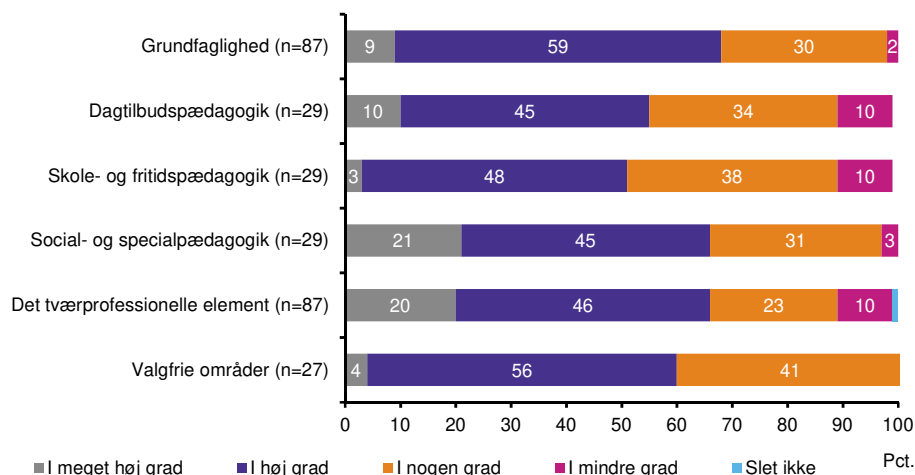
Litteraturen, som de studerende præsenteres for i de forskellige elementer af pædagoguddannelsen, modsvarer i overvejende grad kompetencemålene for pædagoguddannelsen. Eksperterne har således vurderet i hvor høj grad litteraturen, som er opgivet på de indsamlede litteraturlister, er dækkende for kompetencemålene. Eksperterne har specifikt vurderet litteraturen for hhv. grundfagligheden, de tre specialiseringer, det tværprofessionelle element samt de valgfrie områder i forhold til de tilhørende kompetencemål. Inden for alle fem områder gælder, at eksperterne i over halvdelen af tilfældene samlet set vurderer, at litteraturen i høj eller meget høj grad er dækkende for kompetencemålene.

Figur 4.6 viser resultatet af eksperternes vurderinger af de forskellige elementer i pædagoguddannelsen. Det er dog vigtigt at bemærke, at tallene i figuren dækker over store spredninger i vurderingerne fra de forskellige grupper af eksperter.

Figur 4.6

Vurdering af litteratur i forhold til kompetencemål, samlede vurderinger

I hvilken grad er litteraturen dækkende for kompetencemålet/-ene for grundfagligheden/dagtilbudspædagogik/skole- og fritidspædagogik/social- og specialpædagogik/det tværprofessionelle element/de valgfrie områder?

Anm.: n = Antallet af litteraturlister, som eksperterne samlet har vurderet. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra danske, norske og svenske eksperter.

Ekspertene vurderer litteraturen inden for grundfagligheden mest positivt i forhold til at indfri kompetencemålene: Her vurderer eksperterne, at 68 pct. af litteraturlisterne i høj eller meget høj grad er dækkende for kompetencemålene. Én eller flere af eksperterne har følgende kommentarer til litteraturen inden for grundfagligheden:

- Litteraturen er bredt sammensat ift. både temaer, teoretiske perspektiver og genrer.
- Der er stor forskel mellem dækningsgraden af de forskellige kompetencemål på forskellige institutioner.
- De kompetencemål, der handler om at planlægge og gennemføre aktiviteter er bedre dækket ind end dem, der handler om at begrunde og vurdere egen og andres praksis. De sidstnævnte kompetencemål forudsætter en solid grundfaglighed og evne til at veksle mellem teori og praksis.

Vurderingerne af litteraturen i forhold til de tre specialiseringsretninger er som nævnt også overordnet positiv. Her er dog generelt store forskelle i vurderingerne, hvilket ikke mindst gælder i forhold til dagtilbudspædagogik, hvor de svenske eksperter i 17 pct. af tilfældene vurderer litteraturlisterne til i høj grad at være dækkende for de fire kompetencemål for specialiseringsretningen, mens 50 pct. af listerne kun i mindre grad vurderes at være dækkende.

Enkelte eksperter har følgende kommentarer om litteraturlisterne for specialiseringsretningen dagtilbudspædagogik:

- Der er en gennemgående mangel på litteratur om kvantitative metoder og debatten om dokumentation og evidens.
- Litteraturlisterne domineres af tekster, som er handlingsanvisende og dermed dækker den del af kompetencemålene, som går på, at de studerende skal kunne planlægge og gennemføre pædagogiske aktiviteter, men i mindre grad dækker den del af kompetencemålene, som går på, at de studerende skal kunne begrunde og vurdere deres praksis.
- En stor del af de tekster, som er kategoriseret som "viden fra andre videnproducenter", er produceret af ministerier og andre aktører, som har forskellige interesser i feltet.

I forhold til specialiseringsretningen inden for skole- og fritidspædagogik bemærker én eller flere eksperter følgende:

- Litteraturen er i overvejende grad vægtet imod skoledelen og i mindre grad mod fritidsdelen.
- Der efterlyses mere litteratur om børns fritid, om leg, om fritidspædagogik og om fritidshjems/SFO's særlige rolle.
- Der mangler litteratur om børns udvikling, og den litteratur, der er, handler overvejende om de yngre aldersgrupper.
- International forskningsviden er særlig vigtig på skole- og fritidsområdet, hvor den danske forskning indtil videre er begrænset.
- Der savnes flere eksempler på empirisk og anvendelsesorienteret forskning, der bl.a. kan fungere som inspiration til de studerendes bachelorprojekter.

Én eller flere eksperter har følgende kommentarer om litteraturlisterne for specialiseringsretningen inden for social- og specialpædagogik:

- Litteraturen tilgodeser ikke i tilpas grad fokus på specialiseringsretningens tre målgrupper (børn og unge med særlige behov, mennesker med sociale vanskeligheder, mennesker med psykiske og/eller fysiske funktionsnedsættelser).
- Litteraturlisterne inden for denne specialisering er ikke lige så omfattende som for grundfagligheden, hvilket vurderes som positivt.
- Teksterne vægter i højere grad kritisk refleksion ud over det, som er indeholdt i kompetencemålene.
- Der savnes en mere klar specialisering i litteraturlisterne.
- De æstetisk-kreative fag fylder meget lidt i litteraturen, selvom de er inkluderet i kompetencemålene.

Bachelorprojektet indgår som en del af specialiseringen på pædagoguddannelsen, og eksperterne har derfor også set på den litteratur, som de studerende præsenteres for i undervisningen i tilknytning til dette element. Der er altså ikke tale om den litteratur, som de studerende selv inddrager i deres projektarbejde og som opgives på referencelister i den skriftlige projektrapport, men om undervisernes litteraturlister til den forberedende og understøttende undervisning i forbindelse med bachelorprojektet.

På tværs af specialiseringsretningerne undrer flere eksperter sig over, at litteraturen under de kompetencemål, som knytter sig til bachelorprojektet, på en række litteraturlister kun omfatter litteratur om forskningsmetode, opgaveskrivning og lignende og ikke pædagogfaglig litteratur. Flere fremhæver også, at metodelitteraturen er altovervejende

kvalitativ. Flere efterlyser mere teoretisk/pædagogfaglig litteratur i forbindelse med bachelorprojektet. En ekspert roser tilstedeværelsen af litteratur om opgaveskrivning.

Ud over grundfagligheden og specialiseringsretningerne har eksperterne også vurderet litteraturlisternes overensstemmelse med kompetencemålene for det tværprofessionelle element og de syv valgfrie områder.

I kommentarerne til vurderingerne af det tværprofessionelle element bemærker én eller flere eksperter følgende om litteraturlisterne:

- Der er stor forskel på, hvordan institutionerne har grebet litteraturen til det tværprofessionelle element an. Det kan både øge uklarheden om, hvordan litteraturen formodes at dække kompetencemålene, men det kan også være positivt, hvis det giver en øget sammenhæng i uddannelsen.
- Det vurderes som positivt, at litteraturen inden for det tværprofessionelle element lader til at være mere forskningsbaseret end inden for grundfagligheden og de tre specialiseringsretninger.
- Danske grundbøger vægter stadig for højt.

Til de syv valgfrie områder har eksperterne følgende kommentarer til litteraturlisterne:

- Det er en meget forskelligartet måde, de syv valgfrie områder er dækket på.
- Nogle områder er fint belyste, mens andre er mindre belyste.
- Forskellene kan muligvis hænge sammen med, at nogle områder er ældre og mere velfunderede, mens andre områder er nyere og følger i kølvandet af de seneste reformer.
- Der er store forskelle mellem de syv områder både med hensyn til omfanget af den opgivne litteratur, som kan variere fra 600 til 6.000 siders litteratur, og med hensyn til litteratortyper.
- Der er også store variationer med hensyn til litteraturens alder og omfanget af forskningsbaseret litteratur.

Ud over de generelle kommentarer peger eksperterne på forskellige konkrete områder, der forekommer dem mangelfuldt belyst i en eller flere af de vurderede litteraturlister. De nævnte områder er både inden for fagområder, temaer eller målgrupper, jf. tekstboksen på næste side.

Emner, som én eller flere eksperter påpeger, er mangelfuldt belyst i litteraturlisterne

Grundfagligheden:

- Didaktik
- Natur og science
- Unge og voksne målgrupper.

Dagtilbudspædagogik:

- Leg
- Forældresamarbejde
- Børns sproglige udvikling
- Tosprogethed og kulturel mangfoldighed
- Børns opvækstvilkår og livsbetingelser.

Skole- og fritidspædagogik:

- Sprog og sproglig udvikling
- Matematisk opmærksomhed
- Natur og udeliv
- Digitale medier
- Børn med særlige behov/børn i vanskeligheder/inklusion
- Fællesskaber og gruppeprocesser
- Bevægelse
- Æstetisk-kreative fag og konkrete, handleanvisende tekster knyttet hertil.

Special- og socialpædagogik:

- Systematiske metoder og evaluering i social- og specialpædagogisk udviklingsarbejde
- Fokus på specialiseringens tre målgrupper
- Handicapområdet og det socialpsykiatriske område.

Det tværprofessionelle element:

- Praksisnære kilder
- Andre faggruppers professionsforståelse og faglighed
- Projektledelse af tværfaglighed, samarbejder og professionelle læringsfællesskaber
- Brugerinddragelse.

Anm.: Et emne kan optræde som både mangelfuldt og godt dækket ind af litteraturlisterne. Det skyldes, at eksperterne har vurderet forskellige litteraturlister, og at emnet er medtaget i boksen, hvis blot én ekspert har fremhævet det.

4.5 Refleksioner på baggrund af vurderinger af litteraturen

- Eksperternes vurdering af den anvendte litteratur afdækker nogle interessante forskelle i de forventninger, der er til de studerendes læsning af skriftligt materiale i de forskellige lande. Forskellene skal ses i sammenhæng med landenes forskellige traditioner med hensyn til, i hvilken grad der lægges vægt på det praksisorienterede eller det videnskabelige og akademiske i de studerendes læringsproces. Især de svenske eksperter har større forventninger til det videnskabelige og akademiske element i uddannelsen, og de er således også mere kritiske i deres vurdering af niveauet i den litteratur, de studerende bliver præsenteret for på den danske pædagoguddannelse. Det afspejler, at videnskabelighed generelt er tillagt en større vægt i de svenske pædagoguddannelser end i Danmark og at flere af de svenske pædagoguddannelser udbydes som universitetsuddannelser.
- Vurderingerne og de tilhørende kommentarer viser, at underviserne på pædagoguddannelsen i Danmark i høj grad vælger, at den skriftlige formidling af viden til de studerende foregår via dansksprogede grundbøger suppleret med en mængde korte tekster. Primærlitteratur som f.eks. forskningsartikler og international litteratur på andre sprog, f.eks. skandinaviske eller engelsk, bliver kun anvendt i begrænset omfang. Det indikerer, at underviserne i højere grad har fokus på formidling af den etablerede viden i medieret og forståelig form, mere end på at opøve de studerendes kapacitet og evne til at læse primær forskningslitteratur og selv deltage i forskningsaktiviteter. Dette synes umiddelbart at ligge i god forlængelse af den danske pædagoguddannelses praksisorienterede tradition. Omvendt kunne det eventuelt være et element i progressionen mellem hoveddelene, at studerende stifter bekendtskab med at læse primærlitteratur i forbindelse med deres specialisering.
- I den forbindelse fremstår det som et vigtigt resultat, at eksperterne vurderer de fleste litteraturlister til at inddrage opdateret og relevant viden fra det pædagogiske forskningsfelt – også selvom det sker via grundbøger. Eksperterne har også en positiv vurdering af litteraturlisternes inddragelse af viden om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis, hvilket formentlig kan tolkes som et udtryk for uddannelsens praksisorientering. Mere overraskende er det, at litteratur fra forsøgs- og udviklingsarbejde ifølge eksperterne ikke inddrages i samme grad. Denne type viden kunne være relevant for de pædagogstuderende, f.eks. hvis det omhandler forsøg med og udvikling af ny pædagogisk praksis. Samtidig er det en videntype, som professionshøjskolerne og dermed underviserne selv kan være direkte involveret i at opbygge. Ekspertvurderingen giver ikke nogen forklaring på, hvorfor denne type viden ikke inddrages i højere grad, f.eks. om underviserne ikke finder den relevant, eller om der er mangel på litteratur på området.
- De mange ekspertkommentarer til litteraturlisternes længde og forskellighed kan give anledning til overvejelser om, hvorvidt der er behov for en generel udvikling af brugen af litteratur på pædagoguddannelsen. Selvom noget af problematikken givetvis hænger sammen med, at eventuelle opdelinger mellem primær og sekundær litteratur er taget ud af listerne i forbindelse med indsamlingen, indikerer eksperternes kommentarer også, at forskellene virker tilfældige, og at den anvendte litteratur afhænger meget af præferencerne hos den enkelte underviser eller det enkelte underviserteam.

5. Uddannelsens kompetencemål

5. Uddannelsens kompetencemål

Kapitlet indeholder resultatet af en ekspertvurdering af kompetencemålene for pædagoguddannelsen. Kompetencemålene er centralt fastsat i bekendtgørelsen for uddannelsen.

5.1 Indledning

I evalueringen af pædagoguddannelsen er det vigtigt at få en vurdering af, om uddannelsen sigter efter det rette faglige niveau. Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM) har derfor bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at gennemføre en vurdering af kompetencemålene med inddragelse af norske og svenske eksperter for at få et komparativt perspektiv på de danske mål i forhold til målene for tilsvarende uddannelser i de to skandinaviske søsterlande.

I dette afsnit præsenteres resultaterne af de norske og svenske eksperters vurdering af kompetencemålene. Der vil særligt blive set på:

- Vurderingen af kompetencemålenes faglige niveau i forhold til tilsvarende uddannelser i Norge og Sverige.
- Vurderingen af, om kompetencemålene afspejler aktuel international viden.

Undervisningen på pædagoguddannelsen tager udgangspunkt i uddannelsens kompetencemål, der beskriver hvilke professionsrelevante kompetencer, viden og færdigheder, den færdiguddannede pædagog skal besidde. Som for andre professionsbacheloruddannelser er målene centralt fastsat i bekendtgørelsen for uddannelsen. Kompetencemålene og de tilhørende viden- og færdighedsmål angiver det faglige niveau, som den studerende forventes at opnå i løbet af uddannelsen som forudsætning for, at den færdiguddannede pædagog selvstændigt og i samarbejde kan udøve, udvikle og formidle udviklings-, lærings- og omsorgsopgaver i et samfundsmæssigt perspektiv, som det hedder i uddannelsens formålsbeskrivelse.

Eksperterne har følgende overordnede vurderinger af kompetencemålene:

- Eksperterne vurderer samlet set, at kompetencemålene er på et rimeligt niveau i forhold til tilsvarende uddannelser i Norge og Sverige.
- Eksperterne vurderer, at kompetencemålene ikke i tilstrækkelig grad indeholder mål om, at de studerende skal lære at arbejde videnskabeligt, herunder systematisk at indsamle og analysere data og foretage teoretiske analyser.
- Eksperterne vurderer, at kompetencemålene, især på grundfagligheden, er for brede, og at det dermed bliver svært at vurdere, om de studerende når målene.
- Eksperter inden for dagtilbudspædagogik efterspørger mere fokus på leg og mere fokus på ledelse og organisation.
- Eksperter inden for skole- og fritidspædagogik efterspørger mål, der tydeliggør det særegne ved denne specialisering.
- Eksperter inden for social- og specialpædagogik efterspørger større fokus på samfundsforhold i forhold til individet og mere kritisk refleksion over egen praksis.
- Eksperterne ser stor værdi i målene om tværprofessionelt samarbejde.
- Eksperterne har en mere kritisk vurdering af kompetencemålene for bachelorprojektet og efterlyser bl.a. højere krav til videnskabelighed.

5.2 Kompetencemål ift. norske og svenske uddannelser

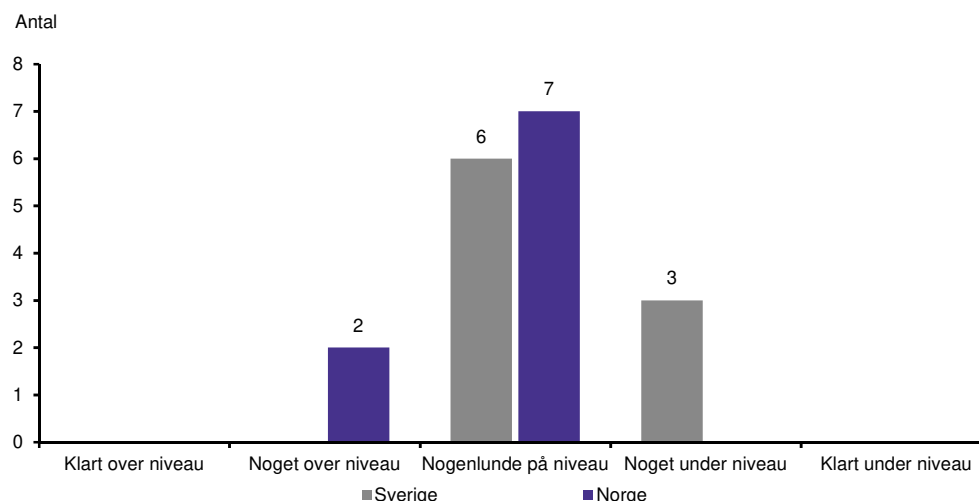
Kompetencemålene og de tilhørende viden- og færdighedsmål for den danske pædagoguddannelse adskiller sig niveaumæssigt ikke væsentligt fra tilsvarende pædagoguddannelser i Norge og Sverige. Det faglige niveau, som kompetencemålene angiver, at de studerende skal opnå, virker med andre ord rimeligt og svarer ifølge eksperterne til forventningerne i de to andre skandinaviske lande.

Som det fremgår af figur 5.1, vurderer seks svenske og syv norske eksperter, at kompetencemålene er "nogenlunde på niveau" med pædagoguddannelser på bachelorniveau i deres hjemland. To norske eksperter vurderer, at de er "noget over niveau", og tre svenske eksperter vurderer, at de er "noget under niveau".

Figur 5.1

Samlet vurdering af kompetencemål i forhold til det faglige niveau i eksperternes hjemland, eksperternes hjemland, antal

Vurderer du samlet set, at alle kompetencemålene (herunder videnmål og færdighedsmål) for den danske pædagoguddannelse afspejler et fagligt niveau på linje med pædagoguddannelser på bachelorniveau i dit hjemland?

Anm.: Y-aksen angiver antal eksperter, der har vurderet kompetencemålene.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

Til trods for den overordnede positive vurdering af kompetencemålene, indeholder de norske og svenske eksperters niveauvurdering også kritiske punkter. Det er således en gennemgående og vægtig kritik, at kompetencemålene ikke i tilstrækkelig grad indeholder mål om, at de studerende skal lære at arbejde videnskabeligt og anvende forskningsmetode. Det indebærer både metodiske kompetencer til systematisk at indsamle og analysere data, og kompetencer til at foretage teoretiske analyser. Mål om kendskab til videnskabsteori efterlyses også. Eksperterne fremhæver, at disse i bund og grund akademiske kompetencer er nødvendige, hvis de færdiguddannede pædagoger skal være i stand til kritisk at reflektere over egen og andres praksis, og hvis de skal kunne bidrage til udviklingen af praksis på deres kommende arbejdsplads. Behovet for at opbygge akademiske kompetencer skal altså ikke ses løsrevet fra praksis, men som en måde at opbygge handlekompetence på, så de færdiguddannede pædagoger kan begrunde, hvorfor de gør, som de gør.

De norske og svenske eksperter savner også en tydeligere vægtning af det internationale perspektiv i kompetencemålene.

Samtidig udtrykker både de norske og de svenske eksperter bekymring for, om kompetencemålene er for brede. Det kan dels betyde, at målene ikke tydeligt nok angiver, på hvilket niveau de studerende forventes at opbygge viden, færdigheder og kompetencer i relation til et givent område. Det nævnes blandt andet, at der anvendes mange forskelligartede begreber i kompetencemålene, som gør det uklart, hvordan de forskellige kompetencer står i forhold til hinanden. Det kan også have betydning i en bedømmelsessituation, hvor det kan blive vanskeligt at vurdere i hvilken grad, den studerende lever op til målene. Dels kan det betyde, at omfanget af kompetencemål er for stort til, at de studerende kommer tilstrækkeligt fagligt i dybden med området.

På den positive side fremhæver de norske og svenske eksperter praksisnærheden i kompetencemålene, som blandt andet kommer til udtryk i vægtningen af de tværprofessionelle kompetencer i det tværprofessionelle element og i de mange kompetencer relateret til praktikken i uddannelsen.

5.3 Kompetencemålenes afspejling af aktuel international viden

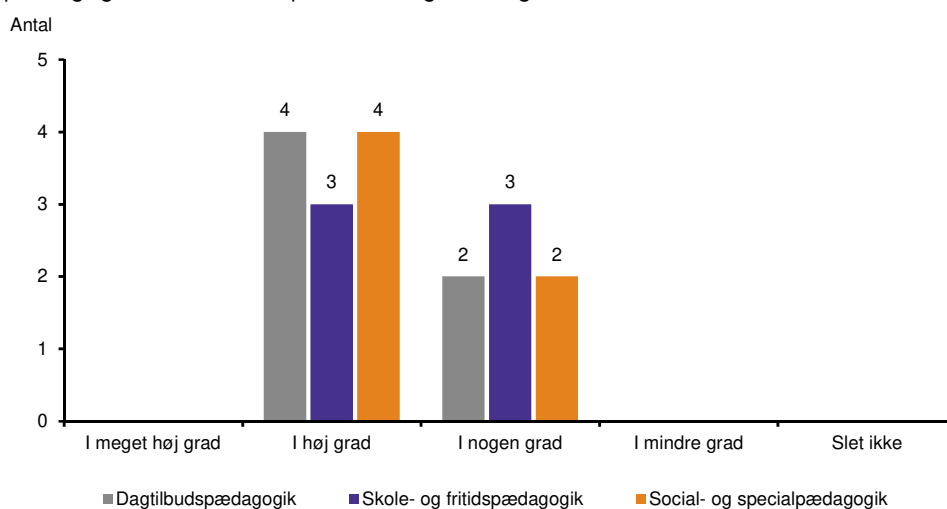
Ifølge de norske og svenske eksperter afspejler kompetencemålene samlet set de områder, der ud fra den aktuelle internationale viden er relevante for pædagoger med den pågældende specialiseringsretning. Ud fra en overordnet betragtning er kompetencemålene altså opdaterede og modsvarer overordnet, hvad international forskning betoner som vigtige kompetencer for pædagoger.

11 eksperter vurderer, at målene ”i høj grad” afspejler de relevante områder og syv eksperter vurderer, at de ”i nogen grad” afspejler de relevante områder. Eksperternes overordnede vurdering gælder for alle tre specialiseringsretninger, som det fremgår af figur 5.2.

Figur 5.2

Samlet vurdering af alle kompetencemål i forhold til den aktuelle internationale viden, fordelt på specialiseringsretning, antal

I hvilken grad vurderer du, at alle kompetencemålene (herunder videnmål og færdighedsmål) samlet set afspejler de områder, der ud fra den aktuelle internationale viden er relevante for pædagoger med denne specialiseringsretning?

Anm.: Y-aksen angiver antal eksperter, der har vurderet kompetencemålene.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

Selvom eksperternes overordnede vurdering af kompetencemålenes afspejling af aktuel viden er positiv, er der også kritiske bemærkninger knyttet til eksperternes vurderinger. De går dels på de enkelte specialiseringsretninger, dels af de øvrige elementer i uddannelsen, herunder grundfaglighed, det tværfaglige element og bachelorprojektet.

Specifikt i relation til de tre specialiseringsretninger påpeger én eller flere af eksperterne, at følgende områder med fordel kunne få mere vægt i kompetencemålene:

Dagtilbudspædagogik:

- Leg, herunder legens egenverdi og grundlag for udvikling
- Organisation og ledelse, herunder forståelse af institutionerne som politisk styrede virksomheder samt fokus på pædagogers lederskab over for børn, kolleger og forældre
- Særlige kompetencemål vedrørende de 0-3-årige
- Didaktiske indsatser, herunder sprogdidaktik og matematikdidaktik
- Kommunikation
- Det naturvidenskabelige felt
- Billedkunst, dans og drama
- Børnekonventionen/børns rettigheder
- Konflikthåndtering
- Flerkulturelle perspektiver
- Didaktik særligt tilpasset dagtilbud og børn i 0-5-års alderen.

Skole- og fritidspædagogik:

- Kompetencemål særligt rettet mod skole- og fritidspædagogik, herunder f.eks. fritidshjemmet som pædagogisk praksis, fritidshjemmets pædagogik mv., da målene for specialiseringsretningen enten er for alment pædagogiske eller handler for entydigt om skolen
- Konflikthåndtering
- Pædagogens rolle ift. børn på forskellige alderstrin.

Social- og specialpædagogik:

- Kompetencemål der sigter på at kunne belyse kontekstens/samfundets betydning for individets situation, herunder civilsamfundets rolle, da målene for specialiseringsretningen har meget vægt på individet og på, hvordan individet kan ændres
- Viden om de forskellige målgrupper inden for specialiseringsretningen
- Viden om forskellige kategorier af indlæringsproblemer
- Viden om personer med neuropsykiatriske funktionsnedsættelser
- Systematiske pædagogiske undersøgelser som grundlag for at tilpasse social- og specialpædagogiske indsatser
- Etniske/flerkulturelle perspektiver
- Inklusion i teori og praksis, herunder Salamanca-deklarationen, Børnekonventionen og Handicapkonventionen.

I forhold til de øvrige elementer i uddannelsen har eksperterne en overordnet positiv vurdering af kompetencemålene for både grundfagligheden og især det tværprofessionelle element. Henholdsvis 15 og 16 af de 18 eksperter vurderer således, at kompetencemålene i høj eller meget høj grad afspejler de relevante områder ud fra international viden. De øvrige eksperter vurderer, at det er tilfældet i nogen grad.

I relation til grundfagligheden savner én eller flere af eksperterne mere fokus på følgende områder i kompetencemålene:

- Kritisk vurdering af pædagogens rolle, herunder kritisk stillingtagen til egen og andres rolle, ageren og evne til at regulere sin handlemåde og udvikle sig på baggrund af denne refleksion
- Mediekritiske tilgange til pædagogisk praksis, herunder f.eks. kildekritik i forbindelse med brug af internettet samt viden om mediers positive og negative rolle i børn og unges socialisering
- Flerkulturalitet, etnisk og sproglig mangfoldighed
- Matematik som selvstændigt tema forskelligt fra natur/miljø
- Didaktik – evt. som selvstændigt kompetencemål
- Forståelse af relationen mellem teoretisk, værdibaseret og forskningsmæssig viden og praksis, herunder problemløsning, rutiner, procedurer og regler i den pædagogiske praksis.

I relation til det tværprofessionelle element efterspørger nogle eksperter følgende emner i kompetencemålet:

- Teori og forskning om generelle samarbejdsprocesser
- Et tydeligere børneperspektiv med blik for barnets rolle i samarbejdet
- Systemforståelse
- Etik og etiske dilemmaer i tværfagligt samarbejde.

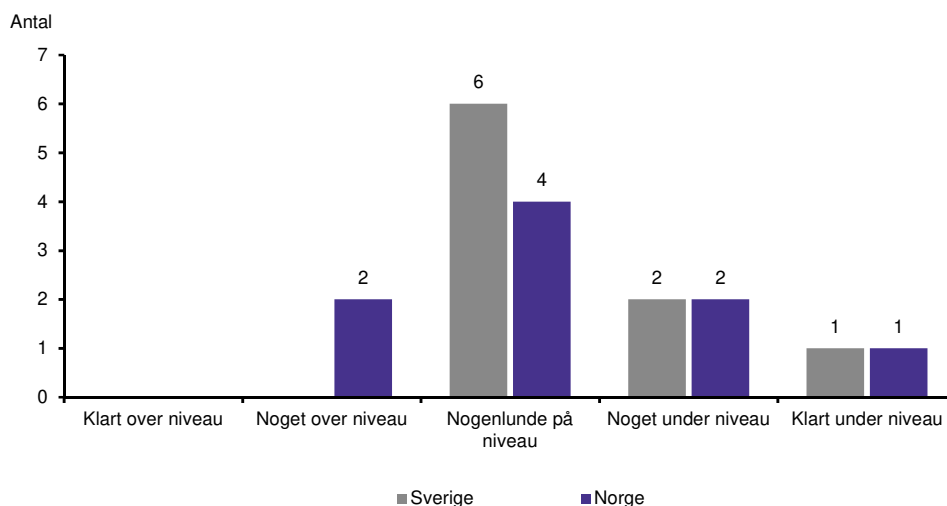
Ekspertene har også vurderet kompetencemålene for bachelorprojektet som et element i uddannelsen, og her er vurderingerne samlet set mere kritiske. Da bachelorprojektet ikke indeholder selvstændige faglige indholdsområder, er eksperterne blevet bedt om at vurdere i hvilken grad, kompetencemålene afspejler et fagligt niveau, der svarer til forventningerne i Norge og Sverige.

Ti af de svenske og norske eksperter vurderer, at det faglige niveau af kompetencemålet for bachelorprojektet er "nogenlunde på niveau" med målsætninger for tilsvarende opgaver på pædagoguddannelser på bachelorniveau i eksperternes hjemland. Seks vurderer, at kompetencemålet er "noget under niveau" eller "klart under niveau", og to vurderer, at det er "noget over niveau", jf. figur 5.3.

Figur 5.3

Vurdering af kompetencemål for bachelorprojektet, fordelt på eksperternes hjemland, antal

Vurderer du, at kompetencemålet (herunder videnmål og færdighedsmål) for bachelorprojektet afspejler et fagligt niveau på linje med målsætninger for tilsvarende opgaver på pædagoguddannelser på bachelorniveau i dit hjemland?

Anm.: Y-aksen angiver antal eksperter, der har vurderet kompetencemålene.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

Ekspertene tilkendegiver, at de oplever grundlæggende forskelle imellem den danske uddannelse og de tilsvarende norske og svenske uddannelser. De opfatter således den danske pædagoguddannelse som mere praksisorienteret, hvorimod især de svenske, men også til dels de norske uddannelser, har større fokus på videnskabelighed. Disse forskelle slår tydeligt igennem i eksperternes vurdering af kompetencemålene for bacheloropgaverne og afspejler i vid udstrækning eksperternes generelle kritikpunkter af pædagoguddannelsens niveau, jf. ovenfor. Kompetencemålene kritiseres således for, at der ikke stilles klare krav til, at de studerende skal demonstrere videnskabeligt håndværk, herunder anvendelse af forskningsmetoder, teori og kritisk refleksion.

Der er også positive vurderinger af kompetencemålet for bachelorprojektet, som blandt andet fremhæver, at kompetencemålene afspejler en ambition om integration mellem teori og praksis.

I relation til bachelorprojektet foreslår én eller flere af eksperterne følgende tilføjelser til kompetencemålene:

- Klare krav til at de studerende kan demonstrere videnskabeligt "håndværk", herunder anvende forskningsmetode, teori og kritisk refleksion
- Krav om selvstændighed
- Kendskab til videnskabsteori
- Kendskab til forskellige videntyper, herunder videnskabelig viden og bevist erfaring
- Kendskab til etiske aspekter og gældende forskningsetiske normer.

5.4 Refleksioner på baggrund af vurderinger af kompetencemålene

- Eksperternes vurderinger af kompetencemålene viser den samme forskel i uddannelsestradition, som kom frem i vurderingen af litteraturlisterne. Selvom de norske og svenske eksperter grundlæggende finder målene på niveau med målene for tilsvarende uddannelser i deres hjemland, efterspørger de mål om de studerendes videnskabelige og akademiske arbejde. Sådanne mål er ifølge eksperterne mere fremtrædende i pædagoguddannelser på bachelorniveau i Norge og især Sverige. Dette afspejler formentlig, at den danske uddannelse er en professionsbacheloruddannelse med større fokus på praksisorienterede kompetencer end på akademiske. Vurderingen kunne dog indikere, at der evt. kunne være behov for at tydeliggøre, hvad en praksisorienteret uddannelse indebærer. Det kan blandt andet handle om, hvilke mål og forventninger der kan opstilles for de studerendes inddragelse af teori og viden, for deres kompetence til at indsamle og analysere viden om det pædagogiske praksisfelt samt for deres evne til faglig refleksion over egen og andres praksis i en professionssammenhæng og for deres faglige dømmekraft mv.
- I direkte forlængelse heraf har de norske og svenske eksperter samlet set også en mere kritisk vurdering af målene for bachelorprojektet. I bachelorprojektet skal de studerende behandle en selvvalgt problemstilling inden for specialiseringsområdet, hvilket blandt andet skal ske gennem en empirisk og teoretisk analyse. Selvom bachelorprojektet dermed i udgangspunktet minder om et akademisk stykke arbejde, finder flere eksperter ikke dette afspejlet i kompetencemålene og efterlyser højere krav til videnskabelighed. Samtidig indikerer vurderingerne og eksperternes øvrige kommentarer, at der kan være behov for at tydeliggøre, hvad målene for de studerendes arbejde med bachelorprojektet skal være i en praksisorienteret professionsuddannelse, og hvordan de adskiller sig fra en bacheloruddannelse på universitetet.
- Eksperterne vurderer, at kompetencemålene er opdaterede i forhold til aktuel international viden. Det er et vigtigt resultat, da det indikerer, at målene for, hvad de studerende skal lære, er relevante. Eksperterne er også positive over for målene om, at de studerende skal opøve tværprofessionelle kompetencer. Eksperterne er dog mere kritiske over for selve udformningen og omfanget af kompetencemålene. De er blandt andet bekymrede for, om kompetencemålene tydeligt nok angiver det niveau, de studerende forventes at nå, og om de studerende får tilstrækkelig mulighed for at gå i dybden med de forskellige områder. Det kunne indikere et potentiale for at se samlet på kompetencemålenes antal og udformning.

6. Bachelor- projekter

6. Bachelorprojekter

Kapitlet indeholder resultatet af en ekspertvurdering af udvalgte professionsbachelorprojekter skrevet af studerende på pædagoguddannelsen.

6.1 Indledning

Parallelt med vurderingerne af litteraturlister og kompetencemål har Uddannelses- og Forskningsministeriet bedt EVA om at få de samme norske og svenske eksperter til at vurdere et udvalg af professionsbachelorprojekter skrevet af studerende ved pædagoguddannelsen. De indsamlede bachelorprojekter er hovedsageligt afleveret i 2019⁹.

I bachelorprojektet skal den studerende dokumentere sin forståelse af og evne til at reflektere over professionens praksis og anvendelse af teori og metode i relation til en praksisnær problemstilling. Bachelorprojektet ligger sidst i uddannelsen og er på mange måder det sted, hvor den studerende skal bringe de samlede tilegnede kompetencer, viden og færdigheder i spil i en analytisk sammenhæng. Bachelorprojektet giver dermed også en indikation på, hvilket fagligt niveau de pædagogstuderende har opnået ved afslutningen af uddannelsen, selvom der i sagens natur er mere fokus på de mere boglige end de mere praktiske og relationelle kompetencer.

I dette afsnit præsenteres resultaterne af de norske og svenske eksperters vurdering af udvalgte bachelorprojekter fra pædagoguddannelsen. Der vil særligt være fokus på:

- I hvilken grad der er overensstemmelse mellem de afgivne bedømmelser i Danmark og de norske og svenske eksperters bedømmelser af bachelorprojekterne
- Vurderingen af bachelorprojekternes problemstillinger og analytiske tilgang
- Vurderingen af den litteratur, der er anvendt i bachelorprojekterne.

⁹ Alle bachelorprojekter er afleveret af studerende på den nye studieordning. Af hensyn til metodisk krav om spredning på karakterer har det for nogle professionshøjskoler været nødvendigt at gå tilbage i tid for at kunne levere de krævede bachelorprojekter til karakteren 02.

Eksperternes vurderinger af bachelorprojekterne viser overordnet, at:

- 87 pct. af bachelorprojekterne tager udgangspunkt i en professionsrelevant problemstilling inden for den studerendes specialiseringsretning.
- Ca. halvdelen af bachelorprojekterne anvender ”i meget høj grad” eller ”i høj grad” empiri (50 pct.) og teori og/eller forskningsbaseret viden (42 pct.) i en analytisk sammenhæng.
- Bachelorprojekterne anvender i mindre grad primærlitteratur og international litteratur.
- Ca. hvert fjerde bachelorprojekt (26 pct.) inddrager ”i meget høj grad” eller ”i høj grad” opdateret, relevant litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt. 42 pct. gør ”i nogen grad”, mens ca. en tredjedel af projekterne (31 pct.) inddrager det ”i mindre grad” eller ”slet ikke”.
- 40 pct. inddrager ”i meget høj grad” eller ”i høj grad” opdateret, relevant viden om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis. 36 pct. gør ”i nogen grad”, mens 25 pct. af projekter inddrager det ”i mindre grad” eller ”slet ikke”.
- 13 pct. inddrager ”i meget høj grad” eller ”i høj grad” opdateret, relevant viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde. 47 pct. gør ”i nogen grad”, mens 40 pct. af projekterne inddrager det ”i mindre grad” eller ”slet ikke”.
- Ovenstående resultater skal ses i lyset af, at de vurderede bachelorprojekter ikke er repræsentativt udvalgt. 27 pct. var bedømt til karakteren 02 ved eksamen i Danmark, 27 pct. til 7, mens 47 pct. var bedømt til 12.
- De svenske og norske eksperter ville samlet set bedømme bachelorprojekterne lavere, hvis de skulle bedømme dem i deres hjemland.
- De svenske og norske eksperters vurderinger peger i retning af, at der er højere forventninger til de pædagogstuderendes akademiske færdigheder på de svenske og norske pædagoguddannelser.

Den komparative vurdering af bachelorprojekterne indeholder en række metodiske risici, som man skal holde sig for øje, når man læser resultaterne. Her skal blot nævnes to centrale forhold, som det er vigtigt at tage i betragtning. For det første er det vigtigt, at eksperterne sammenligner med relevante uddannelser i Norge og Sverige, som ligesom den danske uddannelse er professionsorienteret og på bachelorniveau. For det andet er det vigtigt, at der er nogenlunde overensstemmelse mellem den uddannelsestradition, de norske og svenske eksperter kommer fra, og den danske, for eksempel med hensyn til balancen mellem praktiske og mere akademisk orienterede kompetencer. Begge dele har EVA forsøgt at tage højde for i rekrutteringen af de norske og svenske eksperter, men da både uddannelses- og institutionsstrukturerne er anderledes i Norge og Sverige, er der alligevel risiko for en vis bias i vurderingerne. Se tekstboks i indledningen i kapitel 1 for en oversigt over pædagoguddannelser i Norge og Sverige.

6.2 Sammenligning med bedømmelser i Norge og Sverige

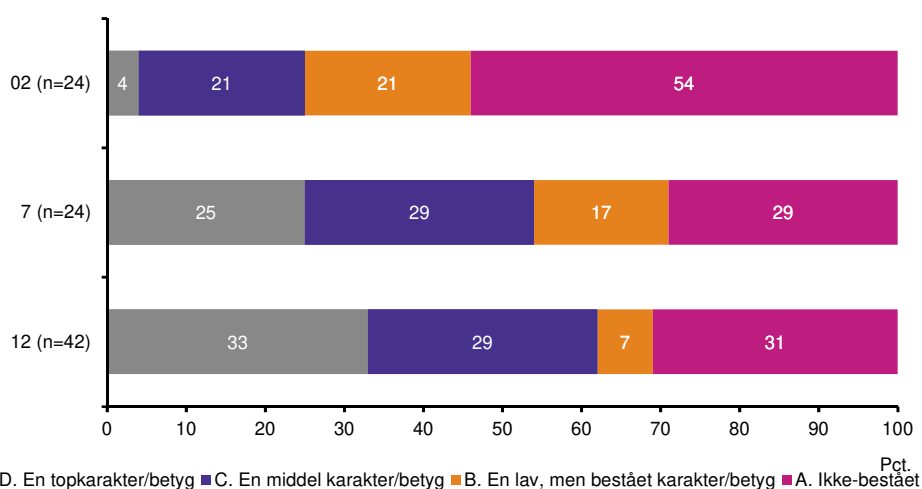
De norske og svenske eksperter giver overordnet set en lavere bedømmelse af de vurderede bachelorprojekter end den bedømmelse, bachelorprojekterne opnåede ved eksamen i Danmark. Af de 90 bedømmelser, der er foretaget, er der 26 projekter (29 pct.), hvor fagekserperternes bedømmelse stemmer overens med den karakter, som bachelorprojekterne har fået i Danmark. 52 bachelorprojekter (57 pct.) er bedømt lavere, mens 12

bachelorprojekter (13 pct.) har fået en højere bedømmelse. I en del tilfælde er der store forskelle i bedømmelserne, f.eks. hvor bachelorprojekter bedømt til topkarakteren 12 ved eksamen i Danmark er bedømt til ikke-bestået af de norske og svenske eksperter, eller som i et enkelt tilfælde, hvor et projekt bedømt til 02 i Danmark bedømmes til en topkarakter i den nye vurdering. Figur 6.1 giver et overblik over de norske og svenske eksperters bedømmelser.

Figur 6.1

Eksperternes bedømmelse af bachelorprojekterne, hvis de var afleveret i deres hjemland, fordelt på dansk prøvekarakter, procent

Hvis dette projekt var afleveret i dit hjemland, vurderer du så, at det ville være bedømt til a. ikke-bestået, b. en lav, men bestået karakter/betyg, c. en middel karakter eller d. en topkarakter?

Anm.: n = Antallet af bachelorprojekter med den pågældende karakter. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

Der er flere vigtige kommentarer at knytte til læsningen af figur 6.1. For det første er det vigtigt at understrege, at den lavere bedømmelse af bachelorprojekterne fra de norske og svenske eksperter ikke er udtryk for, at de pædagogstuderende har lavet dårlige projekter. Eksperterne har vurderet projekterne ud fra forventningerne i deres hjemland, og ikke ud fra den danske pædagoguddannelses kompetencemål, som har været retningsgivende for de studerendes arbejde og for bedømmelsen i Danmark. Som det fremgik i kapitel 5 om kompetencemålene, vurderer flere af eksperterne allerede her, at målene for bachelorprojektet er på et lavere niveau end i Norge og Sverige. Eksperterne tilkendegiver, at den danske uddannelse er mere praksisorienteret, mens der generelt er højere forventninger til videnskabelighed og akademisk niveau i Norge og Sverige. Når vurderingen er, at kompetencemålene for bachelorprojektet er på et lavere niveau, er det forventeligt, at bedømmelsen af selve projekterne også vil være det.

Ifølge eksperternes begrundelser hænger bedømmelserne af bachelorprojekterne i vid udstrækning sammen med, at de har højere forventninger til videnskabelighed og akademisk niveau. Især de svenske eksperter har været kritiske i deres vurdering, idet de har bedømt 58 pct. af bachelorprojekterne til at være ikke-bestået, selvom alle de vur-

derede projekter er bedømt til at være bestået i Danmark. De norske eksperter vurdering adskiller sig samlet set mindre fra de danske bedømmelser, selvom de har bedømt 16 pct. af projekterne til at være ikke-bestået. Det er især projekter bedømt til 02 ved eksamen i Danmark, der vurderes som ikke-bestået, men altså også en betragtelig del af projekterne bedømt til 7 eller 12 i Danmark.

For det andet skal den lavere bedømmelse ses i sammenhæng med, at de norske og svenske eksperter bedømmelsesgrundlag adskiller sig fra bedømmelsessituationen ved eksamen i Danmark. Eksperterne har således kun kunnet forholde sig til det skriftlige produkt, mens bedømmelsen ved eksamen både omfatter det skriftlige produkt og den mundtlige præstation. Ifølge erfaringerne fra uddannelsen bidrager den mundtlige præstation som regel til at hæve den samlede karakter for bachelorprojektet.

Endelig skal det også tages i betragtning, at faglig bedømmelse og karaktergivning af studieprodukter ikke er en eksakt videnskab. Som allerede nævnt, er der bachelorprojekter bedømt til 02 og 12 i Danmark, der bedømmes til henholdsvis topkarakter og ikke-bestået af de norske og svenske eksperter. En fjerdedel (25 pct.) af projekterne bedømt til 7 ved eksamen i Danmark bedømmes til en topkarakter af de norske og svenske eksperter, mens en lidt større andel (29 pct.) bedømmes til ikke-bestået. Det er også erfaringen fra eksamenssituationer på pædagoguddannelsen i Danmark, at der kan være væsentlige forskelle i bedømmelserne fra de deltagende eksaminatorer og censorer.

Det er desuden vigtigt at være opmærksom på, at de norske og svenske eksperter ikke har vurderet et repræsentativt udvalg af bachelorprojekter. Projekterne er udvalgt, så de enten er bedømt til karakterne 02, 7 eller 12 ved eksamen i Danmark. Lidt over en fjerdedel (27 pct.) af de udvalgte projekter er bedømt til 02, hvilket er en klar overrepræsentation i forhold til eksamensresultaterne på uddannelsen.

Til trods for disse vigtige forbehold peger de norske og svenske eksperter på en række forhold, som kan sætte den danske pædagoguddannelse i perspektiv. I relation til de kritiske vurderinger af det akademiske niveau peger de eksempelvis på, at de studerende har udfordringer med at lave gode teoriafsnit med præsentation af relevant teori, gode diskussioner af resultater med etiske og kritiske refleksioner og i det hele taget en struktureret fremstilling og formidling med sammenhængende tekst. Resultatet kan være projekter med svag faglig argumentation og svag professionsfaglig dømmekraft.

Omvendt peger eksperterne i de positive vurderinger netop på gode teoriafsnit, der viser indsigt i og forståelse for relevante teoretiske perspektiver, god metodeforståelse og gode analyser, der balancerer mellem teori og empiri, som kobles på en god måde.

Nogle af eksperterne stiller på den baggrund spørgsmålstejn ved selve rammerne for bachelorprojektet på pædagoguddannelsen. Dels om de studerende bliver stillet over for en tvetydig opgave med både akademiske krav og krav om at forbedre og underbygge god praksis, som det langt hen ad vejen ikke er muligt at skrive godt. Dels om de studerende modtager tilstrækkelig vejledning til at indfri deres potentiale i arbejdet med bachelorprojekterne.

6.3 Bachelorprojekternes problemstillinger og analytiske tilgang

De norske og svenske eksperter har også vurderet delaspekter ved bachelorprojekterne. I det følgende er der fokus på vurderingerne af projekternes problemstillinger og deres

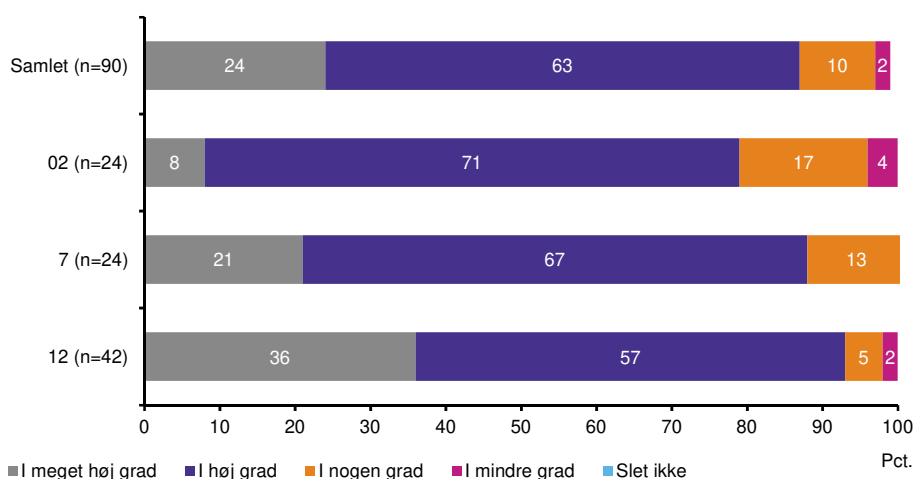
analytiske tilgang, herunder deres anvendelse af hhv. empiri, teori og forskningsbaseret viden.

Ekspertene har generelt den vurdering, at bachelorprojekterne tager udgangspunkt i en professionsrelevant problemstilling inden for den studerendes specialiseringsretning. 87 pct. af projekterne vurderes således i høj eller meget høj grad at gøre dette. Som det fremgår af figur 6.2, er der en tydelig tendens til, at projekter, som har fået en god bedømmelse i Danmark, i højere grad vurderes at tage udgangspunkt i en professionsrelevant problemstilling, end projekter bedømt til lavere karakterer ved eksamen.

Figur 6.2

Eksperternes bedømmelse af, om bachelorprojekterne tager udgangspunkt i en professionsrelevant problemstilling inden for den studerendes specialiseringsretning, fordelt på dansk prøvekarakter, procent

I hvilken grad tager projektet udgangspunkt i en professionsrelevant problemstilling inden for den studerendes specialiseringsretning?

Anm.: n = Antallet af bachelorprojekter med den pågældende karakter. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

Ekspertene fremhæver følgende styrker ved problemstillinger med tydeligt udgangspunkt i en professionsrelevant problemstilling:

- Problemstillingerne er vokset ud af de studerendes praktikforløb.
- Problemstillingerne vedrører vigtige aktuelle temaer fra praksis, f.eks. læringsmiljøers øgede betydning, den styrkede pædagogiske læreplan eller aktuelle arbejdsmåder i SFO'er.
- Der er gode faglige argumenter for den valgte problemstilling med potentiale for at bidrage med viden til feltet.

Ekspertene fremhæver følgende mangler ved problemstillinger uden tydeligt udgangspunkt i en professionsrelevant problemstilling:

- Problemstillingerne er for omfattende og kunne med fordel have været mere afgrænsede.
- Problemstillingerne har for lidt forankring i forskning, hvorfor bachelorprojektets bidrag til videnfeltet bliver uklart.

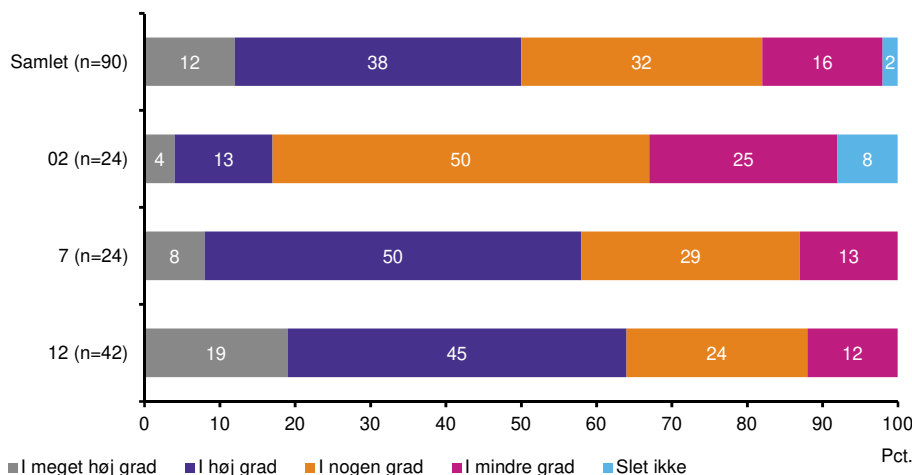
Ekspertenes vurderinger er mindre positive, når det kommer til de studerendes evne til at anvende indsamlet empiri i en analytisk sammenhæng i bachelorprojekterne. De studerende forventes således at anvende den 4. praktikperiode, den såkaldte bachelorpraktik, til at indsamle empiri til brug for bachelorprojektet. Halvdelen af projekterne (50 pct.) bliver vurderet til i høj eller meget høj grad at være kendetegnet ved, at indsamlet empiri anvendes i en analytisk sammenhæng. I lidt under en femtedel af projekterne (18 pct.) vurderes de studerende kun i mindre grad eller slet ikke at have anvendt indsamlet empiri i en analytisk sammenhæng. Som det fremgår af figur 6.3, er det 17 pct. af projekterne bedømt til karakteren 02 i Danmark, der vurderes at have bragt empirien analytisk i spil i høj eller meget høj grad, mens det samme er tilfældet for 64 pct. af projekterne bedømt til 12.

Yderligere analyser af ekspertenes vurderinger viser, at bachelorprojekter skrevet i tilknytning til specialiseringsretningen i social- og specialpædagogik generelt vurderes til i højere grad at inddrage indsamlet empiri end tilfældet er for projekter skrevet i tilknytning til de to andre specialiseringsretninger på pædagoguddannelsen.

Figur 6.3

Anvendelse af indsamlet empiri i en analytisk sammenhæng, fordelt på dansk prøvekarakter, procent

I hvilken grad anvender bachelorprojektet indsamlet empiri i en analytisk sammenhæng?

Anm.: n = Antallet af bachelorprojekter med den pågældende karakter. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

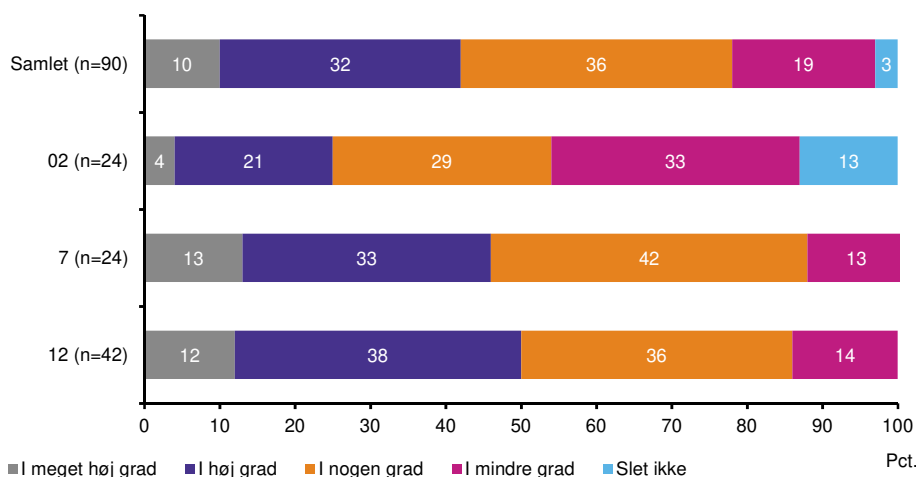
Ekspertene har også vurderet, i hvilken grad de studerende formår at anvende og omsætte teori og forskningsbaseret viden i en analytisk sammenhæng i bachelorprojekterne. Her er vurderingerne igen noget mindre positive, idet det for 42 pct. af projekterne vurderes, at det er sket i høj eller meget høj grad og for 36 pct. af projekterne i nogen grad. For 22 pct. af projekterne er vurderingen, at det er sket i mindre grad eller slet ikke, jf. figur 6.4. Som det fremgår af figuren, falder vurderingen af projekter bedømt til karakteren 02 betydeligt dårligere ud end vurderingen af projekter bedømt til 7 eller 12. 13 pct. af projekterne bedømt til 02 vurderes slet ikke at anvende teori eller forskningsbaseret viden i en analytisk sammenhæng.

Igen viser yderligere analyser af eksperternes vurderinger, at bachelorprojekter skrevet i tilknytning til specialiseringsretningen i social- og specialpædagogik generelt vurderes til i højere grad at anvende og omsætte teori og forskningsbaseret viden end tilfældet er for projekter skrevet i tilknytning til de to andre specialiseringsretninger på pædagoguddannelsen.

Figur 6.4

Anvendelse og omsætning af teori og/eller forskningsbaseret viden i en analytisk sammenhæng, fordelt på dansk prøvekarakter, procent

I hvilken grad anvender og omsætter bachelorprojektet teori og/eller forskningsbaseret viden i en analytisk sammenhæng?

Anm.: n = Antallet af bachelorprojekter med den pågældende karakter. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

Eksperterne fremhæver følgende styrker ved bachelorprojekter, der tydeligt anvender empiri, teori og/eller forskningsbaseret viden i en analytisk sammenhæng:

- Bachelorprojekterne beskriver en teoretisk ramme, som er grundlaget for analysen.
- Empirien bliver grundigt og reflekteret diskuteret op i mod teorien og/eller den forskningsbaserede viden.
- Teorien og den forskningsbaserede viden anvendes og omsættes i en vekselvirkning med empirien.

Eksperterne fremhæver følgende mangler ved bachelorprojekter uden en tydelig anvendelse af empiri, teori og/eller forskningsbaseret viden i en analytisk sammenhæng:

- For lidt teoriforankring
- Empirien anvendes kun i begrænset omfang
- Empirien synes anvendt så den passer på teorien eller omvendt
- Teorien anvendes primært for at bekræfte empirien
- Empirien anvendes ustruktureret
- Teorien anvendes fragmenteret eller usystematisk
- Det kan være vanskeligt at følge argumentationen.

Ud over vurderingen af anvendelsen af empiri, teori og forskningsbaseret viden i bachelorprojekterne påpeger eksperterne i ca. en tredjedel af projekterne, at der er mangelfulde beskrivelser af de empiriske undersøgelsesmetoder, herunder f.eks. argumentation for de anvendte metoder, diskussion af metodernes begrænsninger og beskrivelse af analysestrategi/kategorisering/kodning af empirien.

6.4 Inddragelse af litteratur og viden i bachelorprojekterne

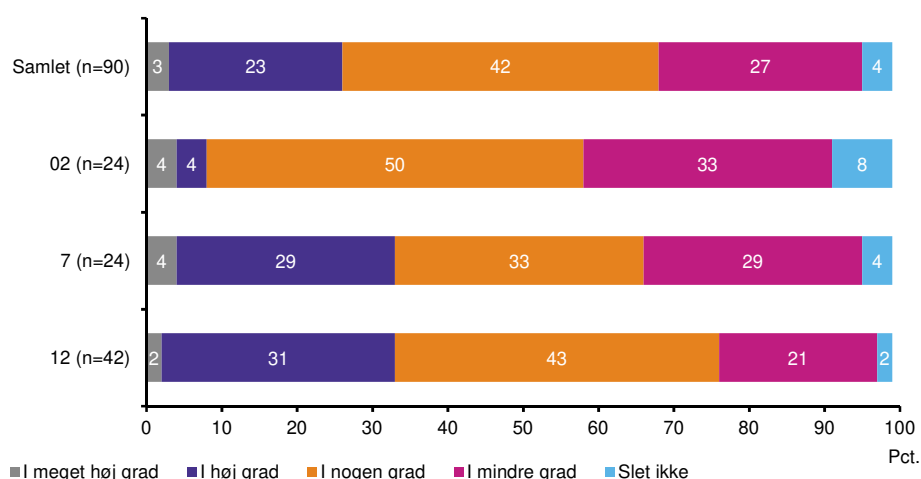
Bachelorprojekterne har samlet set et middel til lavt niveau for inddragelse af litteratur med 1) viden fra det pædagogiske forskningsfelt, 2) viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde samt 3) viden om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis. Det fremgår af de norske og svenske eksperters vurdering af, i hvilken grad de studerende anvender de tre typer viden i projekterne.

I forhold til den første type viden (fra det pædagogiske forskningsfelt) vurderer eksperterne, at lidt over hver fjerde (26 pct.) af bachelorprojekterne i høj eller meget høj grad inddrager opdateret, relevant litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt, mens 42 pct. af projekterne gør det i nogen grad, 27 pct. i mindre grad og 4 pct. slet ikke, jf. figur 6.5. Projekter, som er bedømt til karakteren 02, får en betydelig dårligere vurdering end projekter, der er bedømt til 7 eller 12. Kun 8 pct. af projekterne bedømt til 02 vurderes i høj eller meget høj grad at inddrage litteratur fra forskningsfeltet, mens det er tilfældet for 33 pct. af de øvrige projekter.

Figur 6.5

Inddragelse af opdateret, relevant litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt i bachelorprojektet, fordelt på dansk prøvekarakter, procent

I hvilken grad indgår opdateret, relevant litteratur fra det pædagogiske forskningsfelt i bachelorprojektet?

Anm.: n = Antallet af bachelorprojekter med den pågældende karakter. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

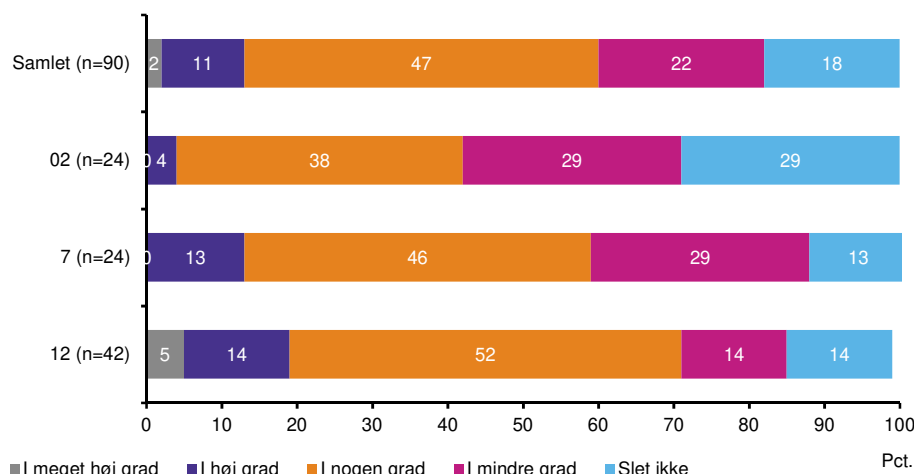
Ekspertene har ikke observeret nævneværdige forskelle på tværs af de tre specialiseringer.

Vurderingen er endnu mere kritisk, når det kommer til den anden type viden, som er opdateret og relevant viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde. Kategorien omfatter blandt andet viden, som professionshøjskolerne selv er med til at udvikle gennem deres forsknings- og udviklingsaktiviteter i samarbejde med praksisfeltet. Eksperterne vurderer, at 13 pct. af projekterne i høj eller meget høj grad inddrager opdateret, relevant viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde. 47 pct. gør det i nogen grad, 22 pct. i mindre grad og 18 pct. gør det slet ikke, jf. figur 6.6. Igen ses en sammenhæng mellem de danske prøvekarakterer og eksperternes vurdering. Eksempelvis har 29 pct. af de bachelorprojekter, som er bedømt til 02, slet ikke inddraget viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde, mod hhv. 13 pct. og 14 pct. blandt de bachelorprojekter, som er bedømt til 7 og 12.

Figur 6.6

Inddragelse af opdateret, relevant viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde i bachelorprojektet, fordelt på dansk prøvekarakter, procent

I hvor høj grad indgår opdateret, relevant viden fra forsøgs- og udviklingsarbejde i bachelorprojektet?

Anm.: n = Antallet af bachelorprojekter med den pågældende karakter. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter.

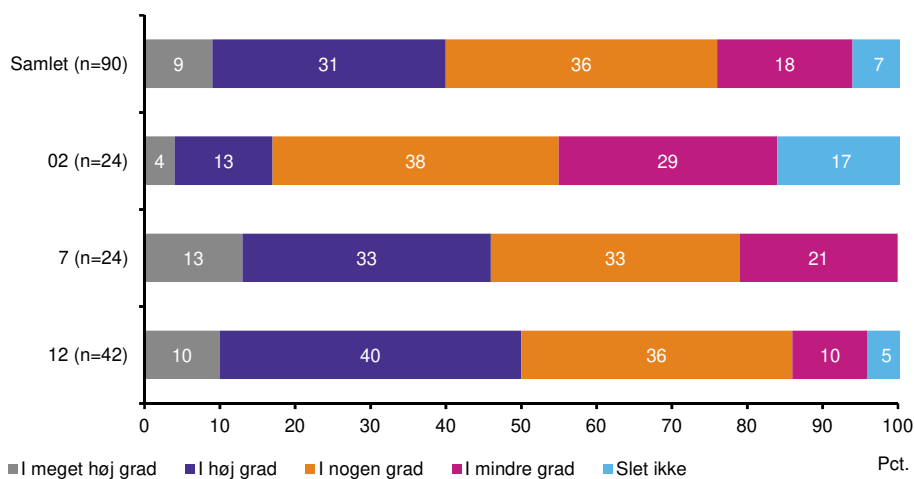
Eksperterne har ikke observeret nævneværdige forskelle på tværs af de tre specialiseringer.

Vurderingen er lidt mere positiv, når det kommer til bachelorprojekternes inddragelse af opdateret, relevant viden om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis, der er den tredje videntype, som eksperterne har set på. Her vurderer eksperterne, at 40 pct. af projekterne i høj eller meget høj grad inddrager viden om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis, mens 36 pct. vurderes til at gøre det i nogen grad. 18 pct. vurderes i mindre grad og 7 pct. slet ikke at gøre det, jf. figur 6.7. Der ses igen en sammenhæng mellem de danske prøvekarakterer og eksperternes vurdering, idet blot 17 pct. af bachelorprojekterne bedømt til karakteren 02 vurderes i høj eller meget høj grad at inddrage viden om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis. Det samme gør sig gældende for hhv. 46 pct. og 50 pct. af de bachelorprojekter, som er bedømt til 7 og 12.

Figur 6.7

Inddragelse af opdateret, relevant viden om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis i bachelorprojektet, fordelt på dansk prøvekarakter, procent

I hvor høj grad indgår opdateret, relevant viden om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis i bachelorprojektet?

Anm.: n = Antallet af bachelorprojekter med den pågældende karakter. Alle procentandele er afrundet til hele procenttal, hvorfor det kan forekomme, at andelen kan summe til 99 eller 101 pct.

Kilde: EVA på baggrund af vurderinger fra norske og svenske eksperter

Ekspertene har ikke observeret nævneværdige forskelle på tværs af de tre specialiseringer.

Eksperterne fremhæver følgende styrker ved bachelorprojekter, der i høj grad inddrager opdateret, relevant litteratur og viden

- God indsigt i centrale tendenser inden for praksis, specialiseringsretningen eller det konkrete tema for bachelorprojektet.
- Problemstillingen tager udgangspunkt i en central tendens inden for pædagogisk praksis.

Eksperterne fremhæver følgende svagheder ved bachelorprojekter, der i mindre grad inddrager opdateret, relevant litteratur og viden

- Centrale begreber og temaer kan udfoldes mere ved brug af teori, herunder forskellige teorier med henblik på at opnå en dybere og helhedsorienteret forståelse.
 - Begreber og temaer kan i højere grad belyses med brug af teori fra det pædagogiske forskningsfelt i stedet for teori fra beslægtede forskningsfelter såsom det sociologiske, psykologiske og neurologiske.
 - Lærebøger med beskrivelse af forskning er dominerende og kunne med fordel suppleres af primærlitteratur, herunder videnskabelige artikler.
 - Dansk litteratur er dominerende og kunne med fordel suppleres af relevant, international litteratur om emnet.
 - Nogle projekter er primært teoretisk drevet.
 - Viden savnes om centrale tendenser inden for pædagogisk praksis.
 - Relevante temaer og perspektiver om pædagogisk praksis inddrages ikke.
 - Det kan være uklart om nogle kilder vedrører udviklingstendenser fra praksis eller forsøgs- og udviklingsarbejde.
-

6.5 Refleksioner på baggrund af vurderinger af bachelorprojekterne

- Ligesom det var tilfældet i vurderingerne af litteraturlisterne og kompetencemålene, skinner eksperternes højere forventninger til videnskabeligt og akademisk arbejde også tydeligt igennem i deres vurderinger af bachelorprojekterne. Selv nogle projekter, som til eksamen i Danmark er bedømt til 12, bliver af norske og svenske eksperter vurderet til at være ikke-bestået, hvis de var blevet afleveret i deres hjemland. Der må i den forbindelse tages et tydeligt forbehold for, at de norske og svenske eksperter kun har bedømt det skriftlige bachelorprojekt og ikke den mundtlige præstation ved eksamenen. Resultatet viser dog betydningen af meget forskellige uddannelsestraditioner med forskellig vægtlægning af henholdsvis de praksisorienterede og de videnskabelige elementer i uddannelsen af pædagoger.
- Som nævnt i forrige kapitel kommer disse forskelle allerede til udtryk i vurderingen af kompetencemålene for bachelorprojektet. De norske og svenske eksperter vurderede således, at målene stiller for lave krav til videnskabelighed. Et bachelorprojekt kan således godt have fået en dårlig bedømmelse af de norske og svenske eksperter, selvom de pædagogstuderende fint har levet op til kravene til bachelorprojektet på den danske uddannelse. Resultatet af ekspertvurderingen

skal dermed også ses i lyset af, at der muligvis snarere kan være en udfordring med målene end med projekterne og de studerendes arbejde i sig selv.

- Nogle eksperter fremhæver selv denne pointe i deres kommentarer til bachelorprojekterne. Der bliver således reflekteret over, om de studerende bliver stillet en meget vanskelig opgave med tvetydige og modsatrettede krav. Dette kunne indikere, at der er behov for at se mere grundlæggende på, hvilken funktion bachelorprojektet skal have på en praksisorienteret pædagoguddannelse, og om der er de rette rammer om de studerendes arbejde med det. Det kunne evt. indgå som et positivt udgangspunkt for sådanne overvejelser, at eksperterne vurderer, at det i høj grad lykkes de studerende at tage udgangspunkt i en praksisnær problemstilling inden for deres specialisering i bachelorprojekterne.

7. Metodebilag

7. Metodebilag

7.1 Registerbaserede analyser af studerende på pædagoguddannelsen

Registeranalyserne er udarbejdet på grundlag af data fra Danmarks Statistiks elevregister og andre personoplysninger i Danmarks Statistik, f.eks. om forældres uddannelsesniveau og de studerendes karakter fra gymnasiet, samt Danmarks Statistiks ledighedsdata. Der er endvidere anvendt data fra Uddannelses- og Forskningsministeriets KOT-database (Den Koordinerede Tilmelding), som indeholder oplysninger om studiepladsansøgninger til de videregående uddannelser. Fra professionshøjskolernes og erhvervsakademiernes studieadministrative system, SIS, er der anvendt data vedrørende karakterer, som de studerende har opnået på pædagogstudiet (dog kun karakterer, der er opnået på 7-trinsskalaen). Desuden er der til rapportens undersøgelser vedrørende dimittenders ledighed også anvendt data fra Social- og Indenrigsministeriets kommunale nøgletal.

7.2 Model for ledighed på pædagoguddannelsen

I 2014 blev pædagoguddannelsen reformeret. Størstedelen af de ca. 4.000 studerende, der afsluttede den 3½-årige uddannelse i perioden 1. oktober 2017 til og med 30. september 2018, påbegyndte derved deres studie efter reformen. En stor andel af de 4.000 dimittender har fundet arbejde inden for de første to kvartaler efter dimission.

Det er undersøgt, hvad der kendetegner de dimittender, som i større eller mindre grad var ledige i 2. kvartal efter deres dimission sammenlignet med de dimittender, som ikke var ledige. Dimittender, der enten var under uddannelse eller ikke havde bopæl i Danmark ved opgørelsestidspunktet i 2. kvartal, indgår ikke i analyserne.

En lang række forhold kan tænkes at have betydning for, hvorvidt den enkelte pædagogdimittend rammes af ledighed. Følgende udvalgte faktorer er derfor testet i en logistisk regressionsmodel:

- Gennemsnitlig karakter pædagogen har opnået på uddannelsen
- Specialiseringsretningen pædagogen har gennemført på uddannelsen
- Den ungdomsuddannelse der dannede grundlag for optagelse på uddannelsen
- Dimittendens alder
- Dimittendens køn
- Herkomst, opdelt på dansk herkomst eller indvandrere/efterkommer
- Bopælsregion i 2. kvartal efter dimission fra uddannelsen (om pædagogen bor i hovedstadsregionen, Region Nordjylland henholdsvis øvrige regioner)
- Gennemsnitlig ledighed i bopælsregionen i 2. kvartal efter dimission fra uddannelsen
- Mors/fars højeste gennemførte uddannelse
- Andel af 0-9-årige børn i bopælsregionen i 2018
- Antal dagtilbudspladser i bopælsregionen i 2018.

Andel børn og antal dagtilbudspladser er medtaget i modellen, da der findes lettilgængelige data herom. Det kunne også være relevant at inddrage data om andre målgrupper og pædagogiske tilbud, selvom det formodes ikke at ville ændre på resultatet af analyserne.

Der er udført to forskellige logistiske regressionsmodeller. Begge modeller har til formål at undersøge, hvilke faktorer der har betydning for dimittenders grad af ledighed i 2. kvartal efter dimission.

I Model A indgår alle forklarende faktorer, der står listet ovenfor. I Model B er den gennemsnitlige karakter på pædagoguddannelsen skiftet ud med karakteren på den adgangsgivende gymnasiale uddannelse. Alle forklarende faktorer, som står nævnt i listen ovenfor, afprøves i begge modeller. Der er i begge modeller også afprøvet forskellige vekselvirkninger for de ovennævnte faktorer.

I Model B er det kun personer der er optaget på baggrund af en gymnasial uddannelse, som undersøges, da personer optaget med en EUD eller et andet adgangsgrundlag ikke har noget adgangsgivende karaktergennemsnit. Datagrundlaget er derfor på ca. 4.000 personer i Model A, mens det er reduceret til ca. 2.500 personer i Model B. Eftersom datagrundlaget er på ca. 2.500 henholdsvis 4.000 observationer, er grænsen for signifikans sat til 1 promille. Der arbejdes med et signifikansniveau på en promille for at tage hensyn til antallet af observationer og med henblik på at understøtte resultaternes robusthed.

For parameteren "Gennemsnit på gymnasial uddannelse" har en række separate logistiske regressioner vist en væsentlig usikkerhed for resultatet alt efter antallet af observationer. Ud af tyve regressioner, hvor der i hver regression tilfældigt blev fjernet halvdelen af observationerne, var signifikansniveauet for parameteren i otte over 10 %, i to over 5 %, i fem mellem 1 og 5 % og i yderligere fem under 1 %.

Model A

I model A, hvor karaktergennemsnittet opnået på pædagoguddannelsen er anvendt, er fire forklarende faktorer signifikante i forhold til graden af ledighed i 2. kvartal efter dimission, jf. tabel 7.1. De fire signifikante faktorer er herkomst, karaktergennemsnittet på pædagoguddannelsen, alder og bopælsregion.

Tabel 7.1

Resultater af regression model A

Variabel	Parameterestimat	Sandsynlighed for at parameteren er lig 0
Herkomst	0,3838	0,4 promille
Karaktergennemsnit opnået på uddannelsen	0,168	< 0,1 promille
Alder	-0,0259	< 0,1 promille
Hovedstaden	0,5448	< 0,1 promille
Nordjylland	-0,4771	< 0,1 promille

Anm.: Konstantleddet er insignifikant, dvs. parameteren kan ikke afvises at være lig 0, og regressionen er gennemført uden estimering af konstantled.

Region er opdelt i tre kategorier: 1) Hovedstadsregionen, 2) Region Nordjylland eller 3) Øvrige regioner og er modelleret som to "ja/nej" variable i modellen: Bopæl i Hovedstadsregionen (ja/nej), i Region Nordjylland (ja/nej). I de tilfælde, hvor de to variable har værdien "nej", har pædagogen bopæl i en af de øvrige regioner.

Fortegnene på de estimerede parametre viser, at sandsynligheden for at have været ledig i 2. kvartal efter dimission var større, hvis pædagogen boede uden for hovedstadsregionen – i særdeleshed hvis bopælen var i Region Nordjylland. Sandsynligheden for at have været ledig i 2. kvartal efter dimission var også større, jo ældre dimittenden var, jo lavere karaktergennemsnit dimittenden havde opnået på studiet, og hvis dimittenden var efterkommer/indvandrer frem for af dansk herkomst.

Med udgangspunkt i flere af de samme forklarende variable er der også udformet en model B, hvor dimittendernes gymnasiekarakter indgår.

Model B

I model B, hvor gymnasiekarakteren er anvendt i stedet for karakteren på pædagoguddannelsen, var to faktorer signifikant forklarende i forhold til graden af ledighed i 2. kvartal efter dimission. Signifikansniveauet var på 1 promille. De to faktorer var region og herkomst, jf. tabel 7.2.

Tabel 7.2

Resultater af regression model B

Variabel	Parameterestimat	Sandsynlighed for at parameteren er lig 0
Herkomst	0,1252	<0,1 promille
Hovedstaden	0,7078	< 0,1 promille
Nordjylland	-0,6099	< 0,1 promille
Karakter fra gymnasiet	0,0712	1,8 promille

Anm.: Konstantleddet er insignifikant, dvs. parameteren kan ikke afvises at være lig 0, og regressionen er gennemført uden estimering af konstantled.

Fortegnene på de estimerede parametre viser, at der var større sandsynlighed for at være ledig i 2. kvartal efter dimission, hvis pædagogen boede uden for hovedstadsregionen, særligt i Nordjylland, i forhold til at bo i hovedstadsregionen. Sandsynligheden for at være ledig i 2. kvartal efter dimission var også større, hvis pædagogen var indvandrer/efterkommer i forhold til dansk herkomst, når der kontrolleres for de andre faktorer i tabellen. Gennemsnitskarakteren opnået på den gymnasiale uddannelse var signifikant på ca. 2 promilles niveau og er derfor forkastet, da det ikke kan afvises, at parameteren kan være lig 0. Det skal dog bemærkes, at fortegnet på parameteren til gymnasiekarakteren indikerer, at sandsynligheden for at være ledig var større, des lavere karaktergennemsnit man havde opnået på sin gymnasiale uddannelse.

7.3 Ekspertvurdering af litteratur, kompetencemål og bachelorprojekter

Der henvises til metodebeskrivelse i rapporten "Ekspertvurdering af fagligt niveau på pædagoguddannelsen" fra Danmarks Evalueringsinstitut: www.eva.dk